

TARINA SORRETUN KANSAN MATKASTA PARATIISIIN

Narratiivianalyysi Isisin propagandavideoista

**Vilma Reinikainen
Maisterintutkielma
Valtio-oppi
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Humanistisyhteiskuntatieteellinen tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2020**

TARINA SORRETUN KANSAN MATKASTA PARATIISIIN

Narratiivianalyysi Isisin propagandavideoista

Vilma Reinikainen

Valtio-oppi

Maisterintutkielma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Pekka Korhonen

Kevät 2020

Sivumäärä: 87 sivua + liitteet 5 sivua

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten ääri-islamistinen terroristijärjestö Isis oikeutti propagandavideoillaan kolmen eri narratiivisen pääteeman avulla toimintaansa sekä miten järjestön ideologiaa voidaan hahmottaa Said Qutbin islamistisen yhteiskuntateorian kautta. Näiden kysymysten avulla on mahdollista muodostaa käsitystä siitä, miksi Isisin propaganda vetosi etenkin 2010-luvun puolivälissä niin voimakkaasti poikkeuksellisen laajaan yleisöön.

Tutkimuksen metodi, eli narratiivianalyysi, muodostuu Northorp Fryen juonellistamisen teorian pohjalle, mitä tuetaan muiden Isisin viestinnän narratiiveja tutkijoiden teorioilla ja tutkimustuloksilla. Tutkimuksen kolme narratiivista pääteemaa ovat muslimit sorron uhrina kautta historian, hyveellinen muslimi ja islamin puhtaus sekä profetiat lopun ajoista ja kalifaatista. Analyysini perusteella Isis käytti kaikissa narratiivisissa pääteemoissaan romanssin juonta, ja se teki myös omat tulkintansa kaikista romanssin keskeisistä arkkityypeistä, eli sankarista, vihollisesta, taistelusta ja paratiisista.

Isisin ideologia pohjautuu Said Qutbin teoriaan islamistisesta yhteiskunnasta, jonka ihanteena on profeetta Mohammedin aikainen ensimmäinen muslimiyhteisö. Kaikki nykyiset yhteisöt ja yhteiskunnat ovat kuitenkin *jahiliyyahheita*, eli hairahtuneita ja ne tulisi taistelemalla hävittää. Tutkimukseni tulosten mukaan Isisin toiminnassa ja sen oikeuttamisessa oli selviä yhtäläisyyksiä Qutbin teoriaan, sillä molempien tavoitteena on taistellen kaataa nykyiset yhteiskuntajärjestelmät ja perustaa niiden tilalle puhtaasti islamilainen globaali järjestelmä. Kuitenkin tulkitsen Isisin olleen toiminnassaan äärimmäisempi, kuin mitä Qutb teoriassaan tarkoittaa.

Tutkimukseni tulosten perusteella, tulkitsen Isisin propagandan vedonneen, ja ehkä vieläkin vetoavan, yleisöön tehokkaasti, sillä jokainen käytetty narratiivinen pääteema vetoaa tiettyyn yleisöön ja tämän yleisön erityisiin tunteisiin sekä tarpeisiin.

Avainsanat: Isis, ääri-islamismi, *jahiliyyahh*, islamilainen valtio, narratiivi, juonellistaminen, romanssi

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	2
1.1 Tutkimuksen aineisto	4
1.2 Tutkimusmenetelmät	5
1.2.1 Narratiivianalyysi ja Northorp Frye	5
1.2.2 Said Qubin islamistinen yhteiskuntateoria	6
1.3 Keskeiset käsitteet ja uskonnollinen ideologia	8
1.4 Tutkimusetiikka	10
2. TAUSTATIETOJA ISISIN TOIMINNASTA	14
2.1 Isisin historiallinen tausta ja vaiheet	14
2.2 Isisin propaganda ja mediatuotanto	16
3. MUSLIMIT KAUTTA HISTORIAN SORRON UHREINA	21
3.1 Sortaja ja sorron aika	21
3.2 Taistelu sortajaa vastaan	26
4. USKONNOLLINEN PUHTAUS JA HYVEELLINEN MUSLIMI	38
4.1 Hyveellinen muslimi	39
4.2 Vääräuskoiset	49
5. PROFETIAT LOPUN AJOISTA JA KALIFAATISTA	56
5.1 Tuomiopäivää edeltävät tapahtumat	57
5.2 Kalifaatti	65
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	76
LÄHDELUETTELO	82
Aineisto	82
Tutkimuskirjallisuus	82
Medialähteet	86
LIITE 1	88
LIITE 2	90

1. JOHDANTO

Median murroksen myötä informaatio liikkuu globaalisti lähes reaaliajassa ja se on vaikuttanut ja vaikuttaa jatkossakin politiikkaan, politiikan tekemiseen ja poliittisiin ilmiöihin. Ennen kaikkea vaikutus on nopeuttava ja laajentava. Tieto liikkuu nopeasti ja globaalien yleisön tavoittaminen on jokaiselle mahdollista oman mobiililaitteen avulla. Tieto liikkuu tekstinä, kuvina ja äänenä. Tämä on luonut uusia mahdollisuuksia, mutta myös uhkia. Kun viestintä on helppoa, halpaa, nopeaa ja mahdollista kohdistaa globaalille yleisölle, on ääri-ideologioidenkin levittäminen ja uusien kannattajien ja jäsenten rekrytoiminen muuttunut ja ennen kaikkea tehostunut. Internet luo äärijärjestöillekin mahdollisuuden verkostoitua ja organisoida toimintaansa maailmanlaajuisesti, jolloin verrattain pienellä panostuksella järjestön on mahdollista nousta koko maailman huomion keskipisteenä olevaksi ilmiöksi.

Tässä tutkimuksessa analysoin ääri-islamistisen järjestön, johon tässä paperissa viitataan nimellä Isis (Kotimaisten kielten keskus 2015), tuottaman ja jakaman propagandavideomateriaalin tekstin ja visuaalisuuden narratiiveja sekä pohdin niiden suhdetta islamistiseen yhteiskuntateoriaan. Tutkimuksen tarkoitus, ja samalla tutkimuskysymys, on pohtia, miten Isis hyödynsi kolmea narratiivista pääteemaa toimintansa, erityisesti väkivaltansa, oikeuttamiseen ja miten Said Qutbin islamistinen yhteiskuntateoria selittää Isisin toiminnan taustalla vaikuttavaa ideologiaa.

2000-luvun alussa syntynyt ja Syyrian sodan keskeltä globaaliin tietoisuuteen noussut Isis oli 2010-luvun näkyvimpiä ja merkittävimpiä kansainvälisiä terroristijärjestöjä. Isis erottui muista kaltaisistaan ääriyhtymistä markkinoimalla ideologiaansa ja toimintaansa poikkeuksellisen avoimesti, tehokkaasti ja maantieteellisesti laajasti eri sosiaalisen median palveluiden avulla. Poikkeuksellista oli myös jaetun materiaalin sisältö, jolle oli ominaista laadukkuus ja väkivallan raakuus. Yleisöä kohahduttava materiaali sekä sen tehokas tuotanto ja jakelu olivat Isisille, paitsi keino päästä globaalien huomion keskipisteeksi, myös erittäin tehokas rekrytointityökalu. On arvioitu, että hiukan yli 40 000 ulkomaalaista 80 eri valtiosta matkusti 2010-luvun puolivälissä muutaman vuoden aikana Syyrian ja Irakin alueelle liittyäkseen Isisiin (Cook & Vale 2018, 4).

Koska Isis onnistui propagandallaan vetoamaan poikkeukselliseen ja globaalissa mittakaavassakin merkittävän laajaan yleisöön sekä sai heidät ryhtymään konkreettisiin toimiin järjestön toiminnan tukemiseksi, on mielestäni aiheellista analysoida, miten ja miksi ryhmittymän jakama materiaali vetosi niin voimakkaasti yleisöön ympäri maailman ja mitkä asiat mahdollisesti selittävät Isisin itsensä toimintaa ja motiiveja. Isis ei ollut ensimmäinen äärijärjestö, joka hyödynsi sosiaalista mediaa yleisönsä tavoittamiseksi, mutta sen toiminnan tulokset ovat omaa luokkaansa. On todennäköistä, että tulevaisuudessa Isisin lisäksi muutkin ääriliikkeet ja -toimijat pyrkivät suorittamaan tällaisia massoja liikuttavia operaatioita hyödyntäen samoja keinoja kuin Isis hyödynsi 2010-luvulla. Tällaisten operaatioiden ennaltaehkäisy ja ratkaisu edellyttävät niiden taustalla vaikuttavien ilmiöiden tunnistamista ja ymmärtämistä.

Tutkimuksessani analysoin Isisin videoiden puhuttua ja laulettua tekstiä sekä kuvallista ilmaisua. Koska Isis ja sen propaganda ovat saaneet osakseen niin suurta maailmanlaajuista huomiota, on aihe 2010-luvun puolivälin jälkeen kiinnostanut myös lukuisia eri alojen tutkijoita. Isisin menestystä organisaationa on tutkittu ja pohdittu monista eri näkökulmista, ja näin myös sen propagandassaan hyödyntämiä narratiiveja on kartoitettu. Eri propagandamateriaaleja käsitteistä tutkimuksista on selvästi erotettavissa muutama keskeinen, kaikessa propagandassa, myös käyttämässäni aineistossa, toistuva narratiivi, jotka muodostavat tämän tutkimuksen kolme narratiivista pääteemaa.

Ensimmäinen narratiivinen pääteema on muslimit valloittajien sorron uhreina läpi historian aina nykyhetkeen saakka, mikä oikeuttaa taistelun kyseisiä sortajia vastaan (Mahood; Rane 2017, 20–23). Toinen on islamin uskonnollisen puhtauden korostaminen sekä hyveellisenä muslimina eläminen, millä niin ikään oikeutetaan kaikki toimet puhtauden ja hyveellisyyden saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi (Heck 2017, 244). Kolmas narratiivinen pääteema on vetoaminen Koraanin profetioihin kalifaatista, sen syntyä edeltävistä tapahtumista ja tuomiopäivän tulosta. (Degraaff 2015, 50).

Käsittelen jokaista mainittua keskeistä narratiivista pääteemaa omassa pääluvussaan. Jokaisessa pääluvussa analysoin yhtäaikaaisesti sekä tekstiä että visuaalisuutta pääteeman näkökulmasta käsin. Tehtyjä havaintoja peilaan Northrop Fryen juonellistamisen tulkinnan metodiin ja Said Qutbin islamistiseen yhteiskuntateoriaan. Vaikka Isis on organisaationa rakenteeltaan ja tavoitteiltaan hyvin erilainen kuin videoiden julkaisuajanaan ja sen aktiivinen vaihe on päättynyt sellaisenaan kuin se 2010-luvun puolivälissä tunnettiin, käytän analyysiluvuissa aikamuotoina preesenssiä ja perfektiä. Koska analyysissä ollaan

sisällä argumentatiivisen tilanteen nykyhetkessä, koen, että on selkeämpää käyttää vain näitä aikamuotoja. Sen sijaan tarkastellessani Isisiä ja sen toimintaa kauempaa muissa pääluvuissa käytän aikamuotona imperfektiä.

Analyysini painopiste on yhteiskuntatieteellinen, erityisesti politologinen, mutta tutkimukseni sisältää runsaasti viittauksia myös islaminuskoon. En kuitenkaan pyri osoittamaan tässä työssä teologista asiantuntijuutta, joten käsittelen ja analysoin itse islaminuskoa vain sen verran, kuin on tutkimuksen tekemisen kannalta välttämätöntä.

1.1 Tutkimuksen aineisto

Tutkimustani varten etsin verkosta Isisin julkaisemia kokonaisia ja sensuroimattomia videoita. Videoita on runsaasti erilaisia. Osa videoista keskittyy esittämään vain yhtä teemaa, kuten ulkomaalaisen vangin teloitusta tai Isisin jäsenten arkea sen hallinnoimalla alueella. Videot voivat kuitenkin olla myös muutaman minuutin mittaisia fiktiivisiä pienoiselokuvia, joissa kuvataan esimerkiksi Isisin joukkojen suorittamaa invaasiota Yhdysvalloissa. Videoissa voi olla puhetta, resitoivaa laulua, molempia tai pelkkää sanatonta toimintaa. Niissä esiintyy useimmiten Isisin taistelijoita ja joitakin vihollisen uhreja, mutta toisinaan mukana on myös lapsia, naisia ja vanhuksia. Videoiden laatu vaihtelee, sillä osa on kuvattu yhdellä otolla samaa kameraa käyttäen, kun taas toisissa on käytetty useita kameroita, kuvakulmia ja erikoistehosteita.

Keskityn tulkinnassani kahteen hyvin tyypilliseen Isisin tuottamaan ja julkaisemaan videoon. Näistä kahdesta videosta löytyy mielestäni kaikkia Isisin videoissa esittämiä keskeisiä propagandan osia. Videot ovat muutaman minuutin pituisia teoksia, jotka on tehnyt Isisin oma mediaelin al-Hayat Media Center, jonka tehtävä oli tuottaa ja levittää pääosin Lähi-idän ulkopuoliselle yleisölle tarkoitettua huoliteltua ja näyttävää propagandamateriaalia (Ingram 2015, 734). Videot ovat musiikkivideomaisia, Isisin ideologiaa välittäviä ja toimintaa markkinoivia. Niiden äänimaailman pääpaino on taustalla rytmikkäästi soivissa *nasheedeissa*, eli islamilaisessa acappella-tyyppisessä laulussa (Lahoud & Pieslak 2018, 1). Videoiden visuaalinen esittäminen keskittyy kuvaamaan puhtaan islamin puolesta pelottomasti taistelevia sotilaita, heidän marttyyrikohtaloitaan, vihollisten kuolemaa, uskonnollista hyveellisyyttä ja profetioissa luvattun islamilaisen valtion, eli kalifaatin, elämää.

Videot ovat peräisin Clarion Project-nimisen voittoa tavoittelemattoman organisaation verkkosivuilta. Etusivullaan järjestö ilmoittaa tehtäväkseen radikaaliin islamiin liittyvän tietoisuuden levittämisen (Clarion Project 2018). Sensuroimattomien ja muokkaamattomien Isisin videoiden jakaminen omilla verkkosivuilla on yksi organisaation tavoista levittää tietoisuutta. Koska tällaisia videoita on vaikea löytää muista avoimista länsimaisista verkkolähteistä, hyödynnän juuri tämän sivuston materiaaleja, sillä analyysin onnistunut tekeminen vaatii aineiston alkuperäisyyttä. Molemmissa videoissa on alkuperäiset englanninkieliset tekstitykset ja toisessa koko *nasheed* on resitoitu englanniksi, mikä mahdollistaa analyysin tekemisen arabiankielen taidon puutteesta huolimatta. Molempien videoiden *nasheedit* ja muu puhe ovat liitteinä.

1.2 Tutkimusmenetelmät

1.2.1 Narratiivianalyysi ja Northorp Frye

Valitsin tutkimukseni metodiksi narratiivianalyysin, sillä se soveltuu videoiden kaltaisten tarinallisten teosten analysoimiseen ja antaa mahdollisuuden tarkastella Isisin viestinnässään asettamien tavoitteiden motiiveja sekä keinoja asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Narratiivilla viitataan Pietikäisen ja Mäntysen (2009, 104) mukaan yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa kertomukseen, eli tapaan jäsentää ja hahmottaa ympäröivää maailmaa ja sen tapahtumia. Kertomukset ovat sosiaalista ja kielellistä toimintaa, sillä narratiivit syntyvät kertojan ja kuulijan vuorovaikutuksesta, ja ne muokkaantuvat ympäröivän kulttuurin ja historian luoman yhteisen kertomusvarannon mukaisiksi. Narratiivit ovat siis yksi retoriikan keino, sillä niillä pyritään vaikuttamaan kuulijaan.

Narratiivit analyysitapana on verrattain nuori suuntaus yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa etenkin, kun otetaan huomioon, kuinka monipuolinen metodi on kyseessä. Ennen 1990-luvun narratiivista käännettä narratiivit olivat lähes tuntematon analyysitapa, mutta sen jälkeen metodi on yleistynyt ja kasvattanut suosiotaan yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa huomattavasti. (Heikkinen 2010, 144.)

Kuten kaikilla metodeilla, narratiiveillakin voi tehdä analyysia hyvin monella eri tavalla suuntauksesta ja painotuksesta riippuen. Yhdistävä tekijä kaikessa narratiivisessa

tutkimuksessa on kuitenkin pureutuminen tutkittavaan kertomukseen, sen osiin ja vaiheisiin ja valittuihin tapoihin kertoa se. Kertomukseen ja sen rakenteeseen liittyvät olennaisesti juoni ja juonellistamisen keinot, sillä eri juonityypit määrittävät sen, miten jokin kertomus on kerrottu. Ilman juonta tapahtumat jäävät toisistaan irrallisiksi ja merkityksettömiksi. (Czarniwska-Joerges 2004, 7, 19).

Tässä tutkimuksessa narratiivinen analyysi keskittyy Northrop Fryen (1957) konstruoiman ja Hayden Whiten (1975) tiivistämän kerrotun tarinan juonityyppien kautta tapahtuvalle tulkinnalle. Frye esittelee neljä tarinan juonityyppiä, komedian, romanssin, tragedian ja satiiriin. Isisin propagandan narratiiveissa vahvimmin vaikuttaa romanssin, eli sankaritarinan, juonityyppi.

Narratiivianalyysi on metodina hedelmällinen tulkintaväline Isisin propagandavideoihin, sillä niiden tärkein tehtävä on vakuuttaa ja vaikuttaa yleisöönsä. Videoiden keskeisin, katsojan toimintaan vaikuttamaan pyrkivä sanoma on sisällöltään äärimmäistä ja väkivaltaista. Isis on kuitenkin onnistunut muita vertaisiaan organisaatioita tehokkaammin sanomansa välittämisessä. Yksi merkittävä myötävaikuttaja on tulkintani mukaan sen taitava narratiivien käyttö.

Isisin viestinnän narratiiveja on tutkittu jo ennen minua. Samantha Mahood ja Halim Rane (2017) tutkivat Isisin rekrytointipropagandan islamistisia narratiiveja suhteessa islaminuskon suurnarratiiveihin. Isisin väkivallan osalta Axel Heck (2017) tarkastelee Isisin narratiivisen identiteetin muodostamista sen julkaiseman verkkolehti Dabiqin tekstien perusteella. Lawrence Kuznar (2017) puolestaan arvioi Isisin viestinnän narratiivien kehitystä ja pysyvyyttä vuodesta 2004 alkaen.

Aiempien tutkimusten tulosten perusteella valitsin tähän tutkimuksen kolme yleisintä narratiivista pääteemaa. Käsittelen jokaista omassa pääluvussaan ja tarkastelen, miten Isis videoissaan kuvallisesti ja sanallisesti kutakin narratiivista pääteemaa ja sen osia rakentaa ja miten sitä voidaan analysoida Fryen metodilla tarinan juonityypeistä. Sen lisäksi tuen tulkintaani muiden Isisin propagandaa analysoivien tutkijoiden näkemyksillä.

1.2.2 Said Qubin islamistinen yhteiskuntateoria

Tarkastelen Isisin argumentaatiota myös Said Qubin islamistisesta yhteiskuntateoriasta käsin. Qutbia pidetään yhtenä merkittävimmistä radikaalin islamismin teoreetikoista

(Malkki & Saarinen 2019, 30). Qutbin islamistisen yhteiskuntateorian keskiössä on vaatimus paluusta profeetta Mohammadin ja parin hänen kuolemaansa seuranneen sukupolven aikaiseen islamilaiseen yhteiskuntamalliin, jossa kaikkia elämän osa-alueita ohjaa puhdas islamin tulkinta. Qutbin ajattelua leimaa vahva maallistumisen ja erityisesti länsimaisen kulttuurin ja yhteiskuntamallin vastustus, mikä voimistui hänen vietettyään 1940- ja 1950-lukujen taitteessa kolme vuotta Yhdysvalloissa opiskelemissa. Palattuaan Yhdysvalloista kotimaahansa Egyptiin Qutb liittyi Muslimiveljeskuntaan ja alkoi kehittää teoriaansa puhtaasti islamilaisesta yhteiskuntamallista. (D'Souza, Dinesh 2002, 16.)

Jouduttuaan 1950-luvulla vankilaan vallankumoukselliseen toimintaan osallistumisesta Qutbin islamistinen teoria kehittyi yhä radikaalimmaksi, ja vuonna 1964 hän esitteli *Milestones*-teoksessaan yhden merkittävimmistä ja radikaaleimmista teorioistaan islamistisesta yhteiskunnasta ja sen vastaparista, eli *jahiliyyahhista*. *Jahiliyyahh* on käsitteenä ollut olemassa Koraanin alusta asti, mutta Qutb vie sen määritelmän tulkinnan äärimilleen, mitä pidetään islamin kannalta merkittävimpänä ja ainutlaatuisimpana ajatuksena vuosisataan. Yleensä *jahiliyyahhilla* viitataan islamia edeltäneeseen pakanalliseen arabiyhteisöön, mutta Qutbin tulkinnan mukaan sillä viitataan kaikkiin, myös nykyisiin, jumalasta ja jumalan suvereeniudesta piittaamattomiin yhteiskuntiin, joissa noudatetaan muuta kuin Koraanin oppeja tai pelkkiä Koraanissa ilmoitettuja *sharia*-lakeja ja joissa ihmisillä on valta-asemia toisiinsa nähden ja jotka näin ollen ovat vajonneet islamia edeltäneiden pakanallisten yhteiskuntien tietämättömyyden tasolle. Kaikkien muslimien tulisi ryhtyä taisteluun *jahiliyyahheita* vastaan ja pyrkiä hävittämään ne koko maailmasta, jotta voisi syntyä jälleen puhdas islamilainen yhteiskunta. (Shepard 2003, 221.)

Qutb teloitettiin Egyptin valtiovallan kaatamiseen tähdänneiden vallankumouksellisten rikosten, muun muassa silloisen presidentin salamurhan, suunnittelun takia vuonna 1966. Joidenkin tutkijoiden mukaan nimenomaan Qutbin teloittaminen on tehnyt teoreetikosta hänen seuraajiensa keskuudessa marttyyrin ja saanut heidät omaksumaan väkivaltaan kehottavan tulkinnan Qutbin taisteluun kehottavista teksteistä. Tutkijoiden keskuudessa ei ole varmuutta eikä yksimielisyyttä siitä, hyväksyykö Qutb väkivallan käytön taistelussa *jahiliyyahhien* hävittämiseksi. Qutbin teorioita pidetään kuitenkin nykyaikaisen radikaalin islamin malleina ja useiden radikaali-islamististen ryhmien johtohenkilöiden, kuten al-Qaidan Osama bin Ladenin, tiedetään inspiroituneen Qutbin ajatuksista (Calvert 2004, 30).

Tarkastelen analyysissäni, miten Isisin videoiden sanoma taistelusta kalifaatin perustamiseksi suhteutuu Qutbin teoriaan puhtaan islamistisesta yhteiskunnasta, sen vastakohdasta eli *jahiliyyahhista* ja oikeutuksesta taisteluun islamistisen yhteiskunnan perustamiseksi ja *jahiliyyahhien* hävittämiseksi. Tuen Qutbin teoriaa muidenkin väkivaltaa ja yhteiskuntajärjestystä käsittelevien teoreetikkojen, kuten Hannah Arendtin ja Franz Fanonin, näkemyksillä.

1.3 Keskeiset käsitteet ja uskonnollinen ideologia

Kuten jo aiemmin mainitsin, tämä tutkimus ei ole teologinen, enkä pyri käsittelemään itse islaminuskoa syvemmin kuin aiheen kannalta on välttämätöntä. Tutkimusaiheeseen kuuluu luonnollisesti kuitenkin useita islaminuskoon ja sen tulkintaan liittyviä suuntauksia, jotka selittävät myös Isisin ja sen ideologian syntyä ja kehitystä. Määrittelen tässä alaluvussa hyvin tiiviisti muutaman keskeisimmän islaminuskon tulkintaan liittyvän suuntauksen, ja sen mitä niillä tässä tutkimuksessa tarkoitetaan. Nämä suuntaukset selittävät myös Qutbin islamilaisen yhteiskuntateorian taustoja, mikä lisää entisestään tarvetta selittää niiden sisältö lyhyesti auki ennen varsinaisen analyysin aloittamista. Määriteltävät suuntaukset ovat sunnilaisuus, islamismi, ääri-islamismi, jihadismi ja salafismi. Määrittelen ne siis tässä vain pääpiirteittäin, enkä tarkoituksella analysoi niitä syvemmin.

Islaminuskossa on, kuten monissa muissakin uskonnoissa, useita eri haaroja. Kaksi suurinta islamin eri haaraa ovat sunni- ja shiiamuslimit. Sunnit ja shiit erkanivat toisistaan erillisiksi suuntauksiksi 600- ja 700-lukujen taitteessa, kun muslimiyhteisön sisällä ei päästy yhteisymmärrykseen profeetta Mohammedin seuraajasta eli kaikkien muslimien johtajasta. Äänestyksellä valittua uutta johtajaa kannattaneiden joukkoa alettiin kutsua sunneiksi ja profeetan verisukulaista ja perimysjärjestyksessä seuraavan kannattajia shiioiksi. (Schimmel 1998, 91–93.) Nykyään arviolta 85 % maailman muslimeista on sunneja ja 15 % shiioja (Pruitt 2019). Isis on suuntautumiseltaan sunnilainen.

Islam on kokonaisvaltainen oppi, jossa uskonto ja yhteiskuntateoria ovat erottamaton osa toisiaan. Tästä syystä myös islamin ekstremistisiin tulkintoihin sisältyy olennaisena osana näkemyksiä yhteiskunnan uudelleenorganisoinnista. Seuraavaksi avaam keskeisiä islamin äärisuuntauksia.

Islamismi on 1900-luvulla länsimaiden vaikutusvallan muslimimaihin ja -yhteiskuntiin leviämisen myötä ja leviämiselle vastareaktionä syntynyt ilmiö, kun islamin uskonoppineet alkoivat pohtia länsimaiden vaikutusvallan kasvua sekä kehitystä suhteessa muslimimaiden taantumukseen ja islaminuskon vaikutusvallan heikkenemiseen Arabianniemimaalla. Syynä vaikutusvallan heikentymiseen ja taantumukseen esitettiin muslimiyhteisöjen hairahtumista oikean islamin tulkinnan tieltä, ja ratkaisuna nähtiin paluu niin sanottuun puhtaaseen islamiin ja sen oikeaoppiseen toteuttamiseen. Islamismille keskeistä on näkemys islamista paitsi yksilön harjoittamana henkilökohtaisena uskona, myös koko yhteiskuntaa ja kaikkia elämän osa-alueita määrittävänä järjestelmänä.

Islamismilla on useita eri muotoja ja siihen vaikuttavat voimakkaasti alueelliset ominaispiirteet. Merkittävimpänä pidetty islamistinen liike on 1920-luvulla Egyptissä perustettu Muslimiveljeskunta. Pyrkimys palauttaa muslimit ja muslimiyhteiskunnat noudattamaan puhdasta islamia on yhteistä kaikille islamisimin eri suuntauksille. Eri suuntauksia edustavat liikkeet ovat tavoitelleet ja tavoittelevat pyrkimystään eri keinoin.

1900-luvun jälkipuoliskolta eteenpäin, vahvasti Muslimiveljeskunnan ja sen riveissä vaikuttaneen Said Qutbin vallankumouksellisten ajatusten vaikutusten myötä, alkoivat yleistyä muutamat islamismin suuntauksset, joissa tavoitteiden saavuttamiseksi suositaan väkivaltaista ja vallankumouksellista toimintaa (Malkki & Saarinen 2019, 30). Laajan määritelmän mukaan kaikkia väkivallan hyväksyviä islamistisia suuntauksia voidaan nimittää ääri- tai radikaali-islamismiksi (Hegghammer 2017, 9). Esimerkiksi Isis ja al-Qaida kuuluvat radikaali-islamistien joukkoon.

Usein hiukan virheellisesti radikaali-islamismia käytetään synonyymina seuraavaksi määriteltävästä käsitteestä eli jihadismista. Jihadismi alkoi kehittyä radikaali-islamististen liikkeiden parissa 1980-luvulla Afganistanin konfliktin ja sen synnyttämän vierastaistelijavirran myötä. Jihadismia pidetään usein radikaali-islamismien alamuotona, ja niistä löytyy sekä yhtäläisyyksiä että merkittäviä eroja. Molemmissa suuntauksissa vallitsee käsitys islamin ja politiikan erottamattomuudesta sekä islamin uhatusta asemasta ja sitä vastaan suunnatuista hyökkäyksistä. Molemmissa suuntauksissa tavoitteena on islamilaisen yhteiskunnan perustaminen ja länsivastaisuus, minkä lisäksi antisemitismi on vahvaa. Sen sijaan radikaali-islamista poiketen jihadismissa kiistetään täysin olemassa olevien valtioiden tai kansainvälisten organisaatioiden legitimitetti. Pyrkimyksenä on hylätä hairahtaneet yhteiskunnat ja hävittää ne väkivalloin, jotta tilalle voidaan perustaa puhtaan islamilainen yhteiskunta. (Malkki & Saarinen 2019, 33–34.)

Jihadismiin liittyy olennaisesti äärimmäinen tulkinta *jihadista*, eli jokaisen muslimin päivittäisestä kamppailusta syntiä vastaan. Valtavirtaisen tulkinnan mukaan *jihadin*, eli taistelun väärää vastaan, tulisi olla puolustuksellista, eikä sillä tarkoiteta pelkkää aseellista taistelua, vaan myös muslimin käymää kamppailua omassa mielessä synnin tekemistä vastaan. Jihadismissa *jihad* käsitetään kuitenkin nimenomaan jokaisen yksilön aloitteellisena velvollisuutena aseelliseen taisteluun islamin puolesta kaikkia sitä ja sen olemassa oloa uhkaavia vastaan. Myös marttyyriuden ihannoinnilla on keskeinen asema jihadismissa. (Malkki & Saarinen 2019, 35.)

Radikaali-islamismien ja jihadismin ohella Isisin ideologiaan liittyy olennaisesti myös salafismi sekä wahhabismi, jotka ovat molemmat sunnilaisuuden äärikonservatiivisia muotoja. Salafistisen islamin tulkinnan mukaan profeetta Mohammedin ja muutaman hänen kuolemansa jälkeisen sukupolven 1200-luvulla muodostama yhteisö on islaminuskon ihanteiden mukainen yhteiskunta. Tällaiseen yhteiskuntamuotoon kaikkien nykyisten muslimien ja muslimiyhteiskuntien tulisi salafismin mukaan pyrkiä ja hylätä nykyinen rappioitunut elämäntapa. (Galloway 2016, 585.) Salafismi on kuitenkin laaja suuntaus, jonka alla on useita eri suuntauksia riippuen niiden suhtautumisesta ja toiminnasta. Wahhabismi puolestaan on 1700 – 1800-lukujen taitteessa nykyisen Saudi-Arabian alueella syntynyt suuntaus, joka on nimetty kehittäjänsä Muhammad ibn Abd al-Wahhabin mukaan. Myös wahhabismissa tavoitellaan kaikkien muslimien paluuta ensimmäisen islamilaisen yhteisön kaltaiseen yhteiskuntamalliin, mutta wahhabismiin liittyy olennaisesti myös väkivallan kohdistaminen niitä muslimeita, kuten shiioja ja suufeja, kohtaan, jotka eivät täytä suuntauksen vaatimuksia. (Malkki & Saarinen 2019, 28.)

Radikaali-islamismi, jihadismi, salafismi sekä wahhabismi selittävät kaikki ainakin osittain Isisin ideologiaa ja sen toiminnan uskonnollisia motiiveja. Niitä yhdistää pyrkimys islamilaisen yhteisön perustamiseen ja käsitys vallitsevasta islamiin ja sen oikeaoppisuuteen kohdistuvasta uhasta sekä uhan aiheuttajista. Kaikki suuntaukset ovat islamin tulkintoina äärimmäisiä, mutta jokaisen tulkinnan sisältä löytyy omia suuntauksiaan. Väkiältä keinona saavuttaa tavoitteet voi kuulua näihin tulkintoihin, mutta se ei ole elimellinen osa niitä. Isis omaksui toimintansa narratiivit ja oikeutuksen pitkälti näiden suuntausten pohjalta.

1.4 Tutkimusetiikka

Tämä tutkimus vaatii ennen analyysin aloittamista aiheensa ja aineistonsa vuoksi tutkimuseettistä pohdintaa. Tutkimuksessa esiintyy ilmenemismuodoltaan poikkeuksellisen raakaa väkivaltaa, jonka kohteita ovat oikeat ihmiset. Aineistona käytetyt videot ovat aitoa dokumentointia taistelu- ja teloitustilanteista, vaikka musiikilla ja erikoistehosteilla ne onkin saatu vaikuttamaan pikemminkin populaarikulttuurin tuotteilta. Tutkimusetiikan kannalta tässä tutkimuksessa on ainakin kaksi pohdintaa vaativaa seikkaa; videoiden kuvamateriaalin käyttö ylipäänsä osana työtä sekä kuvamateriaalin käyttö työssä ilman tekijältä pyydettyä lupaa. Aloitan jälkimmäisestä seikasta.

Terroristijärjestönä Isis ei noudattanut eikä kuulunut minkään kansainvälisen tekijänoikeuslainsäädännön piiriin eikä se myöskään itse noudattanut mitään tekijänoikeuksia. Näistä syistä katson, että tässä työssä voidaan käyttää osia sen tuottamasta ja jakamasta materiaalista kysymättä siltä itseltään tähän lupaa. Lisäksi minkäänlainen yhteydenotto mihinkään terroristijärjestöksi luokiteltavan ryhmittymän osaan tai jäsenen kuvien käyttöluvan kysymiseksi ei tule tässä tutkimuksessa kysymykseen.

Isis itse rikkoi videoillaan systemaattisesti tekijänoikeuksia, kun se tekemissään ja jakamissaan videoissa käytti osia muiden tuottamista materiaaleista ja esitti ne ominaan. Videoissa on esimerkiksi osia tunnetuista Hollywood-elokuvista, kuten *London has Fallen* (2016) ja *Pelastakaa sotamies Rayan* (1998).

Tässä paperissa käytettyjen videoiden viitetiedoiksi mainitaan niiden tuotannosta vastannut al-Hayat Media Center ja vuosiluku, jolloin video on ilmestynyt.

Toteutan videoiden visuaalisen analyysin analysoimalla videoista otettuja kuvakaappauksia. Osa kuvakaappauksista sisältää myös väkivaltaa, sillä väkivalta oli keskeinen osa Isisin toimintaa ja tutkimuksen tehtävä on selvittää, miten Isis oikeutti videoilla toimintansa. Kuvallista analyysiä olisi mahdollista tehdä myös ilman kuvia selittämällä aina ennen analyysin aloittamista auki analysoitava kuva. Kuvattomuutta etenkin väkivaltaisen visuaalisen analyysin kohdalla puoltaisi myös se, että osa videoilla esiintyvistä henkilöistä, eli väkivallan uhrit, on päättynyt niihin vasten tahtaan tai kuolemansa jälkeen. Tutkimuseettisesti liikutaan harmaalla alueella, onko hyvän maun mukaista käyttää tutkimuksen osana kuvia, joissa jonkun oikean ihmisen elämä on päättynyt tai päättymäisillään. Osa kuvissa esiintyvistä henkilöistä on puolestaan pieniä lapsia, joilla ei voi ikänsä mukaisen kehityksen puitteissa olettaa olevan kykyä arvioida

halukkuuttaan esiintyä järjestön julkisessa viestinnässä omilla kasvoillaan. Tutkimuksen tekijän tulee tutkimuksessaan huomioida tutkimuskohteensa sekä tämän lähipiirin oikeus yksityisyyteen.

Etenkin Isisin videot, joissa kuvataan raakaa väkivaltaa, ovatkin herättäneet paljon keskustelua ja huolta kaikilla yhteiskunnallisilla tasoilla. Toiset ovat sitä mieltä, että pelkät videot voivat radikalisoida yleisöä, kun taas toiset huomauttavat, että videoiden lisäksi radikalisoimiseen tarvitaan kasvokkain tapahtuvaa vuorovaikutusta. Joka tapauksessa valtaosa jakaa saman mielipiteen siitä, että tämänkaltaisten videoiden, kenen tahansa tekemiä ne ovatkaan, levittäminen tulisi pyrkiä estämään mahdollisimman tehokkaasti, jopa kieltämällä niiden katselu lailla.

Kuitenkin koen, että Isisin videot ja niiden väkivalta ovat ilmiöinä niin poikkeuksellisia ja Yhdistyneiden kansakuntien normeja rikkovia, että niiden selittäminen pelkästään sanoin olisi riittämätöntä. Isisin alkuperäisiä videoita on verkkolähteissä verrattain niukasti saatavilla ja vastaavaa visuaalista ilmaisua ei juuri meidän kulttuurissamme nähdä. Havainnollistavin ja yksiselitteisin tapa välittää informaatiota Isisin käyttämästä väkivallasta on sisällyttää osia siitä tutkimukseen. Videoista otettujen kuvakaappausten ansiosta analyysi on lukijankin kannalta tiivistä ja syvempää, kun analyysia lukiessa pystyy samaan aikaan tarkastelemaan tulkinnan kohteena olevaa kuvaa ja reflektoimaan omaa näkemystään kuvan sisällöstä siitä kirjoitettuun analyysiin.

Vain osa analysoitavista kuvakaappauksista on erittäin väkivaltaisia, sillä Isisin videoissa on runsaasti muutakin kuin teloituksia ja ruumiita. Mutta, kuten jo aiemmin on mainittu, Isis tuli maailmanlaajuisesti tunnetuksi nimenomaan raakojen teloitusvideoidensa vuoksi, minkä vuoksi niitä ei tässä tutkimuksessakaan voida sivuuttaa. Kuvien käytöllä ei ole analyysissa tarkoitus ihannoita väkivaltaa, vaan ainoastaan havainnollistaa lukijalle, millaista Isisin esittämä väkivalta todella oli ja pohtia, miksi se vetosi etenkin julkaisuajankohtanaan niin voimakkaasti katsojiin.

Yllä käyty pohdinta osoittaa erityisen ongelmalliseksi vasten tahtoaan kuvien kohteiksi joutuneet henkilöt sekä lapset ja heidän henkilöllisyytensä. Tästä syystä kaikissa kuvissa uhrien sekä lasten kasvot ja muut mahdolliset henkilöllisyyden paljastavat tuntomerkit on peitetty. Sen sijaan Isisin taistelijoiden kasvoja ei ole peitetty, sillä he ovat aikuisia, minkä takia on perusteltua olettaa, että he ovat tiedostaneet ja hyväksyneet toimintansa seuraukset liittyessään terroristiseksi järjestöksi luokiteltuun Isisiin ja esiintyessään sen videolla.

En esitä tutkimuksessani suoria linkkejä videoihin, sillä tarkoitukseni ei ole rohkaista ketään niiden katseluun eikä millään tavalla edesauttaa niiden leviämistä. Kun aloitin alkuvuodesta 2018 tekemään tutkimusta, etsin ja katselin videoita eri verkkosivuilta. Tässä työssä analysoidut videot on julkaistu Clarion Project-verkkosivulla ja sen tietojen mukaan videoiden alkuperäiset julkaisupäivämäärät ovat 04.11.2015 ja 03.04.2016. Aluksi kävin katselemassa videoita pelkkien tallennettujen linkkien avulla, mutta 29.05.2018 ja 30.05.2018 tallensin myös videot itselleni. Videoiden analysoiminen vaatii niiden katselua useaan kertaan, enkä halunnut ottaa riskiä, että kesken tutkimusprosessin ne poistuvat verkkosivuilta. Analyysin tekeminen pelkkien muistikuvien pohjalta ei olisi ollut luotettavaa. Tämän tutkimuksen valmistuessa hävitän kaikki videot ja linkit, joita minulla on hallussani, sillä en halua pitää hallussani tällaista materiaalia ilman tutkimuksen kaltaista pätevää syytä. Tehokkaimpia tapoja vastustaa Isisin toimintaa on estää sen propagandan leviäminen.

2. TAUSTATIETOJA ISISIN TOIMINNASTA

Ennen varsinaisen analyysin aloittamista esittelen vielä lyhyesti Isisin historiaa järjestönä sekä sen propagandaa ja mediatuotantoa, sillä järjestön toiminnan taustoittaminen tukee analyysia. Kuitenkin erityisesti Isisin historian esittely on varsin pintapuolinen, sillä pyrkimykseni on säilyttää tutkimuksen painopiste analyysissa. Isisin historiasta ja sen toiminnan vaiheista on olemassa runsaasti laadukasta tutkimuskirjallisuutta, joten koen tarpeelliseksi kertoa tässä työssä vain keskeisimmät tiedot järjestön synnyn taustoista, itse synnystä ja toiminnan vaiheista. Myös Isisin propagandaa ja mediatuotantoa on kansainvälisesti tutkittu laajasti. Tässä esittelen tiivistetysti joidenkin tehtyjen tutkimusten merkittävimpiä havaintoja, minkä tarkoituksena on luoda yleiskuvaa tutkimusaineistoni, eli videoiden, taustalla vaikuttavista Isisin viestinnän sekä propaganda- ja mediatuotannon toiminnasta ja toiminnan kapasiteeteista.

2.1 Isisin historiallinen tausta ja vaiheet

Isisin syntyminen oli osa 1900-luvulla alkanutta islamistisen suuntauksen syntyä ja sitä seurannutta vallankumouksellisten islamististen ryhmien esiin nousua 1950-luvulta eteenpäin. Merkittävin vallankumouksellisista islamistisista ryhmittymistä 1950-luvulta aina 1980-luvulle asti oli Egyptin Muslimiveljeskunta, jonka toiminnan ytimessä olivat Said Qutbin vallankumoukselliset kirjoitukset nykyisten muslimivaltioiden harhautuneisuudesta ja vaatimus palauttaa taistelun keinoin niiden yhteiskuntajärjestys noudattamaan puhtaasti islamin oppeja. Muslimiveljeskunnan ja muiden sitä seuranneiden radikaali-islamististen ryhmittymien toiminta saavutti radikaaleimman vaiheensa 1980- ja 1990-luvuilla, mikä johti kyseisten liikkeiden jäsenten joukkopidätyksiin ja niiden toiminnan vaikutusvallan hiipumiseen Arabianniemimaalla. Radikaali-islamismi oli kuitenkin merkittävin ääriliikkeiden muoto Lähi-idässä aina 1990-luvun lopulle saakka. (Malkki, Saarinen 2019, 36–38.)

Vallankumouksellista islamismia seurasi 1980-luvulla Neuvostoliiton ja Afganistanin konfliktin myötä syntynyt globaalinen jihadismin suuntaus, jossa toiminnan painopiste muuttui taistelemaan islamia uhkaavaa ulkoista vihollista vastaan. Tämän aatteen tunnetuin ryhmittymä on Osama bin Ladenin 1980-luvulla perustama ja vuoden 2001 terrori-iskujen myötä globaaliin tietoisuuteen noussut al-Qaida, joka toimii ja toimii edelleen lukuisten

Lähi-idän ja Afrikan mantereen ääri-islamististen ryhmittymien eräänlaisena kattoorganisaationa. Isiskin aloitti yhtenä al-Qaidan alajärjestönä. (Malkki, Saarinen 2019, 42–46.)

Isisin perustaja oli jordanialaissyntyinen, islamia jyrkästi tulkinnut sunnimuslimi Abu Mus'ab al-Zarqawi, joka 1990- ja 2000-lukujen taitteessa aloitti yhteistyön al-Qaidan kanssa ja omien jihadistiverkostojen luomisen Irakiin. Ennen Isis nimen käyttöönottoa, al-Zarqawin perustamaa ryhmittymää kutsuttiinkin Irakin al-Qaidaksi. Al-Zarqawin tavoite oli alusta alkaen perustaa Koraanin profetioiden lupaama islamilainen valtio, kalifaatti, jossa noudatetaan jyrkkää salafistista tulkintaa islamin uskosta. Tämän tavoitteen saavuttaakseen al-Zarqawi oli halukas käyttämään väkivaltaa kaikkia tavoitteen tiellä olevia, myös muita muslimeja, vastaan. Al-Zarqawin kuoltua vuonna 2006 annettiin ensimmäinen islamilaisen valtion perustamisilmoitus ja al-Zarqawin seuraajaksi nousi Abu Omar al-Bagdadi, joka jatkoi edeltäjänsä jyrkkää tulkintaa islamista ja *sharia*-laista. Väkivallan raakuus ja erityisesti sen kohdistuminen myös muslimeihin ei miellyttänyt al-Qaidaa, minkä takia varhainen Isis ei ole ollut sen tai muiden ääri-islamististen järjestöjen suuressa suosiossa. (McCants 2015, 19–50.)

Käännekohta Isisin historiassa ajoittuu 2010-luvun taitteeseen, kun 2010 Abu Omar al-Bagdadi kuoli ja johtoon nousi Isisin kolmas johtaja Abu Bakr al-Baghdadi. Vuoden 2011 arabikevät, sen levottomuudet ja niitä seurannut Syyrian sota tarjosivat tilaisuuden al-Bagdadille levittää joukkojensa toimintaa Syyriaan, jossa oli Syyrian presidentti al-Assadin myötävaikutuksesta valmiit jihadistiverkostot odottamassa. Al-Assad piti al-Baghdadin joukkoja kansannousua pienempänä pahana ja uskoi niillä olevan jopa kansannousua hillitsevä vaikutus, minkä vuoksi hän katsoi niiden toimintaa läpi sormien. Isisin alueellinen kukoistus alkoi 2014, kun se kesäkuussa valloitti Irakin toiseksi suurimman kaupungin Mosulin ja tämän jälkeen julistautui kalifaatiksi. Abu Bakr al-Bagdadi julistautui samalla kalifaatin kalifiksi, eli koko muslimiväestön ylimmäksi johtajaksi. Julistus kalifaatin perustamisesta aiheutti eripuraa ja vastustusta koko muussa kansainvälisessä muslimiväestössä, mutta Syyrian sodan aikana Syyriasta ja Irakista valloitetujen laajojen maa-alueiden, muun muassa öljykenttien tuoman valtavan varallisuuden, aseiden sekä kymmenientuhansien järjestöön liittyneiden vierastaistelijoiden myötä Isisistä oli tullut globaalisti uskottavin islamistijärjestö. (McCants 2015, 51–125). Tästä syystä muun islamilaisen maailman paheksunta ei estänyt Isisiä jatkamasta toimintaansa.

Isisin ja sen kalifaatin kukoistuskausi ajoittui vuoden 2014 kesästä vuoden 2016 alkuun, minkä aikana Isis ja sen jäsenet tekivät myös merkittäviä terrori-iskuja Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Vuoden 2016 alun jälkeen Isis alkoi kärsiä raskaita alueellisia tappioita ja menetyksiä, kun Yhdysvaltojen johdolla länsimaat yhdessä Irakin armeijan ja kurdijoukkojen kanssa onnistuivat valloittamaan takaisin suurimman osan menetetyistä kaupungeista ja maa-alueista lokakuuhun 2017 mennessä. (Kaleva 2018, 194.) Maaliskuussa 2019 kurditaistelijoiden SDF-joukot ilmoittivat vallanneensa Isisin viimeisenä pakopaikkana pidetyn Baghuzin kaupungin (Takkunen 2019). Lokakuussa 2019 Isisin kolmas johtaja Al-Baghdadi sai surmansa yhdysvaltalaisten erikoisjoukkojen iskun yhteydessä (Burtsov, Heikkilä 2019). Tämän tutkimuksen kirjoitushetkellä Isisillä ei käytännössä ole omaa maa-aluetta hallinnassaan, vaan sen jäsenet ovat joko sijoitettuna eri vankiloihin ja vankileireille tai muutoin painuneet suurilta osin maan alle yksittäisiä terrori-iskun tekijöitä lukuun ottamatta. Vaikka järjestö on alueellisesti lähes hävitetty, se ei tarkoita koko järjestön häviämistä, sen toiminnan täydellistä loppumista tai sen muodostaman turvallisuusuhan katoamista. Solut ovat edelleen olemassa, kannattajia löytyy ympäri maailmaa ja terrori-iskuja tehdään edelleen. Kaikki Lähi-idän alueen levottomuudet tai radikaalit muutokset ovat otollisia Isisin kaltaiselle järjestölle, joka pystyy organisoimaan toimintaansa jäsenten hajaannuksesta huolimatta. Tästä huolimatta Isis ei ole enää samanlainen vahvasti organisoitunut järjestö, joka se 2010-luvun puolivälissä oli.

2.2 Isisin propaganda ja mediatuotanto

Propaganda on politiikan tutkimukselle keskeinen käsite, josta on, kuten monista muistakin tieteenalan keskeisistä käsitteistä, lukuisia eri määritelmiä sekä ristiriitoja, mitä kaikkea käsite kattaa. Tämän työn tutkimusaineistoa, eli videoita, voidaan pitää propagandana, minkä vuoksi määrittelen lyhyesti, mitä tässä tutkimuksessa propagandalla tarkoitetaan.

Propagandan käsite on alun perin roomalaiskatolisen kirkon vuonna 1622 käyttöön ottama ja uskonpuhdistusta vastustamaan tarkoitettu käsite, jolla viitattiin toimintaan, jonka tarkoitus on levittää tiettyä oppijärjestelmää. Propagandan modernissa määritelmässä tehdään kuitenkin selvempää eroa itse propagandan ja kiihottamisen välille. (Kauppinen 2006, 26.) Harold Lasswellin (1971, 9) klassisena pidetyn määritelmän mukaan propaganda on ennen kaikkea mielipiteiden ja asenteiden hallintaa. Hallinta saavutetaan

manipuloimalla kohdeyleisön toiminnan taustalla vaikuttavia tekijöitä esimerkiksi näytetyillä kuvilla sekä kerrotuilla huhupuheilla ja tarinoilla. Isisin viestintä, ja erityisesti tässä tutkimuksessa analysoitavat videot, ovat voimakasta ja järjestelmällistä mielipiteisiin vaikuttamista, ja niillä levitetään islamilaisen valtion ja yhteiskuntajärjestyksen perustamista oikeuttavaa ideologiaa. Tästä syystä viitataan videoihin propagandana tässä työssä.

Propagandan sijaan tässä tutkimuksessa voisi puhua myös hybridivaikuttamisesta. Käsitteet ovat pitkälti synonyymejä, mutta hybridivaikuttaminen on propagandaa huomattavasti tuorempi käsite johtuen sen symbioottisesta suhteesta internetiin. Hybridivaikuttamisen yhteydessä korostetaan toiminnan monitasoisuutta ja -keinoisuutta, mutta samanlaisen monitasoisen toiminnan pohjalle propagandakin rakentuu. Käytännössä hybridivaikuttamisen teoreettinen innovaatio tarkoittaa lähinnä huomion kohdistamista internetiin manipulaation kanavana. Juuri siitä Isis laajalti tekikin, mutta propagandan käsite tuo paremmin esille, että kyseessä ei ole mikään uusi ilmiö ja että Isisin toimintaa voi hyvin tulkita perinteisillä teoreettisilla välineillä, kuten Fryen narratiivianalyysillä.

Yksi merkittävimmistä syistä Isisin menestykseen ja tunnettuuteen oli sen muista ääriryhmistä erottuva aktiivinen, globaali, näyttävä, laadukas ja volyymiltaan valtava viestintä- ja propagandatoiminta. Isisin menestyksekkään viestintä- ja propagandatoiminnan syiksi on esitetty sen hierarkkisesti järjestynyttä ja huolellisesti organisoitua mediatuotantoa, sosiaalisen median kanavien laajamittaista hallintaa ja niiden ominaisuuksien tehokasta hyödyntämistä sekä panostamista sisällön laadukkuuteen ja näyttävyyteen. Siinä missä muut ääriryhmät ovat pyrkineet ja pyrkivät edelleen pitämään toimintansa ja viestintänsä salassa, Isis pyrki tietoisesti koko maailman valokeilaan (Liang 2015, 2).

Huippuvuosinaan Isisin mediatuotanto oli jaettu vastuualueittain eri toimijoille. Ingaram (2015, 734–735) on järjestänyt Isisin mediatuotannon- ja jakelun kolmelle hierarkkiselle tasolle. Korkeimmalla tasolla ovat ei-arabeille suunnatun propagandan tuottajat ja levittäjät al-Furqan Institute for Media Production ja Al-Hayat Media Center, jotka tuottivat muutamalla länsimaisella kielellä, pääosin englanniksi, huoliteltua, näyttävää ja spektaakkelimaista propagandaa muun muassa videoiden ja verkkolehtien muodossa. Tässä tutkimuksessa käytetyt videot ovat molemmat Al-Hayatin tuottamia. Toisella tasolla ovat niin kutsuttujen provinssien eli *wilayatien* mediatoimistot, joiden vastuulla oli perinteisemmän viestinnän keinoin, kuten radiossa ja sanomalehdissä, jakaa tietoa

paikallisväestölle. Kolmannelle tasolle Ingram on sijoittanut Isisin rivitaistelijat ja seuraajat ympäri maailman. Heillä oli merkittävin vaikutus järjestön globaaleina propagandamateriaalin oma-aloitteisina levittäjinä eri sosiaalisen median kanavien kautta.

Isisin koko kansainväliseen propaganda-arsenaaliin kuului muun muassa CD- ja DVD-levyjä, verkkolehti *Daqib*, oma mobiilisovellus *The Dawn of Glad Tidings*, lukemattomat omat ja kaapatut sosiaalisen median tilit, erilaiset keskustelufoorumit sekä tietysti eri tarkoituksiin, kuten rekrytointiin ja vastustajien pelotteluun, tehdyt propagandavideot (Cunningham, Everton, Schroeder 2014, 3–4).

Rivitaistelijoiden ja seuraajiensa avulla Isis onnistui muuttamaan sosiaalisen median palvelut äänitorvikseen, joiden kautta se saattoi pienellä ajallisella ja rahallisella panostuksella saavuttaa maksimaalisen yleisön nopeasti. (Derrick ym. 2017, 59–61). Isisin verkkotoiminnan koko laajuutta voi olla konkreettisesti mahdotonta edes hahmottaa, mutta havainnollistavan esimerkin viestinnän volyymin antaa Blaker (2015, 1), jonka mukaan Isisin huippuvuosina 2014 – 2015 pelkästään Twitterissä jaettiin päivittäin 90 000 – 200 000 Isis-myönteistä twiittiä.

Isisin propagandakoneisto oli siis paitsi valikoimaltaan kattava ja levityksessään erittäin tehokas, myös hyvin ajassaan mukana. Isisin johtajat ja mediavastaavat oivalsivat muita vertaisiaan paremmin, miten olemassa olevilla viestintävälineillä tavoitetaan globaali yleisö ja saadaan sen herkeämätön mielenkiinto. Isis vei kaikista näyttävimmän ja huomiota herättävimmän propagandansa sinne, missä sen tärkein rekrytoinnin kohderyhmä, nuoret ja nuoret aikuiset olivat, eli sosiaaliseen mediaan (Blaker 2015, 4).

Nimenomaan Isisin laadukkaasti, toisinaan elokuvamaisesti, tehdyt videot nostivat järjestön globaaliin tietoisuuteen ja muodostuivat itsessään yhdeksi 2010-luvun kansainvälistä turvallisuuspolitiikkaa leimaavista ilmiöistä. Tästä syystä tämän tutkimuksen kohteeksi valikoituivat kaikista propagandatuotteista juuri videot. Isisin videot mahdollistavat väkivallan analysoinnin äänen, kuvan ja tekstin tasolla, joista tämän tutkimuksen päähuomio on kahdessa viimeisessä. Kaksi tarkastelun kohteena olevaa videota puolestaan valikoituivat analyysin kohteiksi niiden sisällöllisen monipuolisuuden takia.

Isisin propaganda on paitsi keinoiltaan, myös sisällöltään monipuolista. Näissä kahdessa videossa on yhdistelty useita yleisimpiä teemoja, minkä ansiosta on mahdollista tehdä monipuolista analyysia tiiviistä aineistosta. Yleisiä, tämän tutkimuksen aineistossakin

esiintyviä teemoja ovat teloitukset, tulitaistelu, taistelijoiden välinen kumppanuus, toiminnan uskonnollinen oikeutus, jumalan ylistys sekä kalifaatin alueella asuvien hyvinvoinnin ja yhteiskunnallisen vakauden korostaminen. Teemat toistuvat kaikilla kolmella, eli äänen, kuvan ja tekstin, tasolla, kuitenkin väkivallan ja sen uskonnollisen oikeutuksen ollessa keskeisin teema.

Isis ei suinkaan ole ainoa ääriyhmä, joka on hyödyntänyt sosiaalista mediaa ja väkivaltaista materiaalia näkyvyyden saamiseksi, mutta se vei toiminnan kilpailijoitaan pidemmälle. Länsimaalaisten teloittaminen ja teloitusten erityisen raaka ja näyttävä tapa, esimerkiksi katkaisemalla uhrin kaula tai polttamalla tämä elävältä, sekä teloitusten kuvaaminen ja sensuroimattomina jakaminen verkossa olivat Friisin (2018, 244–256; 2015, 726) mukaan Isisin valttikortit kansainvälisen huomion saamiseksi. Julkaisemalla speaktaakkelimaisia videoita Isis valjasti niitä näyttävät länsimaiset uutiskanavat näiden itse sitä edes ymmärtämättä omiksi ilmaisiksi, kansainvälisiksi, parhaan katseluajan jakelukanavikseen. (Friis 2015, 731–739). Tästä syystä Isis nousi juuri videoidensa ansiosta nopeasti 2010-luvun puolivälissä globaalin huomion keskipisteeseen.

Isisin propagandavideoille on ominaista näyttävyyys ja väkivallan raakuus. Lisäksi niissä kuullaan usein taustalla soimassa perinteistä islamilaista acappella-tyyppistä musiikkia *nasheedia*, jonka sanat toistavat ja voimistavat Isisin viestiä ja tulkintaa islamista. *Nasheed* on yleisnimitys islamilaiselle resitoivalle laululle ja olennainen osa islamilaista kulttuuria. Nykyinen, poliittisia kannanottoja tekevä suuntaus syntyi vasta 1960-luvulla ja viime vuosikymmenten aikana ääri-islamistiset järjestöt ovat alkaneet hyödyntää poliittisesti latautuneita, toisinaan radikaalejakin, *nasheedeja* omassa toiminnassaan propagandansa välityskeinona. Vuodesta 2013 eteenpäin Isis tuotti itse omat *nasheedinsa*, joiden sanat ovat keskittyneet väkivaltaan, siihen innostamiseen ja Islamilaisen valtion olemassa olon oikeuttamiseen. Omien *nasheedien* tekeminen ja käyttäminen oli yksi monista Isisin muista ääri-islamistista järjestöistä erottava piirre, sillä useimmiten äärijärjestöt hyödyntävät valmiita, ammattilaisten resitoimia *nasheedeja*. (Pieslak & Lahoud 2018, 1–15.)

Monipuolisuus, laadukkuus, runsaus ja väkivallan raakuus olivat Isisin viestinnän ominaispiirteitä, joilla se onnistui erottumaan muista ääriyhmistä. Nämä ominaisuudet edesauttoivat myös sen ideologian levittämistä ja poikkeuksellisen tehokasta rekrytoimista. Sen tuottamat ja jakamat videot muodostuivat omaksi globaaliksi ilmiökseen, jollaista ei aiemmin ole vastaavassa mittakaavassa vielä tavattu, mutta joka saattaa tulevaisuudessa innoittaa muita ääriyhmittyymiä tekemään samoin.

Isisiä tutkineen Awanin (2017, 138) mukaan järjestön verkkotoiminta oli propagandan ohella viestintää, tiedonlouhintaa, varainkeruuta, seuraajien pitämistä ajan tasalla sekä uusien jäsenten rekrytointia. Hänen mukaansa kaikkea edellä mainittua toimintaa voisi sen radikaalien ominaispiirteiden vuoksi kutsua myös kyberterrorismiksi, ellei jopa kybersodaksi. Sodankäynnin linkittyessä yhä vahvemmin tietoverkkoihin, on kyberulottuvuus nyt ja tulevaisuudessa erottamaton osa niin kansallisia kuin kansainvälisiä konflikteja sekä niiden päättämistä ja ennaltaehkäisyä. Vastustajan kybertoiminnan ymmärtäminen ja kontrolloiminen voi olla ratkaisevassa asemassa myös kineettisen sodankäynnin lopputuloksen kannalta.

3. MUSLIMIT KAUTTA HISTORIAN SORRON UHREINA

Ensimmäinen narratiivinen pääteema sekä analyysin näkökulma on muslimit kautta historian jatkuneen sorron uhreina. Se on Isisin käyttämistä narratiiveista todennäköisesti yleisin, sillä se on aihepiiriä koskevassa tutkimuskirjallisuudessa Isisin käyttämistä narratiiveista useimmin tunnistettu ja tunnustettu. Sorron uhrin narratiivia pidetään jopa Isisin kaikista merkittävimpänä narratiivina (Mahood & Rane 2017, 20–23). Sen keskeisin sisältö kietoutuu islamisti- ja jihadistiryhmien narratiiveille tyypillisesti väitteen ympärille, jonka mukaan globaali muslimiyhteisö sekä sen myötä koko islaminusko ovat lähes koko olemassa olonsa ajan olleet ulkopuolisten valloittajien sorron uhreja. Isisin propagandassa sortajat esitetäänkin syyllisinä suurimpaan osaan muslimiväestöön ulkopuolelta kohdistuneista vaikeuksista ja tragedioista. Isis pyrki oikeuttamaan sorron uhrin narratiivin nojalla harjoittamaansa väkivaltaa paitsi reaali maailman historiallisilla tapahtumilla myös erityisesti uskonnollisella ideologialla (Heck 2017, 244).

Alaluvuissa analysoin videoiden puhetta ja kuvallista ilmaisua ja tarkastelen, miten Isis rakentaa sorron uhrin narratiivia videoissaan. Tarkastelen, miten Isis tässä narratiivisessa pääteemassa määrittelee vihollista, eli sortajaa, kertoo menneisyydestä eli sorron ajasta ja nykyisestä taistelusta sortajaa vastaan ja sen oikeutuksesta, ja miten nämä elementit toimivat suhteessa Fryen romanssin juonityyppiin ja kertomusten arkkityyppeihin, sekä lisäksi analysoin, miten Qutbin islamistinen yhteiskuntateoria suhteutuu Isisin sorron uhrin narratiiviin.

3.1 Sortaja ja sorron aika

Isis luottaa propagandassaan vastakohtiin ja narratiivien rakentamiseen niiden avulla. Se määrittelee usein itseään vastakohtana kaikelle sitä vastustavalle ja päinvastoin. Tästä syystä analysoin ensimmäisenä, miten Isis esittää ja määrittelee sortajan ja sorron ajan, sillä sortajan määritelmä luo reunaehdot Isisin ja muslimien uhriudelle ja tästä aiheutuvalle toiminnalle.

Tarkastelen sortajaa ja sorron aikaa vuonna 2016 julkaistun videon *nasheedin* sanoitusten kautta, sillä kappaleessa viitataan molempiin useaan eri otteeseen ja niitä kuvaillaan hyvin konkreettisesti. Kaikki tässä tutkimuksessa lainatut sitaatit on kirjoitettu isoilla kirjaimilla, sillä Isis on videoillaan kirjoittanut kaiken puhutun ja *nasheedeissa* resitoidun tekstin

isoilla kirjaimilla, enkä halua muuttaa ilmaisun alkuperäistä muotoa. Isoilla kirjaimilla on kenties tavoiteltu viestin välittymisen selkeyttämistä, sillä sanoitukset välähtävät ruudulla hyvin nopeasti. Toisaalta ne välittävät myös tehokkaasti sitä kiihkoa ja intensiteettiä, joilla *nasheedeja* videoissa resitoidaan. Isisin propagandavideoissa on kiinnitetty runsaasti huomiota yksityiskohtiin, minkä vuoksi uskon, että kirjasintyypinkin valinta on tietoinen ratkaisu. Se on yksi niistä monista tehokeinoista, joilla yleisöön vedotaan.

THOSE TEARFUL EYES SILENCED BY THE TYRANNY OF THE
OPPRESSORS... AND THE OPPRESSED MUSLIM WHO WAS WEeping
BEFORE IS NOW DESTROYING THE TAWAGHIT... AN ERA OF
HUMILIATION WE BID FAREWELL TO IT LIKE A DREAM...

(Al-Hayat Media Center, 2016).

Sitaatin ensimmäinen lause on koko *nasheedin* aloittava lause. Isis aloittaa narratiivinsa rakentamisen tuomalla ensimmäisenä esiin nimenomaan sortajan ja tämän tyrannimaisen hallinnan. Vallitsevalle kurjuudelle osoitetaan ensimmäisenä syyllinen. Seuraavan kerran sortajaan ja sorron aikakauteen palataan *nasheedin* puolivälissä. Tätä ennen kappaleessa on nostatettu uhoa ja taistelun hurmosta, ja nyt julistetaan suorasanaisesti sortajan tuhoa ja sorron aikakauden päättymistä. *Tawaghit* on monikkomuoto sanasta *taghout*, jolla tarkoitetaan väärän jumalan seuraajaa ja henkilöä, joka vaatii itselleen hallintaa ja ylläpitää epäislamilaista yhteiskuntajärjestelmää (Qutb 2006, 392). Sortajan ja muslimin välille halutaan siis välittömästi tehdä selkeä ero. Sorron aikakausi on ollut paitsi sortajan tyranniaa myös muslimien ja kenties koko islaminuskon nöyryyttämistä, joka halutaan nyt jättää taakse.

Lähi-idän valtiot ja niiden muslimiväestöt ovat vuosisatojen ajan kulkeneet konfliktista toiseen, ja pääsääntöisesti näihin konflikteihin on ollut sekaantumassa vieraiden valtojen edustajia. Sekaantumisilla on usein ollut katastrofaalisia vaikutuksia alueen yhteisöihin ja yhteiskuntiin, mistä Isiskin tämän propagandansa keskeisen narratiivin ammentaa. Vuosikymmeniä jatkuneet konfliktit, infrastruktuurin osittainen tuhoutuminen, puute elintarvikkeista, vedestä, elannosta tai turvasta ovat arkipäivää Isisin maantieteellisesti tärkeimmillä lähialueilla ja syylliseksi on helppo osoittaa muualta tulleet valloittajat, kuten videoilla kuulluista *nasheedin* sanoista voi selvästi huomata.

Heckin (2017, 247) mukaan yksi hyvin rakennetun narratiivin keskeisiä piirteitä on sen avulla ryhmälle luotu vahva identiteetti, johon Isisin tapauksessa kuuluu voimakas jaeottelu meidän ja muiden välille. Tätä jakoa Isis pyrkii selvästi luomaan muista, eli vihollisista, käytettävien nimikkeiden kautta. Sitaatissa käytetyn sortaja-nimikkeen lisäksi Isis käyttää videoillaan ulkopuolisesta vihollisestaan useita eri synonyymeja, niin englannin- kuin arabiankielisiä. Usein viittaus ulkopuolelta tuleviin, niin sanotusti kaukaisiin, vihollisiin jätetään juuri esimerkiksi ristiretkelijä-, valloittaja- tai sortaja-käsitteen tasolle, eikä vihollista identifioida sen tarkemmin. Eri käsitteiden käyttö vihollisesta on olennainen osa paitsi sortajan arkkityypin myös koko narratiivisen pääteeman rakentumista ajatellen. Vastustajan kutsuminen sortajaksi tai valloittajaksi luo välittömästi kuvan Isisistä, sen jäsenistä sekä kaikista jäseniksi haluavista uhreina. He ovat sorron uhreja ja heidän maansa on valloitettu tai ajettu sekasorron tilaan, minkä seurauksena myös heidän kulttuurinsa ja ennen kaikkea uskontonsa on vaarassa. Koska he ovat uhreja, heillä on oikeus puolustautua, päättää sorto ja ajaa valloittaja pois. Yhdellä käsitteellä voidaan siis kertoa vihollisuuden syy, identifioitua itse uhriksi ja näin ollen oikeuttaa taistelu vihollista vastaan.

Qutb ei puhu niinkään fyysistä valloittajista, vaan hänen mukaansa uhka islaminuskolle ja muslimeille on länsimainen kulttuuri ja yhteiskuntamalli sekä niiden leviäminen islamilaisiin yhteiskuntiin. Qutbin (2006, 81–85) mukaan muslimien tulee taistella kaikkia saatanallisia voimia vastaan, jotka ylläpitävät maallisia valtarakenteita, eli ihmisten valta-asemaa toisiinsa. Taistelua on jatkettava, kunnes kaikki islaminuskoa ja sen täydellistä toteutumista yhteiskuntien perustana uhkaavat toimijat on hävitetty.

Calvertin (2004, 35) mukaan Qutbille sorto ei siis niinkään ole ulkopuolisen vihollisen fyysistä sortoa, vaan länsimaiden luomaa yhteiskunnallista rappiota, joka on sortanut ja sortaa kaikkia nykyisiä muslimiyhteisöjä uhaten näin ollen koko puhtaan islamin olemassa oloa. Ja tätä uhkaa vastaan kaikkien muslimien on käytävä taisteluun, sillä Qutbin (2006, 71) mukaan puolustuksellinen *jihad* on liian kapea määritelmä, ellei *jihadilla* tarkoiteta puolustautumista kaikkea islamia rajoittavaa vastaan, sillä hänen mukaansa saarnaaminen on mahdollista vasta taistelun jälkeen. Islam on tarkoitettu kaikille eläville, joten kaikki sitä vastaan toimivat yhteiskuntajärjestelmät tulee hävittää, ja niiden tilalle rakentaa puhtaasti islamia noudattava yhteiskunta (Qutb, 2006, 97).

Kun jokin symboli esiintyy jossakin kirjallisuuden osassa tarpeeksi usein, siitä tulee kyseisen kirjallisen kokonaisuuden tunnistettava elementti eli arkkityyppi (Frye 1957,

365). Näistä symboleista tulee kulttuurin sisällä yhteisesti ymmärrettyjä osia yhä uusista myyteistä ja tarinoista, jotka pohjautuvat johonkin kulttuurisesti merkittävään teokseen, kuten islamin uskossa Koraaniin. Visuaalisessa analyysissä tietystä kuvasta voisi arkkityypin sijaan käyttää myös ikonin käsitettä, joka arkkityypin tapaan tarkoittaa jonkin tietyn kokonaisuuden muuttumista itsessään symboliseksi ja vertauskuvalliseksi (Kraidy 2017, 1196). Arkkityypin ideana on toistaa samaa symbolia tarinasta toiseen aina hiukan muunnellen, mutta niin, että yleisö tunnistaa sen ongelmitta joka kerta ja ymmärtää sen merkityksen. Isisin kertomuksessa sortajalla määritellään vihollisen arkkityyppiä.

Sortaja-vihollisen arkkityypin keskeisin ominaisuus on sen ulkopuolisuus. Sortaja on kaikissa tilanteissa sorrettavan joukon ulkopuolelta tuleva toimija. Vaikka Isis ja Qutb tarkoittavat sorrolla hiukan eri asioita, molemmat ovat samaa mieltä sorron syyllisestä. Syyllisiä rappioon ja kurjuuteen ovat ulkopuoliset tahot, erityisesti länsimaat, jotka ovat levittäneet sortoaan muslimiyhteisöihin vaarantaen näin koko uskonnon, kulttuurin ja niitä noudattavien ihmisten hyvinvoinnin ja olemassaolon. Myös Qutbin ratkaisu sorron päättämiseen tukee Isisin toimintaa, sillä molemmat esittävät yleisölleen taisteluun ryhtymisen parhaana keinona päättää sorto ja turvata islamin sekä muslimien tulevaisuus.

Molempien videoiden *nasheedeissa* viitataan sortajien lisäksi menneisyyden huonoihin aikoihin, joihin joku tai jokin ulkopuolinen on syyllinen. Kuten yllä esitetystä sitaatista on havaittavissa, käytetty kieli, jolla sorron ajan arkkityyppiä rakennetaan, on tunteikasta ja dramaattista, mikä on Kuznarin (2017, 43) mukaan hyvin tyypillistä kaikille Isisin narratiiveille. Mennyt sorron aika on ollut nöyryyttävää ja se on koskettanut nimenomaan muslimeja saaden nämä itkemään kohtaloaan sortajan tyrannian alla. Heti perään sorron korostetaan kuitenkin olevan mennyttä aikaa, sillä nyt tuo aikakausi halutaan jättää taakse. Muslimien on aika lopettaa sureminen ja käydä taisteluun sortoa vastaan. Menneisyydelle ollaan valmiita jättämään hyvästi ja muisto nöyryyttävistä ajoista saa unen lailla jäädä taakse, ajan myötä haalistua ja kenties joskus olla niin kaukainen, ettei sitä enää muistella. Kuin koko aikakautta ei olisi muslimien historiassa ikinä ollutkaan. Tähän unen ja unohduksen pisteeseen pääseminen edellyttää ensin kuitenkin taistelua.

Mahoodin ja Ranen (2017, 20–24) mukaan sortaja-narratiivilla on merkittävin asema Isisin propagandassa, koska se perustuu historiallisiin tapahtumiin ja tapahtumaketjuihin, joita ei voida kokonaan kiistää. Tämä on tehokas keino oikeuttaa väkivalta ja terrori kaikkia syyllisiä, tai Isisin syyllisiksi osoittamia, kohtaan. Isisin videoissa ei useimmiten, yksittäisiä poikkeustapauksia lukuun ottamatta, suoraan nimetä mitään tai ketään

yksittäistä syyllistä tai vihollista. Sen sijaan vastustajaan viitataan epämääräisesti ja ympäröivästi juuri valloittajan, sortajan tai ristirekeliäjän kaltaisilla käsitteillä. (Kuznar 2017, 47 & Mahood; Rane 2017, 20). Vihollisen määrittelyn jättäminen yläkäsitteiden tasolle antaa Isisille vallan osoittaa kenet tahansa sen toimintaa vastustavan ulkopuolisen tahon kuuluvaksi tähän samaan sortajien kategoriaan kulloisenkin tilanteen ja tarpeen mukaan. Sortajan arkkityypille on Isisin propagandassa ominaista tietty anonymisuus ja löyhä määrittely.

Kun ryhdytään luomaan historiallisen tarinan narratiivia, se juonellistetaan yhteen arkkityyppiseen tarinamuotoon (White 1975, 8). Näitä juonityypeiksiin kutsuttuja arkkityyppejä on neljä, ja narratiivianalyysin keinoina ne esitteli ensimmäisen kerran Northrop Frye (1957). Juonityypit ovat komedia, romanssi, tragedia ja satiiri. Ne kaikki sekoittuvat ääripäissään edelliseen ja seuraavaan juonityyppiin ja jokaisella niistä on vastakohta, johon niitä narratiivin eheyden säilyttämisen vuoksi ei voida sekoittaa. (Frye 1957, 162.) Isisin käyttämä juonityyppi on ehdottomasti romanssi, eli tarina sankarista, joka vaikeuksien, taisteluiden ja kuolinkamppailun kautta johdattaa yhteiskuntansa paratiisiin.

Komediassakin on sankari, joka kohtaa vaikeuksia, mutta hänen kamppailussaan vastustajaa vastaan ei ole kyse elämästä ja kuolemasta eikä yhteiskunnallinen muutos ole yhtä dramaattinen kuin Isisin käyttämässä romanssissa. Tragedia taas on murheen juonityyppi, jossa jokin suuri katastrofi on kohdannut yhteiskuntaa, mistä se yrittää nyt selvitä ja ottaa opikseen. Koska Isis haluaa innostaa yleisöään toimimaan, se ei voi laajasti käyttää epäonnistumisen ja murheen juonityyppejä propagandassaan. Satiiri taas on romanssin vastakohta, ivan ja pilkan juonityyppi, eli se on vastavallan eikä niinkään vallan rakentamisen juonityyppi, jolloin se soveltuu heikoimmin Isisin narratiiveihin. (Frye 1957, 163–224.) Isis ottaa toimintansa, tavoitteensa ja tulkintansa islamista vakavasti, eikä pilkalla ja irvailulla ole silloin sijaa sen viestinnässä.

Tarkasteltava sitaatti sortajista ja menneisyydestä on hyvä esimerkki siitä, kuinka juonityypit voivat ääripäissään sekoittua edelliseen tai seuraavaan. Lainauksen kuvaus menneisyydestä on kaikessa murheellisuudessaan lähes traaginen. Tragedian kerronnalle on leimallista menetetyt paratiisin retoriikka (Frye 1957, 210). Valloittajien tyrannia on tuhonnut muslimien oman, kenties paratiisimaisen, yhteiskuntajärjestyksen ja hiljennetty muslimi itkee tilanteen lohduttomuutta. Tämä mennyt paha on uhkana myös tulevaisuudessa, jos sitä vastaan ei ryhdytä taistelemaan. Tässä vaiheessa juonityyppi palaa

romanssiin, sillä toisin kuin tragedia, romanssi antaa lupauksen pelastuksesta ja pääsystä uudelleen paratiisiin (White 1975, 8–9).

Myös Qutbin argumentoinnissa on viitteitä menetetyn paratiisin retoriikasta. Kuten monet salafistit, hänkin haluaisi kaikkien muslimien palaavan samanlaiseen yhteiskuntajärjestykseen kuin missä elivät muutamat ensimmäiset sukupolvet profeetta Muhammadin aikana ja hänen kuolemansa jälkeen. Qutbin (2006 29–31) mukaan muslimiyhteisöt ovat noudattaneet islamia ja Koraanin oppeja oikein ainoastaan tuon muutaman sukupolven ajan, minkä jälkeen muun maailman rappiollinen sorto on ajanut niitä harhateille. Romanssia käyttävän Isisin tavoin Qutbikaan ei jää teoriassaan suremaan menneiden loiston aikojen perään, vaan pyrkii asettamaan menetetyn loiston uudeksi tulevaisuuden tavoitteeksi, joka muslimien on mahdollista hänen ohjeistuksena mukaisen kamppailun jälkeen saavuttaa.

Kuten satiiri, joka murentaa auktoriteetin uskottavuutta, myös tragedia on hallitsevalle luokalle ongelmallinen, sillä siinä yleisölle ei ole luvassa paratiisia ja suurta voittoa, joten se ei myöskään innosta näitä toimimaan sen saavuttamiseksi. Kenties juuri tästä syystä Isis kertoo sorron ajasta ja sortajista vain *nasheedien* sanoitusten välityksellä, mutta ei lainkaan visuaalisesti. Mielestäni Isis käyttääkin tragediaa vain luodakseen mahdollisimman suurta kontrastia kertomansa tarinan kaareen. *Nasheedien* sanoitusten traagisilla osilla korostetaan vihollisen ja menneisyyden pahuutta, mutta nopealla vaihdolla takaisin romanssiin innostetaan yleisöä liittymään mukaan taisteluun vihollisen voittamiseksi. Mitä suurempi vihollinen on, sitä paremmalta tulevaisuus ilman sitä vaikuttaa ja sitä enemmän yleisö on sen eteen valmis uhraamaan.

Narratiiveilla jäsennetään ja hahmotetaan maailmaa sekä elämää kiteytetysti kertojan valitsemalla tavalla (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 104–107). Videoissaan Isis selittää sorron ajalla ja sortajilla historiallista taustaa ja tapahtumaketjua, jotka ovat johtaneet muslimien nykyiseen ahdinkoon. Ratkaisuksi ahdinkoon kehoitetaan liittymään taisteluun sortajia vastaan. Seuraavassa alaluvussa tarkastelen, miten Isis esittää videoissa taistelun sortajaa vastaan.

3.2 Taistelu sortajaa vastaan

Oikeutettu tapa katkaista vuosisatoja kestänyt sorron kierre on Isisin mukaan puolustautuminen, sortajia vastaan taistelemisen ja koetun vääryyden kostaminen, eli toisin sanoen kaikkien muslimien ryhtyminen väkivaltaiseen taisteluun Isisin osoittamaa vihollista vastaan (Heck, 2017, 244). Sortajia vastaan taistelemisen puolesta argumentoi myös vallankumouksellisen väkivallan teorian moderni klassikko Franz Fanon. Fanonin (1961, 34–35) mukaan on väistämätöntä, että väkivalloin sorretty kansa nousee väkivaltaiseen vallankumoukseen sortajiaan vastaan. Koettu väkivalta, etenkin kolonialismin aikana sukupolvia kestänyt väkivalta, patoutuu ihmisen sisälle, jolloin väkivalta sortajaa vastaan on ainoa tapa purkaa se. Jos kansa tahtoo päättää sorron, sen on pakko turvautua väkivaltaan myös itse. Aivan samalla tavoin Isis argumenteissaan pyrkii voimakkaasti innostamaan seuraajiaan ryhtymään väkivaltaan ja taisteluun sortajia vastaan. Sanotaan, että propaganda on väline, jolla levitetään vihanpitoa (Zur 1991, 360). Vihanpidon levittämisessä Isis ansioituu propagandallaan kenties paremmin kuin mikään tai kukaan muu aikalaisista vertaisistaan. Historiallisen tapahtumaketjun selittämisen ja vihollisen sortaja-roolin määrittelyn jälkeen Isis keskittyy suurimmassa osassa videoista kuvaamaan taistelua valloittajia vastaan. Taistelun muotoja esitellään erilaisia, joista yleisimmät ovat yksittäinen taistelija tulitaistelussa, raskaan kaluston vaikuttaminen kohteeseen, sekä ehkä tunnetuimpana kiinni saatujen vihollisten teloittaminen.

Kuva 1 (al-Hayat Media Center 2016)

Vaikuttava räjähdys on toistuva taistelun elementti Isisin videoissa. Raskasta vaikuttamista kuvaavissa videoklipeissä tärkeintä on räjähdysten audio-visuaalinen suuruus, minkä tarkoituksena lienee luoda katsojan mielessä korrelaatiota Isisin itsensä suuruuteen ja vaikutuskykyyn. Toisinaan ennen räjähdystä näytetään etäältä sen kohteena oleva rakennus tai muu infrastruktuurin osa, mutta useimmiten pääosassa ovat pelkkä räjähdys, sen mylvivä ääni ja massiivinen savupilvi. Olennaista ei ole yksilöidä tarkkaan visuaalisin keinoin aseellisen vaikutuksen kohdetta, vaan tärkeintä on vaikutuksen näyttävyys. Taustalla soiva *nasheed* ja ruudulla näkyvät sanoitukset kertovat kohteen olevan valloittaja, sortaja tai ristirekkelijä, ja katsojan annetaan tehdä näiden pohjatietojen perusteella itse oletus vaikutuksen todellisesta kohteesta. Myöskään kuvallisessa ilmaisussa vihollista ei tarkoituksella identifioida tarkkaan.

Vihollisen sortavan arkkityypin anonymisuus sopii Isisin käyttötarkoituksiin hyvin. Kun arkkityypin tarkempi määrittely mukailee kulloisiakin reaali maailman tapahtumia, Isis pystyy kohdistamaan syytöksensä tilanteen vaatimaa kohdetta vastaan ja ohjeistamaan, millaista taistelun sortoa vastaan tulisi kyseisellä hetkellä olla. Toisaalta pitämällä määrittelyn riittävästi yläkäsitteiden tasolla, se pitää itsellään myös vapauden muuttaa mieltään joutumatta sitä kellekään selittelemään.

Molemmat videot on koostettu lyhyistä nopeasti ruudulla välähtävistä erikoistehostein höystetyistä videopätkistä ja kuvista, mikä lisää videoista katsojalle syntyvää hektistä ja mukaansa tempaavaa tunnelmaa. Nopeuden ja erikoistehosteiden takia kuvista on toisinaan vaikea saada selvää, mutta kun videoita katsoo monta kertaa, huomaa, että niissä itse asiassa kierrätetään samoja kuvia ja videopätkiä useamman kerran. Ensimmäisillä katsomiskerroilla syntyy mielikuva, että Isisillä on jatkuvasti eri taistelutilanteissa käytettävissään runsaasti raskasta kalustoa ja se suorittaa toistuvasti tykistökeskityksiä, vaikka itse asiassa sama tykki, tykinlaukaus tai ohjusisku näytetäänkin useamman kerran videon aikana hiukan eri kohdissa. Runsaus onkin silmänlumetta. Samojen kuvien ja videopätkien huomaamattomaksi tarkoitettu toistaminen implikoikin, että Isis pyrkii videoillaan luomaan yleisölle itsestään ja asevoimistaan todellisuutta mahtipontisemman mielikuvan.

Romanssi on juonityyppi, jossa yksilöt pitää saada yhdistämään voimansa yhteistä suurta vihollista vastaan. Vihollista vastaan taistelu on välttämätöntä koko yhteiskunnan tuhon estämiseksi ja paratiisin saavuttamiseksi. Vihollinen kuvataan usein saatanallisena vastavoimana, jota vastaan armoitettu sankari käy taistelemaan piittaamatta välittömästä

kuolemanvaarasta. (Frye 1957, 186–198.) Ylivoimaiselta vaikuttava vastus vaatii jokaisen täyttä omistautumista taistelussa sitä vastaan.

Koska vastustaja kuvataan Isisin videoissa sanallisesti suurena pahana, kaiken murheen ja epäonnen perimmäisenä syynä, täytyy taistelun sitä vastaan olla yhtä suurta ja perusteellista. Isisin narratiivissa taistelun arkkityypille on ominaista mahtipontisuus ja aseellisen ylivoiman korostaminen. Mahoodin (2017, 27) mukaan Isisin kuvallinen ilmaisu jakautuukin kolmen eri tavoitteen mukaan, joista yksi on voiman näyttäminen. Isis rakentaa videoissaan toistuvasti asetelmaa, jossa vihollinen, valloittaja tai sortaja hävitetään totaalaisesti. Se luo itsestään kuvaa sekä audiovisuaalisin että puheen keinoin voimakkaana vääryyden kostajana. Yksi osa Mahoodinkin mainitsemää voiman näyttöä on aseellinen ylivoima, ja Isis pyrkii esimerkiksi juuri näyttävien räjähdysten kautta todistamaan omaa aseellista ylivoimaansa vastustajiinsa verrattuna.

FOR THE SAKE OF ALLAH, WE WILL MARCH TO THE GATES OF THE
PARADISE WHERE OUR MAIDENS AWAIT. WE ARE MEN THAT LOVE
DEATH JUST AS YOU LOVE YOUR LIFE. WE ARE THE SOLDIERS
THAT FIGHT IN THE DAY AND THE NIGHT x 2

(Al-Hayat Media Center, 2015).

Sitaatti on kokonaan englanniksi resitoitavan videon *nasheedin* kertosaie. Sen esittää saksalainen, sittemmin Isisiin liittynyt, rap-artisti Denis Cuspert, joka on yksi lukuisista oman alansa ammattilaisista, joiden ammattitaitoa Isis on laadukkaan propagandansa tuotannossa hyödyntänyt (Pieslak & Lahoud 2018, 23). Sitaatissa ilmenee muutama keskeinen ominaispiirre, jotka tekevät Isisin propagandasta vetovoimaista ja muusta massasta erottuvaa.

Ensimmäinen huomio kiinnittyy *nasheedin* esityskieleen, eli Englantiin. Uskonnollisesta puhtaudesta, tarkka Isis on valmis joustamaan periaatteistaan uusien jäsenten rekrytoinnissa. Englanti tavoittaa arabiaa tehokkaammin kansainvälisen yleisön ja *nasheedin* viesti tulee perille ilman videoon lisättyä tekstitystäkin.

Toisekseen *nasheed* on hyvin pop-kappalemainen. Siinä on yksinkertainen perussävel sekä kertosaie, joka toistuu peräti kahdeksan kertaa pariminuuttisen videon aikana. Tarttuva sävel ja englanninkieliset sanat takaavat sen, että kappale jää helposti kuulijan mieleen jo ensimmäisellä kuuntelukerralla.

Musiikilla on tutkitusti sosiaalisia suhteita ja ryhmäkiinteyttä luova ja ylläpitävä vaikutus ihmiseen. Se myös välittää muita kommunikointikeinoja tehokkaammin tietoa ryhmän mielentilasta ja tahdotusta toiminnan rytmistä, mikä mahdollistaa sosiaalista sitoutumista vahvistavaa synkronoitua liikehdintää. (Loersch & Arbuckle 2013, 277–779.) Lisäksi musiikilla voi olla myös aggressioon kannustavia ja sitä voimistavia vaikutuksia (Lozon & Bensimon 2014, 207). On siis syytä olettaa, että tarttuvien *nasheedien* tekeminen videoihin on Isisiltä täysin tietoinen ja harkittu keino, paitsi vetovoiman ja kiinnostavuuden, myös sortajia kohtaan tunnetun vihan tunteen sekä toisaalta yhteisen taisteluinnon lisäämiseksi.

Kolmantena huomiona kertosaheen sanoitukset puolestaan osoittavat, kuinka vähin sanoin pystytään kuvailemaan lähes täysin Isisin romanssin ihanteiden mukainen taistelun riemu. Taistelun arkkityypin toinen osa on lähes hurmoksellinen sotiminen vihollista vastaan sekä ennen kaikkea marttyyriuden ihannointi. Terrori vihollisia vastaan on Isisin *nasheedien* toinen yleisimmistä teemoista (Lahoud, Pieslak 2018, 159). Taistelija taistelee väsymättömästi yötä päivää Allahin vuoksi edetäkseen kohti paratiisia ja luvattuja neitsyitä. Yksittäiselle taistelijalle marttyyrikuolema esitetään lopullisena tavoitteena ja palkintona taistelusta sortajia vastaan. Koska taistelussa kuoleminen on todennäköistä, ei sitä ole yritetty peittää, vaan päinvastoin siitä on tehty kunniakasta ja palkittavaa.

Paitsi siis, että taistelu saatanallista vihollista vastaan, mikä esitetään totalitaarisena sortajan hävityksenä, vaatii koko yhteisön uhrautumista, se on samaan aikaan myös riemukas ja kunniakas tehtävä. Yleisölle luodaan mielikuvaa, että jo taisteluun ryhtyminen ja muiden mukaan liittyminen on eräänlainen tavoite, johon pyrkii. Taistelu ei siis ole pelkkä velvollisuus, vaan oikeus, johon tarttuvat muslimit palkitaan ruhtinaallisesti.

Myös Qutbin mukaan taistelu rappiota ja islamin sortoa vastaan on jokaisen muslimin velvollisuus, ja hän pyrkii innostamaan seuraajiaan taisteluun puhtaan islamin puolesta kuolemankin uhalla, sillä Qutbin (2006, 141) mukaan ainoa kunniakas tapa kuolla on kaatua marttyyrinä taistelussa Allahin puolesta. Tässäkin Qutbin teoria ja Isisin käytännön toiminta kohtaavat. Toki marttyyrius on islaminuskossa yleinen teema, joten ei ole lainkaan epätavallista, että islamin puolesta kuolemista puhutaan riemulla ja kuolleita pidetään arvossa. Kaikille kulttuureille lienee tyypillistä kunnioittaa niitä, jotka puolustavat omaa yhteisöään ja sen jatkuvuutta ulkoista uhkaa vastaan.

Tarttuva, populaarimusiikkia muistuttava sävel, kansainvälinen kieli ja houkuttelevasti rakennettu sisältö länsimaisen artistin esittämänä tekevät tästä *nasheedista* erinomaisen

propaganda- ja rekrytointityökalun. Se on helppoa ja mieleenpainuvaa kuunneltavaa, mikä on omiaan herättämään kuulijan mielenkiinnon etsiä lisää materiaalia ja perehtyä organisaation agendaan syvemmin. Tunteisiin vetoavan narratiivin myyminen mille yleisölle tahansa on helppoa, kun narratiivin käärii mahdollisimman yleisöystävälliseen pakettiin.

Kuva 2 (al-Hayat Media Center 2016)

Isisin ehkä tunnetuin yksittäinen propagandan laji, ja samalla taistelun muoto sortajia vastaan, on teloitusvideot, joiden tarkoituksena on toisaalta pelotella vastustajaa, mutta samaan aikaan innostaa kannattajia sekä tarjota näille oikeutuksen tunnetta (Galloway 2016, 586–587).

Kuvassa 2 on Isisin teloitusvideoille tyypillinen asetelma. Oranssiasuinen vanki on polvillaan kasvonsa peittäneen teloittajan edessä, joka valmistautuu leikkaamaan uhrinsa kurkun auki. Usein pelkkiin teloituksiin keskittyvissä videoissa uhri tai teloittaja kertoo ennen teloitusta teloituksen syyn ja esittää mahdollisen uhkauksen tai vaatimuksen Isisin vastustajille lopettaa kaikki vastatoimet järjestöä kohtaan. Etenkin silloin, kun teloitettava kertoo itse teloituksen syyn, Isisin väkivalta ja taistelu saavat jälleen lisäoikeutusta. Sortajat ovat omalla toiminnallaan ajaneet itsensä ja joukkonsa tilanteeseen, jossa Isisillä on oikeus, jopa velvollisuus, rangaista heitä teoistaan.

Kuvatun kaltainen teatraalinen teloitustapa on Isisin ikonisin, muttei välttämättä yleisin. Useiden Isisin videoiden perusteella vaikuttaa siltä, että suoraan taisteluiden jälkeen

teloitettavat ovat omissa vaatteissaan, sekä teloitettavia että teloittajia on useampia kerralla ja teloitus suoritetaan kurkun leikkaamisen sijaan tehokkaammin ampumalla. Näiden seikkojen perusteella pidän todennäköisenä, että oransseihin asuihin puetut teloitettavat ovat olleet Isisin vankeina pidempään, joten he ovat paikallisten vastustajien rivitaistelijoita arvokkaampia, mahdollisesti toisen valtion kansalaisia, joiden teloituksella on tästä syystä enemmän kansainvälistä poliittista ja media-arvoa. Friisin (2015, 733) mukaan teloitettavien oransseilla haalareilla tai vaatteilla viitataan Yhdysvaltojen ylläpitämän Guantanamo Bayn vankilan kidutettuihin, terrorismista epäiltyihin, mutta suurelta osin syyttämättä jätettyihin vankeihin, joista suurin osa on muslimeja. Oranssien asujen viesti on siis kohdistettu erityisesti länsimaille ja niiden liittolaisille, joten olisi loogista, että myös teloitettavat vangit koskettavat kyseisiä valtioita. Vaatteiden värien kontrasti myös korostaa henkilöiden rooleja teloitustilanteessa. Katsojalle on selvää, että kuvassa näkyvät kaksi henkilöä eivät ole samaa joukkoa. Toinen on vanki ja toinen vangitsija, ja vangitsijalla on tilanteessa kaikki valta. Isis pyrkiikin ottamaan kaiken hyödyn ja näkyvyyden irti tarkasti käsikirjoitetuista, lavastetuista, eri kuvakulmista kuvatuista ja erikoistehosteilla väritetyistä speaktaakkeleista. (Friis 2018, 244–256.)

Julkisesti esitettävä poliittinen väkivalta ei suinkaan ole uusi ilmiö; sitä ollut antiikista alkaen ja Isisin teloitusvideot ovat näin ollen osa historiallista jatkumoa (Friis 2018, 250). Michel Foucault'n (2000, 68, 83, 186) mukaan julkinen poliittinen väkivalta ei ole suunnittelematonta ja impulsiivista, vaan harkittua ja tavoitteellista toimintaa, jolla on eri aikoina eri tarkoituksia. Esimerkiksi keskiajalla rikollisen tai rikolliseksi epäillyn ruumiin julkisella kurittamisella valtaapitävät halusivat osoittaa, että heillä on kyky ja valta kansalaistensa ruumiin hallintaan ja sen täydelliseen nujertamiseen. Julkisella väkivallalla haluttiin korostaa vallan suhteita sekä toisaalta tarjota muille kansalaisille varoittavaa esimerkkiä valtaa pitäviä vastaan rikkomisen seurauksista. Teloittamalla ulkoisten vihollistensa, eli sortajien, jäseniä Isis osoittaa valtaansa. Samaan aikaan se varoittaa vihollisiaan ryhtymästä vastatoimiin tai jatkamasta niitä sekä toisaalta rankaisee heitä, jotka vastustavat sitä.

Isisin tuottama ja yleisölle näyttämä raaka väkivalta toimii vastustajien pelotteen lisäksi myös vetovoimaisena houkuttimena yhdelle sen pääyleisöistä. Kuznar (2017, 44) on erottanut maantieteellisin ja etnisiin perustein Isisin propagandalle kolme eri yleisöryhmää, länsimaalaiset, arabit sekä syyrialaiset ja irakilaiset, ja tutkinut, millainen propaganda vetoaa mihinkin ryhmään. Irakilaisiin ja syyrialaisiin vaikuttaisi Isisin propagandasta

vetoavan erityisesti koetun epäoikeudenmukaisuuden korostaminen ja sen perusteella oikeutetun koston, eli teloitusten kaltaisen raajan väkivallan, esittäminen. Väkivalta syntyykin Hannah Arendtin (1970, 64) mukaan koetun epäoikeudenmukaisuuden aiheuttamasta raivosta. Väkivallalla pyritään korjaamaan koettu epäoikeudenmukaisuus. Vieraiden valtioiden kansalaisten teatraaliset teloitukset tarjoavat tyydytystä ja kosta juuri niiden toiminnasta kärsineille henkilöille sekä kannustavat epäoikeudenmukaisuudesta kärsineitä ryhtymään oma-aloitteisesti kostotoimiin tai vaihtoehtoisesti liittymään Isisin jäseneksi, jonka riveissä koston pääsee myös toteuttamaan.

Taistelun arkkityypille on tyypillistä tässä narratiivissa mahtipontinen, näyttävä ja riemukas taistelu sortajaa vastaan sekä sortajan ja sorretun roolien kääntyminen päinvastoin, mikä havainnollistuu teloitusvideoissa parhaiten. Menneisyyden sortaja on nyt polvillaan, selvästi alempana muslimin, eli entisen sorretun, jalkojen edessä. Voimakkaat muutoksen arkkityypit menneisyydestä tähän hetkeen ja välähdykset jo tulevasta ovat leimallisia sorron uhrin narratiiville.

Kuva 3 (al-Hayat Media Center 2016)

Kuvassa 3 on videoiden teatraalisten teloitusten tyypillisin loppuasetelma. Uhrin ruumis makaa maassa ja teloittaja asettaa tämän pään ruumiin päälle kuin korostaakseen toimituksen lopputulosta ja maksimoidakseen sen raakuuden. Katsojalle ei jätetä epäilystäkään uhrin lopullisesta kohtalosta.

Tällaisissa teloituksissa katsojalle näytetään koko tapahtumasarja. Kameraa ei käännetä pois, kun uhrin kurkku avataan, vaan päinvastoin kaikki huomio halutaan kiinnittää siihen yksityiskohtia myöten. Tällainen teloitustapa on hidas ja intiimi. Katsojalle näytetään jotain, mitä hän ei todennäköisesti ole ennen aidosti nähnyt toiselle ihmiselle tehtävän. Kuvakulmilla ja äänitehosteilla luodaan vaikutelma, että katsoja on itse läsnä tilanteessa seuraamassa teloitusta aivan vierestä. Tällainen väkivalta herättää väistämättä katsojassa voimakkaita tunteita, siinä on jotain väärää ja kiellettyä, ja juuri nämä seikat tekevät toimituksesta speaktaakkelin.

Ja juuri speaktaakkelia Isis propagandallaan hakee, sillä näkyvyys tämän hetken globaalissa mediassa perustuu ilmiömäisyyteen (Kraidy 2017, 1196). Julkisen teloituksen kaltainen speaktaakkeli luo ilmiön, joka saavuttaa nopeasti globaalin yhteisön kiinnostuksen ja huomion. Isis on oivaltanut median kuvallistuvan kehityksen ja visuaalisuuden merkityksen kasvun viestinnässä, minkä myötä jaetun materiaalin näytettävyys on ehtona sen näkyvyydelle. Isisin tuottama raaka materiaali on kuin teatteria, johon yleisö sidotaan mukaan, ja mitä brutaalimpaa tuotettu materiaali on, sitä suuremmaksi yleisö kasvaa. (Galloway 2016, 586.) Näytettävyys, raakuus ja speaktaakkelimaisuus ovatkin Isisin taistelun arkkityypin kolmas keskeinen osa, ja juuri se osa, joka on tehnyt ryhmästä ja sen toiminnasta niin tunnetun.

Kraidyn (2017, 1195–1206) mukaan Isisin käyttämä raakuus on täysin tarkoituksenmukaista, koska se käyttää kuvia yhtenä keinonaan taistella. Hänen mielestään raat kuvat ovat pikemminkin operatiivisia kuin esittäviä, sillä ne toimivat ammusten tai aseiden tavoin. Niiden tarkoitus on vaikuttaa katsojaan aivan tyyppillisen klassisen sotapropagandan tavoin, vaikka viestintäväline onkin moderni.. Koska kuvat ovat aseita, ovat kuvaajatkin taistelevia marttyyreita, jotka pelkoa ja ahdistusta aiheuttavien kuvien avulla luovat globaalia terroria fyysisellä taistelukentällä toimimisen sijaan. Näin ollen Isisin narratiivin sankareita ovat myös ne, jotka tuottavat ja kuvaavat sortajiin kohdistettua väkivaltaa.

Isis vaikuttaakin luoneen julkista väkivaltaa ihannoivalla kuvamateriaalillaan virtuaalisen taistelukentän, jossa väkivallan kohteita ovat videoiden uhrien lisäksi kuvien katsojat (Friis 2018, 245–250). Jotta julkinen väkivalta aiheuttaa voimakkaita reaktioita suurissa yleisöissä, sen täytyy Friisin (2018, 256) mukaan rikkoa kulttuurisesti hyväksytyjä normeja väkivallasta. Tätä ilmiötä hän nimittää transgressioksi. Väkivallan näkemiseen on

totuttu ympäri maailmaa esimerkiksi populaarikulttuurin ja videopelien takia, joten yleisö on turtunut tietynlaisiin, niin sanotusti tuttuihin väkivallan muotoihin, kuten lyömiseen ja käsiaseella ampumiseen. Jotta Isisin väkivalta riittäisi kiinnittämään yleisön huomion kerta toisensa jälkeen, sen täytyy olla jollakin tavalla hätkähdyttävää ja normeja rikkovaa. (Galloway 2016, 587.) Veitsellä kurkun viiltäminen ja pään irrottaminen vaikuttaisi ylittävän ainakin länsimaissa kollektiivisen kulttuurisen sietorajan, mistä syystä Isisin teloitusvideoista on noussut niin valtava kohu.

Ingram puolestaan (2015, 730–746) nimittää Isisin väkivaltaista propagandan levittämistä informaatio-operaatioiksi, joilla pyritään muokkaamaan ja polarisoimaan katsojien käsityksiä konfliktista ja sen osapuolista. Vahvoja mielipiteitä herättäviä kuvia hän kutsuu syöteiksi, joilla taataan laajan yleisön jakamaton huomio.

Isisin syötit vaikuttavat uponneen aivan odotusten mukaisesti, elleivät jopa paremmin. Friis (2015, 726–744) nostaakin esiin Isisin julkisen väkivallan näyttämisen ja sen saaman huomion ongelmallisuuden. Toisin kuin Kraidy, Friis ei pidä Isisin väkivaltaisia kuvia pelkkinä aseina. Hänen mukaansa ne ovat propagandaa, jota hyödynnetään politiikan ja sitä perustelevien argumenttien muokkaamiseen. Friisin näkemyksen mukaan Isisin ohella julkista väkivaltaa hyödyntävät myös länsimaiden päättäjät käyttäessään kontekstistaan erotettuja Isisin propagandan osia todisteina tukemaan omia tarkoitusperiään. Friis kärjistää, että kun länsimaalaiselta, Isisin 2014 suorittaman teloituksen tapauksessa yhdysvaltalaiselta, toimittajalta irrotetaan kameran edessä pää, teloittavasta ryhmästä tulee koko kansainvälisen yhteisön vihollinen ja toimitus on peruste aloittaa laajamittainen sotilasoperaatio, mutta Saudi-Arabian teloittaessa miekalla pään katkaisten oman rikokseen syyllistyneen kansalaisensa samainen yhteisö vaikenee, sillä vastatoimet kyseistä valtiota vastaan voisivat heikentää niihin ryhtyvän valtion taloudellista tai ulkopoliittista tilannetta. Julkinen väkivalta on siis aina eri tavoin poliittista ja monitulkintaista.

Qutbin kehoitus taistella kaikkea islamia rajoittavaa tai uhkaavaa vastaan on yksi *Milestones*-teoksen merkittävimpiä ja ristiriitaisimpia kohtia. Shepardin (2003, 231) mielestä Qutbin määritelmä jihadista on ennen kaikkea vallankumouksellinen. *Jihadilla* kehoitetaan murtamaan vallitsevat järjestelmät, jotta syntyisi tilaa uudelle, puhtaasti islamia noudattavalle järjestelmälle. Toiset, esimerkiksi useat ääri-islamistiset ryhmittymät, tulkitsevat kehotuksen *jihadiin* nimenomaan oikeutuksena fyysisen väkivallan käytölle, kun taas toiset pitävät taistelua pikemminkin kuvainnollisena käsitteenä kamppailulle, jota

muslimien on käytävä islamin puhtauden palauttamiseksi. Isisille paluu puhdasta islamia seuraavaan yhteiskuntamalliin tapahtuu nimenomaan fyysisen väkivallan kautta.

Tulkinta taistelusta fyysisinä väkivallan tekoina ei ole kaukaa haettu, sillä Qutbin (2006 85–86) mukaan islam on tarkoitettu koko maailman uskonnoksi, jonka tehtävänä on vapauttaa kaikki ihmiset rappiollisista valtarakenteista hyökkäämällä ja taistelemalla traditioita ja instituutioita vastaan. Kaikkia aloitteellisen *jihadin* vastustajia hän kutsuu painostuksen alla hairahtuneiksi tai vihamielisiksi islamia kohtaan. Väkivallan käytön kannalta kenties merkittävin kohta teoksesta on, kun Qutb (2006, 71), toteaa, että ennen saarnaamista on taisteltava vapaus. Taistelu tarkoittaa Qutbille selvästi puhetta konkreettisempia tekoja.

Toisaalta Qutb (2006, 85) painottaa, että islam taistelee traditioita ja instituutioita vastaan, mutta ei yksilöitä vastaan. Tämän toteamuksen voi siis ymmärtää kehotuksena pidättäytyä fyysisestä väkivallasta muita ihmisiä vastaan. Toisaalta toteamusta voi myös käyttää väkivallan oikeuttamiseen. Taistelun ja siinä käytettävien keinojen ei ole tarkoitus tuhota yksilöitä, vaan heidän luomansa ja ylläpitämänsä yhteiskuntajärjestys. Tämä ei poista sitä mahdollisuutta, etteikö tavoitteen saavuttaminen vaatisi myös joidenkin yksilöiden tuhoutumista vanhojen traditioiden ja instituutioiden mukana. Qutbin (2006, 65) mukaan islamin tulee vapauttaa kaikki halukkaat väärän vallan alta *jihadilla*. Vapautus voi tarkoittaa sitä vastustavien poistamista tieltä pysyvästi.

Qutbin suhtautuminen taistelun ja *jihadin* väkivaltaisuuteen on herättänyt myös tutkijoiden keskuudessa paljon keskustelua, eikä asiasta ole yksimielisyyttä. D'Souzan ja Dineshin (2002, 18) mukaan on selvää, että Qutbille länsimaat ja islam ovat liian erilaisia. Vain toinen niistä voi selvitä, sillä olemassaolollaan ne pyrkivät jatkuvasti tukahduttamaan toisensa. Qutb kutsuukin kaikki tosiuskovat taistelemaan länsimaita ja niiden levittämää harhaoppisuutta vastaan. D'Souzan ja Dineshin kannalta katsottuna Qutbin *jihadin* aloitteellisuutta korostava tulkinta sekä hyökkäyksellinen taistelu ovat tulkittavissa väkivallan sallimiseksi. Sen sijaan Calvertin (2004, 29) mukaan ratkaiseva käännekohta oli Qutbin teloitus, mikä sai hänen seuraajansa omaksumaan väkivallan hyväksyvän ja siihen kehottavan tulkinnan Qutbin teksteistä. Hän ei suoraan ota kantaa Qutbin omaan näkemykseen, vaan vierittää vastuun seuraajien tulkinnoille.

Jos peilataan Qutbin teoriaa ja Isisin toimintaa, ei ole epäilystäkään, miten Isis taistelua ja *jihadia* tulkitsee. Isisille väkivalta on ensisijainen keino taistella sortajia vastaan. Muita

keinoja se ei edes esittele. Qutbin jihadismi selittää uskonnollisen ideologian kannalta Isisin videoiden viestiä hyvin samalla tavalla, vain hiukan eri käsittein, kuin Fryen romanssi. Vaikuttaisi siltä, että ulkopuolelta ihmisiin kohdistuva uhka ja sitä vastaan taisteleminen on universaali teema, kuten myös väkivallalle oikeutuksen etsiminen taistelun keinona.

4. USKONNOLLINEN PUHTAUS JA HYVEELLINEN MUSLIMI

Muualta tulleet sortajat ja valloittajat eivät ole Isisin mukaan ainoa uhka muslimeille ja islaminuskolle. Vähintään yhtä suuri uhka ovat niin sanotut harhaoppiset ja vääräuskoiset, joita vastaan täytyy taistella siinä missä vieraan vallan valloittajiakin. Tästä johtuen ulkopuolisen sortajan ohella Isisin viestinnän yksi suurnarratiiveista on tekopyhät, eli muslimeja esittävät ja islamilaista valtiota väheksyvät henkilöt, toisin sanoen siis kaikki muslimit, jotka vastustavat Isisiä ja sen toimintaa. (Mahood & Rane 2017, 20–25.)

Vastalauseena tekopyhille ja tekopyhyydelle Isis pyrkii propagandassaan korostamaan uskonnollista puhtautta ja ihannoimaan sitä noudattavaa hyveellistä muslimia. Hyveellinen muslimius ja islamin puhtauden vaaliminen edellyttävät Isisin mukaan elämistä sen ankaran islamin tulkinnan mukaan sekä kaikkien tätä uhkaavien toimijoiden tuhoamista. Kaikki, jotka eivät täytä asetettuja vaatimuksia, olivat he muslimeja tai muun uskonnon seuraajia, tai muutoin vastustavat Isisin toimintaa ja ideologiaa, leimataan vääräuskoisiksi tai tekopyhiksi. Isisin salafistisen tulkinnan mukaan heillä on täysi oikeus, jopa velvollisuus, hävittää tällaiset henkilöt, jotka olemassa olollaan ja toiminnallaan uhkaavat puhdasta islamia ja näin ollen myös Islamilaisen valtion syntyä. (Heck 2017, 244)

Uskonnollisen puhtauden ja hyveellisen muslimiuden keskiössä on Qutbin *Milestones*-teoksen merkittävin käsite *jahiliyyahh* ja Qutbin äärimmäinen tulkinta siitä. Siinä missä sortajat ja asemoituminen sorron uhriksi on Isisin keskeisin narratiivi, ovat puhtaasta islamista hairahtaneet muslimit ja heidän muodostamansa yhteisöt Qutbin teorian keskiössä. Qutbin (2006, 29–46) salafismia mukailevan näkemyksen mukaan ensimmäinen muslimiyhteisö parin sukupolven ajan profeetta Muhammadin elinaikana ja hänen kuoltuaan muodosti historian ainoan puhtaan ja oikeaoppisen islamilaisen valtion, sillä se ei ottanut vaikutteita muista yhteiskunnista tai yhteisöistä eikä niiden rakenteista, hallinnoista tai kulttuureista. Ensimmäinen muslimiyhteisö noudatti kaikessa yksilöiden ja yhteisön elämää koskevassa toiminnassa ainoastaan profeetta Mohammadin jumalalta saamia ja Koraaniin kirjattuja ohjeita.

Sen sijaan kaikki nykyiset yhteiskuntamuodot ja yhteisöt, mukaan lukien muslimivaltiot ja -yhteisöt, ovat *jahiliyyahheita*, eli yhteiskuntia ja yhteisöjä, jotka ovat islamin hylänneitä ja jumalasta piittaamattomia. *Jahilit* yhteisöt ja yhteiskunnat kärsivät moraalien puutteesta, sillä ne noudattavat jotain muuta kuin Koraanissa ilmoitettuja *sharia*-lakeja tai ne ovat

vähintäänkin ottaneet vaikutteita muista yhteisöistä ja yhteiskunnista pelkälle islaminuskolle ja jumalalle omistautumisen sijaan. Yksi suurimmista *jahiliyyahhien* rikkeistä on niissä ihmiselle annettua valta ja suvereeni asema toisiin ihmisiin nähden, sillä Qutbin (2006, 66–67) mukaan vain jumala voi olla ihmisen yläpuolella ja suvereeni. Länsimaiset instituutiot ovat ateistisia, ja ihmistä palvovat demokratiat kieltävät jumalaisen auktoriteetin olemassa olon (D'Souza, Dinesh 2002, 17). Islamin tehtävä on poistaa kaikki ihmisen valtaan ja sen ylläpitämiseen perustuvat rakenteet.

Jahiliyyahheita on erilaisia, toiset ovat piittaamattomampia ja moraalittomampia kuin toiset, mutta ensimmäisen muslimiyhteisön jälkeen maailmassa ei ole ollut toista puhtaasti islamilaista valtiota tai yhteisöä. (Qutb 2006, 91–93.) Kuten jo johdannossa todetaan, *jahiliyyahh* on käsitteenä ollut olemassa islaminuskon ja Koraanin ilmestymisen alusta asti, mutta Qutbin tulkinta siitä on äärimmäinen ja sitä pidetään islaminuskon kannalta merkittävimpänä tulkintana vuosisataan (Shepard 2003, 221). *Jahiliyyahhien* rappiota ja epäuskoa vastaan on ryhdyttävä taisteluun, jota on jatkettava, kunnes koko maailma on puhdistettu *jahiliyyahheista* ja saatettu puhtaaksi islamin alaisuuteen.

Isis luottaa jälleen vastakohtiin määritellesään itseään ja ihanteitaan. Isisin ihanne hyveellisestä muslimista ja puhtaasta islamista on kaikkea sitä, mitä Qutbin tulkinta *jahiliyyahhista* ja siihen kuuluvista ihmisistä ei ole. Isisi perustelee tällä islamistisen yhteiskuntateorian tulkinnalla myös väkivaltansa kohdistamisen sen kanssa eri mieltä oleviin yksilöihin ja yhteisöihin, sillä ne on helppo leimata vääräuskoisiksi ja *jahiliyyahhin* kannattajiksi, ja Isisin tehtävä on pelastaa islam puhdistamalla se sitä uhkaavista tekijöistä. Seuraavissa alaluvuissa tarkastelen, millaisena Isis esittää videoillaan narratiivinsa sankarin, eli uskonnollista puhtautta noudattavan hyveellisen muslimin sekä vihollisen toisen osan, eli vääräuskoiset, mitä piirteitä se liittyy niiden arkkityyppeihin, ja miten se uskonnollisen puhtauden narratiivilla oikeuttaa omaa toimintaansa.

4.1 Hyveellinen muslimi

Koska islamin puhtaus ja sen vaaliminen ovat paitsi tämän narratiivin, myös osa koko Isisin ideologian perustaa, on taistelu vääräuskoisia tekopyhiä vastaan olennainen osa hyveellisestä muslimista rakennettua kuvaa. Taistelemisen halutaan esittää hyveellisenä ja tärkeänä osana islamin harjoittamista. Taistelija onkin ensimmäinen tärkeä osa Isisin kuvaamaan hyveellisen muslimin arkkityyppiä. Hyveellisen muslimin arkkityyppi esiintyy

Isisin narratiivissa myös romanssin juonityypin sankarina, jonka tehtävä on taistella yhteisöä ja sen tulevaisuutta uhkaavaa vihollista vastaan.

Kuva 4 (al-Hayat Media Center 2015)

Sankarin ja hyveellisen muslimin arkkityypin ensimmäinen osa on taistelija. Isisin kuvaama yksittäinen sankari on useimmiten kuvan 4 kaltainen taistelija, joka näyttäisi yksin, vihollisen uhasta piittaamatta tulittavan kohti edessä olevaa vastustajaa. Taistelija on yleensä nuori mies ilman univormua tai muuta virallista asevoimien taisteluvarustusta, mutta hänellä on kuitenkin toiminnalliset ja maaston sävyjä mukailevat vaatteet sekä huivi kiedottuna pään ympäri jättäen kasvot paljaaksi. Kasvojen näkyminen on kiinnostavaa, sillä usein pelkkiin teloituksiin keskittyvissä videoissa ja kuvissa Isisin jäsenet ovat peittäneet kasvonsa, kenties identiteettinsä suojaamiseksi. Taistelukohtauksissa henkilöiden kasvoja ei sen sijaan ole pyritty peittämään, ja usein kuvaamisen aikana he kääntävät katseensa suoraan kameraa kohti ollen siis tietoisia, että heitä kuvataan. On mahdollista, että henkilöiden kasvat jätetään näkyville taistelua ja Isisin muuta toimintaa, paitsi teloituksia, esittävässä materiaalissa, jotta katsojan olisi helpompi samaistua kuvattaviin henkilöihin.

Yksittäinen taistelija kuvataan usein tavallista näyttävämpien aseiden, tässä konekiväärin, kanssa, dynaamisessa pystyasennossa ja hiukan alaviistosta, mikä saa henkilön näyttämään kookkaammalta ja tehokkaammalta. Usein näyttävällä aseella vaikutetaan viholliseen, niin sanotusti, vastoin kaikkia sääntöjä, eli avoimessa maastossa ilman suojaa vihollisen

vastavaikutukselta, pystyasennossa ilman aseiden kunnollista tukemista osumatarkkuuden parantamiseksi ja yksin ilman tukea antavaa taistelijaparia tai partiota, aivan kuten kuvassa 4. Mutta Isis pyrkii materiaalissaan näyttävyyteen, ei käytännöllisyyteen. Tällainen taistelija vaikuttaa pelottomalta, joka kuvassa näkyvän, ja edellisessä luvussakin siteeratun, *nasheedin* kertosakeen mukaan rakastaa kuolemaa, siinä missä muut elämää.

Romanssin juonityyppi alkaa suuresta vihollisen luomasta uhasta, joka toteutuessaan vie koko yhteiskunnan tuohon. Tätä vihollista ja uhkakuvaa vastaan tarvitaan taistelemaan sankari, joka on valmis uhraamaan henkensä vihollisen kukistamiseksi ja sen jälkeen koittavan paratiisin saavuttamiseksi. (Frye 1957, 186–7.) Tällaisia yksittäisiä urheita sankareita, taistelijoita, on Isisin videoilla sankoin joukoin ja he käyvät vaaroista piittaamatta vihollisen kimppuun ja surmaavat tämän säälimättä tilaisuuden tullen. Katsojan halutaan rohkaistuvan ja liittyvän tähän taistelijoiden rintamaan toteuttamaan islamin oikeuttamaa vastarintaa vääräuskoisia vastaan. Nämä yksittäiset taistelijat edustavat voittamattomuutta ja kuolemanpelottomuutta, sillä, kuten Qutbkin (2006, 161) toteaa, muslimi, joka taistelee islamin puolesta, ei pelkää eikä luovuta. Isis esittää taistelijansa jihadistisina toimintasankareina, hyveellisinä idoleina, joiden tekoja katsojat voivat ihailla ja jollaisiksi tulemista jokaisen hyveellisen muslimin tulisi tavoitella.

Videoilla esitetyt kuvat sankareista todistavat katsojalle, kuinka yksikin henkilö voi saada omalla toiminnallaan paljon aikaan. Toisaalta halutaan myös näyttää viholliselle, kuinka Isisin riveissä taistelevat muslimit ovat valmiita tekemään kaikkensa vääräuskoisten hävittämiseksi ja paratiisin, eli puhtaasti islamia noudattavan kalifaatin, saavuttamiseksi.

Fanon ja Sartre näkevät väkivaltaisen taistelun voimaannuttavana ja yksilön vapauttavana toimintana. Fanonin (2003, 84) mukaan yksilötasolla väkivallan harjoittamisella on puhdistava vaikutus sitä kokeneisiin. Väkivalta vapauttaa yksilön aiemmista alemmuuskomplekseista sekä auttaa tätä pääsemään eroon passiivisesta ja epätoivoisesta asenteesta.

Sartre ihanoi väkivaltaa yksilön vapautumiskeinona vielä Fanoniakin enemmän. Hänen mukaansa ainoastaan tappamalla toisen ihmisen yksilö voi todella vapauttaa itsensä. Vasta vihollisen kuollessa sorrettu vapautuu ja parantuu itse sorron aiheuttamista vaurioista. Koetun väkivallan patoutuminen sisälle aiheuttaa ihmiselle ajan myötä merkittäviä henkisiä ja psyykkisiä ongelmia, jollei sitä pääse purkamaan. Sartren mukaan ainoa riittävä keino purkaa patouma on väkivalta sen harjoittajaan kohtaan ja lopulta tämän tappaminen.

Väkivallan kokeminen ja sen seuraukset rinnastetaan sairauteen, johon uusi väkivalta toimii parannuskeinona. (Sartre 2003, 19–22.)

Sankarin väkivalta on siis paitsi hyveellistä ja välttämätöntä vääräuskoisia ja sortajia vastaan taisteltaessa, myös osaltaan vihollisen itsensä aiemmalla toiminnallaan aiheuttamaa. Ulkopuolisten sortajien ja muslimiyhteisön sisällä toimivien vääräuskoisten rikkomukset puhdasta islamia ja muslimeita kohtaan ovat aiheuttaneet väkivallan patoutumista hyveellisten muslimien sisälle, jonka purkaminen ja sen aiheuttamista vaurioista parantuminen vaatii väkivallan käyttämistä sortajia ja vääräuskoisia vastaan.

THEY EMBODY THE MEANING OF MANHOOD AND THEY ARE
COMPANIONS IN PARADISE, THEY ALWAYS SEEK ALLAH'S
PLEASURE

... SO JOIN THE RANKS IN THE ARENA OF HONOR AND DIGNITY SO
THAT YOU MAY JOIN THE CARAVAN OF THE PURE SHUHADA.

(Al-Hayat Media Center, 2016).

Kuvallisen ilmaisen lisäksi yleisöön pyritään vetoamaan myös sanallisesti yllä olevan sitaatin tavoin. Kuolemaa pelkäämättömän soturin ihannointi on tärkeä osa Isisin propagandaa, sillä sen toiminnan jatkuvuuden edellytys on uusien taistelijoiden mahdollisimman katkeamaton virta. Koska Isis on kansallisvaltioita vastaan asettuessaan altavastaaaja niin kooltaan kuin asevarustelultaan, taisteluissa koituvat miestappiot ovat sille selviö, mutta Koraanissa marttyyreille luvattu paratiisi neitsyineen on helppo keino vastata mahdolliseen asiasta nousevaan kritiikkiin. Jos joku kyseenalaistaisi mielekkyyden ryhtyä taisteluun lähtökohtaisesti ylivoimaista vastustajaa vastaan, häntä voisi syyttää islamin opetusten, profetioiden, marttyyriuden ja paratiisin epäilijäksi ja tästä syystä leimata vääräuskoiseksi tai tekopyhäksi. Kuten tässäkin sitaatissa, paratiisi ja marttyyrius esiintyvät lupauksena taisteluun lähtijöille useiden videoiden *nasheedeissa*. *Shuhada* on monikkomuoto sanasta *shaheed*, joka tarkoittaa jumalan puolesta marttyyrina kuolemista (Qutb 2006, 392). Marttyyriuden hyveellisyyttä korostetaan *nasheedissa* kuvailemalla sitä erikseen puhtaaksi. Sanoista syntyy mielikuva, että juuri taistelussa Isisin riveissä marttyyrikuolema on erityisen puhdasta.

Romanssin juonirakenne palvelee jälleen Isisin tarkoitusperiä, sillä romanssiin kuuluu olennaisena osana sankarin taistelu vihollista vastaan ja tämän tekemä uhraus kansansa

pelastamiseksi. Hintana vihollisen voittamisesta, kansan johdattamisesta paratiisiin ja sankarin palkitsemisesta on sankarin oma fyysinen haavoittuminen tai kuolema. Romanssin hengen mukaan sankari kasvaa ja kehittyy ihmisenä jokaisen haasteen ja vastoinkäymisen myötä, kunnes on valmis viimeiseen ratkaisevaan kuolinkamppailuun vihollisen kanssa. Kuolinkamppailussa joko pelkkä vihollinen, mutta yleensä myös sankari kuolevat. Tämän jälkeen muu maailma viimeistään ymmärtää sankarin suuruuden ja uhrauksen kohottaen hänet muita korkeammalle. Kuolema, joko pelkän vihollisen tai myös sankarin itsensä, paremman yhteiskunnan ja muiden ihmisten puolesta tekee sankarista sankarin ja suo hänelle lopulta palkinnon. (Frye 1957, 186–193.) Kuolleen sankarin tapauksessa palkinto on siis välttämättä oletettu, mutta palkinto kuitenkin.

Isisin lupaus paratiisista on vielä perinteistä romanssin paratiisia parempi, sillä Isis lupaa paratiisin paitsi taistelussa onnistujille ja vihollisen voittajille, myös niille, jotka kuolevat taistelussa ilman näyttävää onnistumista. Islamin puolesta taistelussa kaatuvathan pääsevät Koraanin lupauksen mukaan paratiisiin, joten palkinto taisteluun ryhtyvän muslimin uhrauksesta on takuuvarma.

Paratiisin ja marttyyriuden lisäksi sitaatissa on muitakin sanavalintoja, joilla kuulijaan, ja erityisesti taistelijoiksi rekrytoitaviin nuoriin miehiin, pyritään vetoamaan. Taistelijoista pyritään luomaan mielikuvaa yhtenäisenä joukkona toistensa kumppaneina ja marttyyriiden katkeamattomana karavaanina. Isis esiintyy yleisölle inklusiivisena joukkona, johon kaikki taistelijat ovat tervetulleita. Toinen vetoava mielikuva on tarjolla oleva kunnia ja arvokkuus. Kenestä vain voi tulla muiden silmissä arvostettu ja kuka vain voi saada kunniaa toimimalla, kuten kunnan muslimi ja liittymällä taisteluun vääräuskoisia vastaan.

Sanojen ja kuvien ohella äänillä ja erityisesti musiikilla, eli Isisin videoiden tapauksessa *nasheedeilla*, on tärkeä rooli viestin välittymisessä. Musiikin avulla yleisön on helpompi omaksua ja eläytyä sanoin ja kuvin markkinoituun pelottomaan sankariin, sillä musiikki vahvistaa itsetuntoa ja kyvykkyyden tunnetta sekä samaan aikaan vaikutuksellaan voimistaa sen avulla välitetyjä narratiiveja ja ideologioita (Hudson 2006, 626–630).

Oikean muslimin markkinoiminen urheana taistelijana on Awanin (2017, 138–139) mukaan tehokas keino houkutellessa nuoria, impulsiivisia ja omaa paikkaansa hakevia nuoria miehiä, joille liittyminen Isisiin voi olla pikemminkin seikkailunhalua tai omien rajojen kokeilua kuin varsinaista uskonnollista kutsumuksen tuntemista ja aatteen paloa. Erityisesti

länsimaiseen ja arabiyleisöön vaikuttaisikin vetoavan hyvin tunteikas identiteetin rakentamista koskeva sekä toisaalta nimenomaan seikkailua ja jännitystä korostava sisältö Isisin tuottamasta propagandasta (Kuznar 2017, 44).

Paitsi, että Fryen romanssi toimii suuria massoja innoittavana juonirakenteena, sillä voidaan yhtä lailla vedota yksittäiseen ihmiseen ja hänen tarpeeseensa tulla hyväksytyksi ja arvostetuksi. Isisin videot ja muu viestintä kohdistetaan erityisesti nuorille ja viestintä tapahtuu nuorten suosimissa sosiaalisen median viestintäkanavissa, koska Isis tarvitsee joukkoonsa suorituskykyisiä ja pitkäaikaisia jäseniä, mutta myös siksi, että nuorten epävarmuuden ja ulkopuolisuuden tunteisiin on helppo vedota. Nuoret etsivät identiteettiä, jonka puitteissa heidän on mahdollista saada hyväksyntää itselleen ja toiminnalleen. Isisin maalaama kuva seikkailuun lähtevästä sankarista, jota koko muu yhteisö arvostaa hänen uhrauksensa tähden voi tuntua paikkaansa etsivästä ja ehkä oman yhteiskuntansa reunalle jääneestä nuoresta houkuttelevalta. (Liang 2015, 3.) Länsimaissa ja erityisesti Yhdysvalloissa asenteet muslimeita kohtaan ovat muuttuneet kielteisimmiksi 2000-luvun aikana, ja tämä heijastuu etenkin musliminuorten vaikeuksina muodostaa omaa, ympäröivässä yhteisössä hyväksytyksi koettua identiteettiä (Blaker 2015, 8). Hyveellisen muslimin narratiivin keinoin Isis tarjoaa yleisölle identiteetin, jonka puitteissa jokainen muslimi voi harjoittaa oikeaoppisesti uskontoaan ja nauttia samalla muun yhteisön kunnioituksesta.

Kuva 5 (al-Hayat Media Center 2016)

Kuvassa 5 on Isisin taistelijan ohella hyveellistä muslimia esittäville videoiden kohdille tyypillinen asetelma. Nuori muslimimies hymyilee kasvot paljaana kohti kameraa ja osoittaa oikean käden etusormella ylöspäin. Taustan peittää Isisin virallinen musta lippu, kenties järjestön tärkein yksittäinen symboli ja samaan aikaan *nasheedissa* resitoidaan Isisiin liittyneiden saamasta kunnioituksesta. Romanssin sankarin ja hyveellisen muslimin arkkityypin toinen keskeinen osa on islamkeskeisyys kaikessa sankarin toiminnassa.

Kuvan miehen voi ajatella edustavan ihanteellista Isisin seuraajaa, hyvää muslimia. Hän on tyytyväisen ja hyvävointisen näköinen muslimimies, joka on kohottanut oikean etusormensa rukouksen ja Jumalan tunnustamisen merkiksi (Zaghoudi 2002). Molemmissa analysoitavissa videoissa esiintyykin runsaasti etusormensa eri tilanteissa kohottaneita hymyileviä tai riemuitsevia miehiä, jotka tällä yksinkertaisella eleellään viittaavat olevansa islamin asialla kaikessa, mitä tekevät. On mahdollista, että katsojan mieleen pyritään näillä toistuvilla kuvilla luomaan korrelaatiota islamin oikeaoppisen seuraamisen ja tyytyväisyyden välille. Mitä hyveellisempi muslimi, sitä onnellisempi elämä.

Jumalan suuruuden toistuva tunnustaminen on tärkeää myös siksi, että se muistuttaa sankarin inhimillisyydestä. Fryen (1957, 188) mukaan puhtaassa myytissä sankari on jumalainen, mutta romanssissa hän on ihminen. Huolimatta suurista ja kunniakkaista teoistaan sankari ei koskaan ole jumalaa tai jumalia suurempi, vaan yksi monien kaltaistensa joukossa, joka on pystynyt suuriin tekoihinsa juuri hyveellisyydellä saavuttamansa jumalan suojeuden ansiosta. Islaminuskossa ihminen ei missään vaiheessa voi nousta jumalan tasolle tai yläpuolelle, sillä suvereenius on jumalaista ja ihmisen suvereenius olisi jumalan suvereniteetin kieltämistä, eli harhaoppista (Shepard 2003, 227).

Taistelemisen vääräuskoisia vastaan kuuluu kiinteästi hyveellisen muslimin piirteisiin, sillä Isisin tulkinnan mukainen *jihad* edellyttää jokaiselta muslimilta islamin puhtauden puolesta taistelemista päivittäin. Taistelijan tulee kuitenkin muistaa myös konfliktitilanteissa täyttää uskonnolliset velvollisuutensa, kuten rukoileminen viidesti päivässä ja jumalan suuruuden tunnustaminen aina asiaan kuuluvina hetkinä. Etusormen kohotuksen kaltaisilla toistuvilla uskonnollisilla symboleilla Isis pyrkiikin tuomaan sankarin arkkityyppiin taistelijan rinnalle vahvemmin näkyväksi uskonnollisen hyveellisyyden ulottuvuutta. Kaikkien hyveellisten muslimien ei tarvitse olla taistelijoita, mutta kaikkien on noudatettava puhdasta islamia.

Qutbin (2006, 46–50) mukaan islamin, Koraanin opetusten ja siinä ilmoitettujen *sharia*-lakien tulee olla ainoita muslimin elämää määrittäviä ja toiminnan perustana olevia ohjeita. Islam on kokonaisvaltainen oppi, joka koskettaa ja ohjaa kaikkea muslimin käytännön elämää. Hyveellisen muslimin on säilytettävä islamin puhtaus kaikilla elämänsä osaluilla. Halu noudattaa puhdasta islamia ja elää hyveellisen muslimin elämää on kuitenkin lähdettävä muslimista itsestään. Jos näin ei ole, muslimi on harhautunut oikealta tieltä, sillä hän on antanut *jahilien* yhteisöjen tapojen tai kulttuurin vaikuttaa omaan elämäänsä.

Juuri tämän takia Qutb kehottaa seuraajiaan ryhtymään maailmanlaajuiseen vapautustaisteluun, jotta kaikkien ihmisten olisi mahdollista noudattaa puhdasta islamia. Islamin puhtauden toteutuminen edellyttää täydellistä erossa pysymistä kaikista *jahiliyyahheista* (Qutb 2006, 146). Shepardin (2003, 231) mukaan yksikään *jahiliyyahh* ja puhtaasti islamia noudattava valtio eivät voi elää rinnakkain, sillä islamilainen valtio on omistautunut poistamaan *jahiliyyahhit* kokonaan maailmasta. Tämän ymmärtäminen saa *jahiliyyahhit* näkemään islamin vihollisena ja aloittamaan sen mukaisen toiminnan, mikä pakottaa muslimit puolustamaan omaa olemassa oloaan, eli taistelemaan *jahiliyyahheita* vastaan.

Tämä näkemys palvelee Isisin tarkoitusperiä. Sen ylin uskonnollinen johto tulkitsee islamia ensisijaisesti järjestön etua ajatellen, oikeuttaa kaiken toiminnan uskonnolla ja levittää tätä tulkintaa eteenpäin. Jos islamin sanotaan olevan ainoa muslimin elämää ohjaava voima, voi Isis uskonnollisten johtajiensa tulkintojen kautta itse määrittää ohjaavan voiman tosiasiallisen sisällön. Ja jos *jahiliyyahhien* ja vääräuskoisten sanotaan olevan vihamielisiä muslimeita kohtaan ja pyrkivän hävittämään islamin, on puolustautuminenkin täysin oikeutettua, suorastaan välttämätöntä.

Qutbin (2006, 49) näkemys siitä, että yksilön halun noudattaa puhdasta islamia on lähdettävä hänestä itsestään, on jälleen monitulkintainen taistelun ja väkivallan käytön kannalta. Itsestä lähtevän halun voi tulkita niin, ettei ketään voi, eikä myöskään saa, pakottaa islaminuskoon. Tällöin väkivallan käyttö islamilaisen valtion ajamiseksi on kyseenalaista. Toisaalta on mahdollista, että islamilaisen valtion perustamiseen ja *jahiliyyahhien* hävittämiseen voidaan käyttää väkivaltaa, mutta niiden perustamisen jälkeen halun noudattaa islamia on lähdettävä ihmisestä itsestään. Tätä hypoteesia tukee Qutbin (2006, 81–82) toteamus, että islamilaisessa valtiossa kaikkien on noudatettava sen lakeja, mutta uskonnonpakkoa ei ole. Uskonnonpakon määritelmä olisi kuitenkin hyvin häilyvä, sillä islamilaisessa valtiossa eläminen edellyttäisi sen lakien, eli Koraanissa

ilmoitettujen *sharia*-lakien mukaan elämistä. Islaminuskon noudattaminen on nimenomaan Koraanin opetusten ja ohjeistuksen mukaan elämistä, sillä kuten sanottua, islam ja Koraani tarjoavat vastaukset ja ohjeet kaikille elämän osa-alueille, myös kaikkeen käytännön elämää koskevaan (Qutb 2006, 120). Raja uskontoon pakottamisen ja sen lakien mukaan elämisen välillä on epäselvä. Epäselvyys sopii Isisille, sillä se voi tehdä omat tulkintansa ja silti puhtaasti perustella toimintaansa islamilla.

Kuva 6 (al-Hayat Media Center 2015)

Urhean soturin ja hyveellisen muslimin rinnalla videoissa korostetaan erityisesti vielä yhtä yleisöön vetoavaa piirrettä Isisistä, sen jäsenistä ja heidän muodostamastaan yhteisöstä. Taistelijoiden välinen kumppanuus ja veljeys ovat toistuva ja olennainen osa tätä narratiivia. Sitä havainnollistetaan visuaalisesti yllä olevan kuvan kaltaisilla tilanteilla, joissa taistelijat osoittavat fyysisesti elein ja ilmein toisilleen kiintymystä ja sanallisesti *nasheedeissa* käyttämällä käsitteitä kuten veljeys ja kumppanuus, joita on esiintynyt jo aiemmissa tässä tutkimuksessa esiin nostetuissa lainauksissa. Sanallista ja kuvallista ilmaisua tukemaan voidaan käyttää vielä ääntä, sillä musiikilla voidaan vahvistaa yleisölle luotua tunnetta ryhmäkiinteydestä. Musiikki aktivoi aivojen mielihyvä- ja palkitsemiskeskusta sekä tuottaa kehoon oksitosiinia, joka on keskeinen sosiaalista sitoutumista ja kiintymystä edesauttava neurohormoni. (Tarr, Launay, Dunbar 2014, 1–5.)

Isis antaa osassa propagandassaan itsestään brutaalin ja armottoman kuvan, joten houkutelakseen muitakin kuin väkivallasta fantasioivia jäseniä se pyrkinee näillä viittauksilla luomaan syvyyttä ja kontrastia imagoonsa sekä tekemään itsestään mahdollisimman laajalle yleisölle houkuttelevan viiteryhmän, johon kuuluu. Sankarin ja hyveellisen muslimin arkkityyppiin kuuluu myös omista huolehtiminen ja välittäminen.

Liangin mukaan (2015, 3–4) veljeyden ja yhteisöllisyyden korostaminen uljaan taistelijan ja uskonnollisen puhtauden rinnalla vetoaa jälleen erityisesti sekä länsimaalaisiin että arabeihin. Syyskuun 2001 terrori-iskujen jälkeen asenteet muslimeita kohtaan ovat lähes kaikkialla Euroamerikasta Afrikkaan, Venäjälle, Intiaan, Kaakkois-Aasiaan ja Kiinaan muuttuneet kielteisimmiksi, mikä on vaikeuttanut nuorten muslimien identiteetin löytämistä. Lähi-idän nuoret muslimimiehet taas ovat turhautuneita yhteiskuntiansa tilanteisiin ja he usein vailla säännöllistä työtä ja toimeentuloa. Molemmat kohderyhmät siis kaipaavat elämäänsä viiteryhmää ja yhteisöä, johon kuulua ja jossa tuntee itsensä hyväksytyksi sekä saada oikeutusta kokemalleen epäoikeudenmukaisuudelle. Isis tarjoaa hyveellisen muslimin ja islamin puhtauden säilyttämisen narratiivilla näihin molempiin haasteisiin ratkaisun.

Islamin puhtaus vaatii sitä noudattavilta kaikkien siteiden katkaisemista *jahiliyyahheihin* ja kaikkeen, mikä on *jahili*, eli vääräuskoista tai harhaoppista. Tämä koskee myös perhesuhteita. (Qutb 2006, 139, 146.) Tästä syystä Isisin on tärkeää markkinoida itseään tiiviinä, lähes perheenomaisena yhteisönä, johon kaikki siihen liittyvät otetaan jäseniksi. Oman lähipiirin jättämisen ja kenties vieraaseen maahan matkustamisen kynnyks voi madaltua, kun tietää, että perillä odottaa uusi sosiaalinen tukiverkosto.

Myös yhdessä taisteleminen on olennainen osa ryhmäkiinteyttä, sen syntymistä ja vahvistumista. Yksittäisen taistelijan ohella Isis esittää videoissaan usein myös suuria yhteen kokoontuneita joukkoja, jotka näyttävät juuri olevansa lähdössä tai palaamassa taistelusta. Ryhmät vaikuttavat riemukkaan itsevarmoilta ja voitokkailta. Hannah Arendtin (1969, 67–68) mukaan väkivallassa onkin vaarallisinta sen kollektivoiva luonne, sillä se sitoo vahvasti yhteen sitä kokeneiden ja harjoittaneiden ryhmien jäsenet. Hän huomauttaa, että yhdessä koettu ja toteutettu väkivalta luo ryhmän jäsenten välille erittäin tiiviin siteen, jollaista on vaikea muodostaa missään muissa olosuhteissa. Arendtin mukaan tämä johtuu siitä, että yleensä kuolema on yksinäistä eikä sitä pysty vastustamaan, mutta ryhmän asettaessa itsensä tilanteeseen, jossa joko se tai vastustaja kuolee, tilanne on päinvastainen.

Tällaisessa tilanteessa jokainen ryhmän jäsen on riippuvainen paitsi omasta myös muiden toiminnasta, jokaista tarvitaan ja kaikkien panos ryhmän eteen on arvokasta. Vaaratilanteen, eli väkivallan, aikana tunteet ovat intensiivisiä ja adrenaliinintuotanto huipussaan. Selviytyminen väkivaltaisesta tilanteesta vapauttaa kehoon valtavan annoksen endorfiinia, jolloin ryhmä tuntee itsensä merkitykselliseksi ja voitokkaaksi. Jokainen

haluaa kokea saman tunteiden intensiteetin, adrenaliinin ja lopun riemukkaan helpotuksen uudelleen. Frantz Fanon kuvaakin (2003, 76–84) väkivaltaa paitsi sorrettua yksilöä vapauttavana ja voimaannuttavana, myös epäoikeudenmukaisesti kohdeltua kansaa yhdistävänä voimana. Näiden teorioiden perusteella väkivalta synnyttää toteutuessaan itseään ruokkivan kehän, joka kannustaa turvautumaan siihen uudelleen ja uudelleen.

Tällaista mielikuvaa taisteluista Isisin videoissaan välittää. Taistelevien ryhmien jäsenet ovat toistensa veljiä, jotka urhoollisesti puolustavat uskontoaan ja sen puhtautta taistelemalla vääräuskoisia vastaan. Uhrautuminen näin arvokkaan asian puolesta on kunniakkainta, mitä muslimi voi tehdä. Kuolemaa ei kannata pelätä eikä kaatuneita surra, sillä jokaista tehtävänsä täyttäneitä, niin elävää kuin kuollutta, taistelijaa odottaa palkintona paikka paratiisissa. Väkivalta on välttämätöntä, sillä muutoin islamia ei voida suojella vääräuskoisten rappiota vastaan. Samalla väkivalta vääräuskoisia kohtaan on arvostetuin keino liittyä veljeyttä ja hyväksyntää tarjoavaan ryhmään.

Ehkä vaarallisinta Isisin tarjoamassa ratkaisussa uskonnon puhtauden säilyttämisessä väkivallan keinoin on sen helppous ja nopeus. Kuten Arendtkin toteaa (1970), vallan saamiseen ja säilyttämiseen tarvitaan monien ihmisten yhteinen päätös ja yhteistyö, mikä vie aikaa, mutta välineellinen väkivalta on yksittäisen yksilön toteutettavissa monia vastaan milloin tahansa. Niin sanottujen yksinäisten susien tekemät iskut Irakin ja Syyrian konfliktialueiden ulkopuolella ovat väkivallan välineellisestä luonteesta hyvä esimerkki. Kuka tahansa pystyy milloin tahansa yksin käyttämään väkivaltaa muita kohtaan, ja tähän toimintaan Isisin seuraajiaan kannustaa. Näin se voi ulottaa vaikutustaan laajemmille alueille kuin mihin se keskitetysti organisaationa kykenee. Lisäksi näin myös Isisin ryhmään fyysisesti liittymättömät jäsenet voivat käydä konkreettista taistelua vääräuskoisia vastaan ja ansaita paikkansa paratiisissa.

4.2 Vääräuskoiset

Jotta voi olla hyveellisiä sankareita, täytyy olla myös hairahtuneita vihollisia. Seuraavaksi tarkastelen, millaista kuvaa Isis pyrkii videoillaan luomaan vääräuskoisista ja mitä piirteitä se liittää vihollisen toisen osan, eli vääräuskoisen arkkityyppiin.

... THE DISBELIEVERS TODAY ARE HEADING TOWARDS
EXTERMINATION FOR WE ARE ALIVE AND WE SHAKE THEM WITH
TREMORS OF RETRIBUTION AND VENGEANCE...

(Al-Hayat Media Center, 2016).

Isis tekee ideologiallaan jyrkkää jakoa meidän ja muiden välille, minkä tuloksena muiden kohtalona on joko kääntyä seuraamaan Isisiä ja sen tulkintaa islamista tai kohdata väkivaltaa ja kuolla. Tätä jakoa vahvistetaan luonnollisesti Isisin propagandassa, kuten yllä oleva sitaatti *nasheedista*, jossa epäuskovia uhataan hävityksellä ja kostolla, hyvin osoittaa. Omien *nasheedien* tekeminen onkin yksi osoitus Isisin äärimmäisestä puhtauden vaatimuksesta ja halusta erottua muista ääri-islamistisista ryhmistä (Lahoud & Pieslak 2018, 159). Tekemällä itse omat *nasheedinsa* Isis säilyttää itsellään täyden vallan päättää niiden sisällöstä ja se voi varmistua, että ne täyttävät sen vaatimukset myös uskonnollisen puhtauden osalta. Järjestö on kuitenkin valmis tekemään kompromisseja, sillä, kuten edellisessä luvussa mainitsen, Isis on myös tehnyt *nasheedeja* arabian lisäksi ainakin englanniksi. Tällä järjestö todennäköisesti tavoittelee suurempaa globaalia yleisöä ja vaikuttavuutta propagandalleen.

Isis käyttää mahtipontisia ja dramaattisia sanavalintoja *nasheedissaan*. Sanoituksessa puhutaan epäuskovista, eli ulkopuolisten sortajien ohella, Isis puhuu videoillaan suoraan myös niille muslimeille, jotka vastustavat Isisin ideologiaa ja toimintaa. Epäuskovia odottaa yhtä väkivaltainen kohtalo kuin sortajia, heitä uhataan sukupuutolla ja verikostolla.

Isis oikeuttaa hyveellisen muslimin ja uskonnollisen puhtauden vaatimuksella väkivallan myös paikallisia sitä vastustavia, mahdollisesti islaminuskoisia, tahoja kohtaan. Robinsonin (2017, 177–178) mukaan Isis kokee lähivihollisen, eli Lähi-idän valtioiden vääräuskoiset, luopioiksi kutsutut johtajat ja heidän seuraajansa, jopa vieraan vallan sortajia, kaukaisia vihollisia, suurempana uhkana, sillä lähivihollinen muodostaa paitsi sotilaallisen myös kulttuurisen uhan Isisille. Kulttuurisella uhalla Robinson viitanee juuri Qutbin uudelleenmäärittelemään *jahiliyyahh*-käsitteeseen ja sen islamia rappioittavaan vaikutukseen.

Muualta tulleet valloittajat ja sortajat on historiallisesti koetun kärsimyksen nojalla ajettava pois väkivalloin, mutta samaa perustelua ei voi käyttää paikallisväestön vastustajiin. Siksi heidät onkin käytännöllisempää leimata vääräuskoisiksi ja islamin puhtauden edistämisen nimeen hävitettävä. Vääräuskoiset ovat tämän narratiivin mukaan vieraiden valloittajien kanssa yhtä lailla syyllisiä vallitsevaan islamin rappioon ja muslimien alemmuuden tilaan. Vääräuskoiset ovat Isisin narratiivin vihollisen toinen puoli. Tämä näkemys

vääräuskoisista sopii myös klassisen romanssin viholliseen, sillä Fryen (1957, 190) mukaan sankarin vastustaja voi edustaa ulkopuolisen tyrannian lisäksi myös langennutta maata ja syntiä, eli juuri muslimien vääräuskoisuudesta ja *jahiliyyahheista* otetuista vaikutteista aiheutuneeseen islamin ja muslimivaltioiden vallitsevaan alemmuuden tilaan, joista Qutbikin puhuu. Muslimin tulee päivittäin taistella syntiä ja lankeemusta vastaan. Jos vihollinen kuitenkin esitetään itsessään syntinä, on helppo kyseenalaistaa, onko vihollinen oikeastaan edes enää muslimi. Tästä syystä nämä määritteet sopivat erityisen hyvin juuri lähivihollisen leimaamiseen, sillä niitä käyttäen on helppo oikeuttaa yhtä mittavat vastatoimet muita muslimeita kohtaan kuin ulkopuolisia valloittajiakin. Kaikki tätä tulkintaa tai menettelytapaa vastustavat voidaan julistaa muiden tapaan vääräuskoisiksi tai islamin hylänneiksi, mikä ennaltaehkäisee entisestään vastarinnan syntymistä.

Kuva 5 (al-Hayat Media Center 2015)

Paitsi sanallisilla uhkauksilla Isis havainnollistaa myös kuvin, mikä kohtalo vääräuskoisia, eli niin sanottuja *kuffareita* odottaa. Videoissa esitetään runsaasti taisteluissa kaatuneita henkilöitä ja *nasheedin* sanat määrittävät kulloinkin, onko kyseessä ulkopuolelta tullut sortaja, vääräuskoinen lähivihollinen vai kunniakkaasti kuollut Isisin marttyyri. Kaatuneissa ei juurikaan ole ulkoisia tuntomerkkejä, joiden perusteella heidät voisi varmuudella mihinkään mainittuun ryhmään liittää, joten Isis säilyttää itsellään tässäkin narratiivisessa pääteemassa sekä puhutun että visuaalisen ilmaisun keinoin vapauden määrittellä, ketkä kuuluvat sen puolelle ja ketkä vihollisiin.

Tässä narratiivissa Isisin sankarin arkkityyppi koostuu vahvasta taistelijasta, hyveellisestä uskovaisesta ja useiden sankareiden muodostamasta tiiviistä ryhmästä. Vihollisen arkkityypin se pyrkii kuvaamaan täysin päinvastaisena, sillä mitä huonommalta ja heikommalta vastustaja näyttää, sitä kirkkaammin se korostaa Isisin sankarin hyviä puolia. Vääräuskoisen vihollisen arkkityypille tyypillistä onkin tulla esitetyksi Isisin materiaalissa heikkona ja pärjäämättömänä sekä ennen kaikkea yksin. Visuaalisesti vääräuskoiset kuvataan aina kuolleina tai kuolemaisillaan, kuten kuvassa 5. He ovat selvästi sankarille, eli Isisin taistelijoille, alisteisia hahmoja, joiden miehisuus ja arvokkuus on otettu tappion myötä pois. Jäljellä on vain yksinäinen tuntematon ruumis, joka ansaitsi oman epäuskonsa ja hairahtuneisuutensa vuoksi kuolla.

Romanssin juonityypissä sankarin ja vihollisen määrittelyllä on suuri merkitys. Sankari on tavallinen kuolevainen, joka tarinan edetessä löytää itsestään ja osoittaa muille lähes yliluonnollisia ominaisuuksia kamppailussaan vihollista vastaan. Vihollinen puolestaan edustaa aina toista ääripäätä, paholaista ja helvetin olentoa, joka aluksi vaikuttaa ylivoimaiselta vastukselta sankarille. Vihollisen voittaessa ja hallitessa yhteiskunta joutuisi kärsimyksen ja hedelmättömyyden valtaan, minkä vuoksi taistelu sitä vastaan on välttämätöntä ja kunniaakasta. (Frye 1957, 186–191) Isis kuvaa sanoin *nasheedeissa* vääräuskoisen lähivihollisen pahuutta ja sen hallinnan tuomaa tuhoa, mutta jälleen tässäkin visuaalinen ilmaisu keskittyy lähes yksinomaan kuvaamaan taistelun lopputulosta, eli lähivihollisen tappiota. Koska Isis pyrkii luomaan mahdollisimman suurta eroa itsensä ja muiden välille, on kuvallisessa ilmaisussa sille edullisempaa keskittyä kuvaamaan pelkistetysti onnistuvia sankareita ja epäonnistuneita vihollisia.

Heckin (2017, 244) mukaan Isisin luoma ryhmäidentiteetti on totalitaarinen. Siinä erotellaan jyrkästi Isisin edustamat niin sanotut oikeat, eli hyveelliset, muslimit kaikista Isisiin kuulumattomista ja sen seuraamisesta kieltäytyvistä. Erottelu on videoissa sekä kuvallista että sanallista. Tähän narratiiviseen pääteemaan kuuluukin useita eri islamin käsitteitä, joilla erotellaan oikeat muslimit ja vääräuskoiset toisistaan, eli rakennetaan oman ryhmän identiteettiä sekä toisaalta luodaan toiseutta ja vastakkainasettelua leimaamalla muut ulkopuolisisiksi ja vastustajiksi. Isisin mukaan kaikki, jotka eivät noudata sen islamin tulkintaa ovat vääräuskoisia ja heidät on oikeus tappaa, vaikka he olisivatkin muslimeita.

SO GLAD TIDINGS O UMMAH OF ISLAM...TODAY EVERY TAGHUT IS
JOLTED BY OUR FEAR AND TERROR... THE RELIGION THRIVED
LIKEWISE BY THE BLOOD OF THE MUHAJIRIN.

(Al-Hayat Media Center, 2016)

GOING FORTH, PREPARING TO ROAR ARE THE BROTHRES OF
LIGHT WITH KUFFAR IN SIGHT... O MY BROTHER JIHAD IS THE
WAY TO BRING BACK THE HONOR OF OUR GLORIOUS DAYS.

(Al-Hayat Media Center, 2015)

Nasheedeissa esiintyy runsaasti keskeisiä uskonnollisesti ja ideologisesti latautuneita käsitteitä, joilla Isis pyrkii tekemään eroa meidän, eli hyveellisten muslimien, ja muiden, eli väärauskoisten, välille. *Ummah* ja *mujahidin* sekä *muhajirin* ovat termejä, joilla viitataan hyveellisiin muslimeihin, kun taas esimerkiksi *kuffar* ja *taghut* viittaavat väärauskoiseen tai ei-muslimiin. *Ummah* tarkoittaa koko muslimien maailmanlaajuista yhteisöä ja *mujahidin* jihadille omistautunutta henkilöä. *Muhajirin* puolestaan tarkoittaa niitä muslimeja, jotka muuttivat profeetta Mohammedin mukana Mekasta Medinaan, mutta sillä voidaan viitata myös muihin muslimeihin, jotka muuttavat jostain toisesta valtiosta, jota hallitsevat tai ovat alkaneet hallita muut kuin muslimit. (Shepard 2009, 303–310.) *Kuffarin* ohella väärauskoista määrittävä *taghut* on henkilö, joka paitsi kapinoi, myös rikkoo Jumalan tahtoa vastaan. (Heck 2017, 245–247). Epäuskovilla ja väärauskoisilla viitataan usein nimenomaan niihin muslimeihin, jotka eivät tunnusta Isisin ideologiaa ja hyväksy sen toimintaa.

Näiden käsitteiden ohella on vielä yksi väärauskoisia ja heitä vastaan taistelua oikeuttava käsite. *Takfir* tarkoittaa henkilön väärauskoiseksi julistamista, ja tällöin kyseinen henkilö on oikeus tappaa ilman rangaistusta. Tämä on hyvin harvoin islamissa käytetty termi ja keino, mutta Isisille se toiminnan keskiössä. (Robinson 2017, 173.) Isis ei kaihda muun muslimimaailman silmissä paheksuttujen keinojen käyttämistä oman etunsa ajamiseksi.

Heckin (2017, 247–250) mukaan Isis pyrkii muodostamaan seuraajilleen sekä fyysisesti että internetin välityksellä yhteistä identiteettiä ja osa tätä identiteetin luomista on käyttää islamilaisia ilmauksia seuraajista ja vastustajista. Tällä samaan aikaan toisaalta voimistetaan ryhmän jäsenten keskinäistä yhteenkuuluvuuden tunnetta ja toisaalta korostetaan eroa meidän ja muiden välillä. Uskonnollisesti latautuneiden käsitteiden käyttö ja toistaminen viestinnässä vahvistaa myös jäsenten ja jäseneksi haluavien sitoutumista islamiin ja nimenomaan Isisin tulkintaan siitä.

Erittäin jyrkän vihollisuussuhteen teoriassa oman ryhmän selviytymisen kannalta on välttämätöntä, että ryhmien välisen vihanpidon ytimessä on selvä jako meidän ja muiden välillä. Tästä kahtiajaosta tulee kuitenkin ongelmallista, mikäli se muuttuu mustavalkoiseksi ja kaiken kattavaksi. Tällöin pelkkä muiden olemassaolo koetaan uhkana omalle ryhmälle, minkä takia muut täytyy tuhota. Oma ryhmä nähdään ihmisyydeltään korkeampana muihin verrattuna samalla, kun muiden ihmisyyys kielletään ja heistä pyritään etsimään ja esittelemään piirteitä, jotka oikeuttavat heidän tappamisensa. (Zur 1991, 345–346.)

Erityisesti muslimien jakaminen ja vastakkainasettelu nähdään yhtenä Isisin toiminnan haasteista (Graaff, 2015, 51). Valtaosa maailman muslimeista on sunneja ja noin kymmenesosa shiioja. Isis tunnustaa ainoastaan sunnit oikeiksi muslimeiksi ja kaikki muut vääräuskoisiksi. Tämä linjaus ja muihin muslimiryhmiin kohdistuneet väkivaltaisuuDET ovat alusta asti aiheuttaneet suurta paheksuntaa paitsi koko kansainvälisessä muslimiyhteisössä, myös muissa ääri-islamistisissa järjestöissä. Esimerkiksi al-Qaida, jonka alajärjestönä Isis aloitti toimintansa 2000-luvun alussa, johtajansa Osama bin-Ladenin johdolla vastusti voimakkaasti Isisin väkivaltaisuuksia muita muslimeja kohtaan, mikä oli lopulta yksi syistä, joka johti Isisin erottamiseen al-Qaidasta. Al-Qaidan näkemyksen mukaan kaikkien maailman muslimien on yhdistyttävä ja taistelun tulisi keskittyä ulkoista vihollista vastaan. (McCants 2015, 50 & 130.)

Isis ei kuitenkaan piittaa muiden mielipiteistä, vaan on valmis äärimmäisyyksiin oman etunsa ja erottuvuutensa vuoksi. Tästä syystä lähivihollisen, eli vääräuskoisten muslimien, korostaminen tekee jälleen Isisin propagandasta niin poikkeuksellista.

Myös Qutb luo tietoisesti kahtiajakoa meidän, eli puhdasta islamia noudattavien, ja muiden, eli hairahtuneiden välille nostaessaan *jahiliyyahhien* epäkohtia esiin. Hänen (2006, 107–112) mukaansa *jahiliyyahhien* moraalinen rappio on eläimellistä ja halveksittavaa ja ainoastaan islamilainen yhteisö tai valtio voi olla sivistynyt. *Jahiliyyahhit*, joissa vallitsee materialismin ylivalta ja eläimellisten halujen toteuttaminen eivät voi olla sivistyneitä yhteiskuntia, joten ne tulee siksi hävittää (Shepard 2003, 227). Viittaamalla vääräuskoisiin ja heidän yhteisöihinsä ja yhteiskuntiinsa eläimellisinä, sivistymättöminä ja moraalittomina Qutbkin kieltää vääräuskoisten ihmisyyden ja nostaa hyveelliset muslimit heidän yläpuolelleen. Isis puolestaan käyttää esiin nostettuja eroavaisuuksia ja puutteita oikeutuksena hävittää kaikki vääräuskoiset.

Videoissaan Isis esittää hyvin jyrkkää linjaa vääräuskoisten kohtalosta. Heidät kuuluu hävittää. Suurin osa globaalista muslimiväestöstä vastustaa Isisin tulkintaa islamista, joten he ovat yhtä vääräuskoisia kuin kaikki ei-muslimit. Tällä jyrkällä tulkinnalla Isis periaatteessa tavoittelisi suurimman osan maapallon väestön, eli noin 7,7 miljardin ihmisen tuhoamista. Kaikessa apokalyptisuudessaan Isis tuskin kuitenkaan käytännössä tavoittelee tätä. Reaalinen vaihtoehto kuolemantuomiolle on kääntyä noudattamaan Isisin islamin tulkintaa seuraavaksi sunnimuslimiksi. Näin on myös todellisuudessa tapahtunut, sillä Isisiin tiedetään liittyneen lukuisista eri maista henkilöitä, jotka ovat vasta hiljattain ennen Isisin alueelle saapumista kääntyneet islaminuskoon. Vaikka Isis ei videoilla puhu reformoimisesta tai markkinoi sitä, on se silti kaikista kestävin vaihtoehto sen koko toiminnan kannalta. Muutoin se olisi joutunut teloittamaan suurimman osan valloittamiensa maa-alueiden alkuperäisestä väestöstä.

Keskeisin syy olla puhumatta kääntymisestä ja sen henkeä pelastavasta vaikutuksesta lienee videoiden käyttötarkoitus. Propagandavideoilla on tarkoitus innostaa katsojia liittymään taisteluun. Isis pyrkii luomaan mahdollisimman suurta eroa sen ja vihollisen välille, jotta sen argumentointiin ei eksyisi vähääkään sovittelevaa sävyä. Vihollisen epäinhimillisuus ei ole uskottavaa, jos sen on hyväksyttyä liittyä omaan joukkoon. Tällöin koko taistelun oikeutus asettuu kyseenalaiseen valoon. Isisin videoiden tärkein tehtävä on nimenomaan oikeuttaa taistelu, ei herättää keskustelua vaihtoehtoisista toimintamalleista ja teologisista tulkinnoista.

5. PROFETIAT LOPUN AJOISTA JA KALIFAATISTA

Kolmas tässä tutkimuksessa analysoitava narratiivinen pääteema Isisin propagandassa ovat profetiat kalifaatista ja lopun ajoista. Koraania pidetään islamin uskossa profeetta Mohammedin suoraan Jumalalta saamana ilmoituksena ja täten erehtymättömänä. Koraanin lisäksi on olemassa *haditheiksi* kutsuttuja kirjoituksia, jotka Mohammedin seuraajat vuosikymmenten ja, -satojenkin, jälkeen kirjoittivat muistellessaan, mitä Mohammed oli mahdollisesti eläessään sanonut, mutta mitä ei Koraanissa lue. Usein *hadithit* ovat profetioita lopun ajoista, kristinuskostakin tutusta tuomiopäivästä, sekä sitä edeltävistä tapahtumista. (McCants 2015, 29–34.) *Hadithit* ovat uskonnollisia kirjoituksia, joilla on tärkeä paikka islaminuskossa, mutta joiden sisällöllinen merkittävyys uskon harjoittamisen kannalta ei kuitenkaan yllä Koraanin tasolle.

Isis hyödyntää voimakkaasti *hadithien*, erityisesti lopun aikoihin, tuomiopäivään sekä näitä edeltäviin tapahtumiin liittyviä profetioita. Koska useat eri henkilöt kirjoittivat *hadithit* vaihtelevissa poliittisissa ja sosiaalisissa tilanteissa Mohammedin kuoleman jälkeen, ne ovat hyvin sekalainen ja sisällöltään hajanainen kokoelma kirjoituksia tulevista tapahtumista, joiden eri osia yhdistelemällä löytyy myös Isisin tavoitteiden saavuttamista oikeuttavia ennustuksia.

Hadithien kuvaukset tuomiopäivästä ovat keskenään hiukan erilaisia, mutta niistä löytyy yhteisiä elementtejä. Tiivistetysti *haditheissa* kuvattu tuomiopäivä on käsillä, kun mustan lipun, jollaisen Isisin on ottanut käyttöönsä, alla saapuu sotajoukko idästä. Joissakin *haditheissa* lippujen on kuitenkin ilmoitettu olevan vihreitä tai keltaisia, mikä kuvaa hyvin profetioiden pieniä keskinäisiä ristiriitoja. Joka tapauksessa *hadithien* mukaan tämä idästä lippujen alla saapuva sotajoukko tappaa ihmisiä tavalla, jolla ei ennen ole tapettu, ja tähän joukkoon tulee jokaisen liittyä keinolla millä hyvänsä ja vanhoa sille uskollisuutta. Sotajoukon mukana saapuu myös *mahdi*, eli Jumalan muslimeille lähettämä eräänlainen vapahtaja, jonka tehtävä on johdattaa muslimit viimeiseen taisteluun vääräuskoisia vastaan. Tuomiopäivä koittaa *mahdin* johdolla käydyn viimeisen taistelun jälkeen. Profetioissa korostetaan, että ennen *mahdin* paluuta on olemassa islamilainen valtio, kalifaatti, jonka perustaminen on selvä merkki lopun aikojen lähestymisestä. (McCants 2015, 161–172). *Mahdi*, hänen paluunsa ja mustat liput kuuluvat myös Mahoodin ja Ranen (2017, 20, 26) Isisin viestinnästä tunnistamien suurnarratiivien joukkoon.

Hadithit ovat globaalin muslimiyhteisön kesken kiisteltyjä uskonkappaleita syntytapansa ja sisällöllisten ristiriitojensa vuoksi, mutta Isis käyttää niiden profetioita tehokkaasti hyödykseen oikeuttaessaan toimintaansa (McCants 2015, 109). Islamin puhtaudesta ja noudattamisen oikeaoppisuudesta näennäisesti tarkka Isis joustaa näin ollen jälleen periaatteistaan hyödyntäessään ristiriitaisiakin uskonkappaleita oman etunsa tähden.

Tässä luvussa tarkasteltu narratiivinen pääteemaa muodostuu kahdesta osasta. Tarkastelen ensin, miten Isis videoillaan vetoaa profetioihin lopun ajoista, eli miten se itse pyrkii sanoittamaan ja kuvallistamaan *haditheissa* ennustettuja tuomiopäivää edeltäviä tapahtumia. Tämän jälkeen analysoin, miten Isis kuvailee perustamaansa kalifaattia ja sen arkkityyppejä. Vertaan Isisin lopun aikojen ja kalifaatin kuvailua Qutbin kuvaamaan, sillä Qutbkin kannustaa seuraajiaan hävittämään hairahtuneet *jahiliyyahhit* ja perustamaan niiden tilalle islamilaisen yhteiskuntajärjestyksen, joka on profeetta Muhammadin aikaisen muslimien ihanneyhteiskunnan kaltainen.

5.1 Tuomiopäivää edeltävät tapahtumat

O MY BROTHER JIHAD IS THE WAY TO BRING BACK THE HONOR OF OUR GLORIOUS
DAYS. THE PROMISE OF ALLAH WILL ALWAYS REMAIN
THE FIGHTING FOR HIS SAKE IS THE ULTIMATE GAIN x2

(Al-Hayat Media Center 2015)

Tässä *nasheedin* sitaatissa viitataan suoran profetiaan lopun ajoista ja niitä edeltävistä tapahtumista. Sitaatti on erityisen kiinnostava, sillä se on ainoa kerta kummassakaan videoiden *nasheedeista*, joissa mainitaan *jihadin* käsite. Vaikka *jihad* on keskeinen osa Isisin taistelun oikeutusta, se käyttää käsitettä itsessään vähän. Joko sitä pidetään niin itsestäänselvyytenä, ettei sen tiheämmälle käyttämiselle koeta tarvetta tai sitten sen ylimääräistä käyttämistä vältetään johtuen käsitteen ristiriitaisesta tulkinnasta muslimiyhteisöjen keskuudessa. Joka tapauksessa sitaatissa ilmaistaan selkeästi Isisin tulkinta *jihadin* merkityksestä, sillä sitaatin lopussa taistelun käsitettä käytetään *jihadin* synonyymina. Taistelusta käytetään englanninkielistä määräistä muotoa, eli kyse on tietystä, jo aiemmin mainitusta taistelusta, ja koska sitaatti on yksi kokonainen säkeistö *nasheedista*, uskoisin tällaisten käsiteviittausten olevan säkeistön sisäisiä.

Isisin mukaan *jihad* on siis konkreettista taistelua islamin puolesta vihollista vastaan ja vain *jihadin* keinoin voidaan saavuttaa jumalan profetioissa lupaama muslimien paluu kunniakkaaseen aikaan. Taisteluun ryhtymiseen kannustetaan toteamalla, että siihen ryhtyminen jo itsessään on perimmäinen voitto. Isis kannustaa seuraajiaan taisteluun sortajille kostamisen ja hyveellisenä muslimina elämisen lisäksi vetoamalla profetioihin lopun ajoista ja sitä seuraavasta muslimien voitosta ja kukoistuksen aikakauden paluusta. *Jihad* on yksi keskeisiä osia myös lopun aikojen profetioiden arkkityyppejä.

Myös Qutb (2006, 71–72) kannustaa seuraajiaan *jihadiin* islamilaisen yhteiskunnan, eli *Dar al-Islamin*, saavuttamiseksi. Hänen mukaansa *jihadin* on jatkuttava niin pitkään, kunnes kaikki islaminuskoa ja ihmisten todellista vapautta rajoittavat esteet on hävitetty, sillä vaikka Qutbikin kehottaa seuraajiaan taistelemaan vetoamalla sortajien ja hairahtaneiden yhteiskuntien hävittämiseen, on taisteluun kannustamisen perimmäinen tarkoitus islamilaisen yhteiskunnan, kalifaatin, perustaminen. Kuten jo aiemmin on mainittu, tutkijoilla on ristiriitaisia näkemyksiä Qutbin *jihadin* määritelmästä ja taistelussa väkivallan hyväksymisestä. Isisin kaltaisten väkivaltaa käyttävien ja seuraajiaan siihen kannustavien radikaali-islamististen ja -jihadististen ryhmien on kuitenkin helppo tulkita Qutbin kaltaisen teoreetikon kehotukset taistelusta väkivaltaisina, sillä hän ei missään kohtaa myöskään kiellä käyttämästä väkivaltaa taistelussa. Vastuu tulkinnasta ja toiminnasta on lopulta lukijalla.

Jihadin lisäksi sitaatissa on huomionarvoista vetoaminen kunniakkaisiin menneisiin aikoihin. Yleensä nasheedeissa menneisyyteen viitataan murheellisena sorron aikana, joka halutaan unohtaa ja jolla oikeutetaan taistelu sortajia vastaan. Tässä kuitenkin viitataan sortoa edeltäneeseen, Qutbinkin usein viittaamaan, ensimmäisen islamilaisen yhteisön aikakauteen. Kultaisen menneisyyden muistelu tällaisesta näkökulmasta on Fryen (1957, 186) mukaan hyvin tyypillistä romanssille. Poliittisen rakenteen kannalta romanssi on hallitsevan luokan tai johtavan ryhmän juonityyppi, joka palaa käyttöön aina uudelleen ja uudelleen potentiaalisesti tai aktuaalisesti konfliktisissa tilanteissa. Hallitseva luokka haikailee ja pyrkii saamaan kansankin haikailemaan takaisin postuloituun menneeseen kultaiseen aikakauteen.

Kenties mennyt kultainen aikakausi ja uhkaavan vihollisen voittamisen jälkeen odottava paratiisi ovatkin sama aikakausi eri sukupolvien näkökulmasta. Mennyt kultainen aikakausi on silloisen sukupolven paratiisi, jonka he saavuttivat ryhdyttyään taisteluun ja

voitettuaan heitä uhanneen vihollisen. Näin ollen nykyisyydessä käytävän taistelun palkintona saavutettava paratiisi näyttäytyy kultaisena menneenä aikakautena tuleville sukupolville. Romanssin juonityypistä muodostuu näin itseään toistava jatkumo, jossa paratiisi ja helvetti, tai ainakin sen uhka, vuorottelevat, mikä tekee siitä ajattoman. Romanssilla juonellistettu narratiivi vetoaa yleisöön kerta toisensa jälkeen, sillä todellisuudessa niin yksittäisten ihmisten, yhteisöjen kuin yhteiskuntien elämässä vuorottelevat hyvät ja huonot ajat. Lisäksi ihmisillä on kollektiivisesti taipumusta muistella mennyttä hyvänä aikana, jolloin nykyisyyden ongelmat eivät vielä vaivanneet. Samalla menneisyyden ongelmat jätetään kuitenkin aktiivisesti huomioimatta. Ehkäpä mennyt kultainen aikakausi onkin saanut hohteensa ajan vaikutuksesta. Sananparsi ajan kultaamista muistoista voi osittain selittää erityisesti ääri-islamististen liikkeiden kaipuuta islamin alkuaikoihin ja sen aikaiseen yhteiskuntajärjestykseen.

Ihmisen aikakäsityksen syklisyyttä on tutkinut Mircea Eliade. Hänen teoriansa ikuisen paluun myytistä perustuu havaintoihin, joiden mukaan ikuinen paluu on toistuva osa eri kulttuureissa vaikuttavia myyttejä ja niiden aikakäsitystä. Eliaden (1958, 34–40; 60–81) mukaan todellisuutta ylläpidetään tiettyjen rituaalien toistamisen ja niihin osallistumisen kautta. Ihmisellä on tarve aloittaa alusta toistamalla luomisen ja maailman muodostumisen rituaaleja, jotka merkitsevät aina uuden aikakauden tai elämän alkua. Maailmassa ei siis oikeastaan tapahdu mitään uutta, vaan ihminen vain toistaa rituaaleilla alkuperäistä maailman luomista ja rakentumista. Kukin historian tapahtuma on osa toistuvaa sykliä ja historian tapahtumien muistamiseksi syntyy myyttejä. Eliaden (1958, 43–45) mukaan kansan yhteinen muisti ei kykene säilömään tapahtumien tarkkoja yksityiskohtia, kuten kuvauksia henkilöistä tai tapahtumasarjojen eksaktista kulusta, joten tapahtumat sijoitetaan osaksi tunnettua myyttiä. Näin tapahtuma jatkaa olemassa oloaan myyttinä, joka säilyy kansan muistissa vielä vuosisatoja tapahtuman todistajien kuoleman jälkeen. Sama myytti toistuu joka kerta, kun siihen sijoitetaan uusi tosielämän tapahtuma. Romanssikin on myytti, jolla kerrotaan eri tarinoita samalla tavalla kerta toisensa jälkeen ja tarinoissa toistuvat rituaalit, joilla merkitään elämän päättymistä alkamista. Tämän tason myytit ovat vahvoja ideoiden kuljetuksen välineitä. Ihmisen psykologinen rakenne on sellainen, ettei myytteihin kyllästyä, vaikka ne toistuisivat tuhansia kertoja, toki pienin vaihteluin yksityiskohdissa.

Isisin narratiivissa ensimmäinen muslimiyhteisö näyttäytyy menneenä paratiisina ja kultaisena aikakautena, jonka muslimit saavuttivat erottauduttuaan muista yhteiskunnista ja

perustettuaan omansa. Aikojen saatossa saatanalliset voimat, eli *jahiliyyahhit*, levittivät kulttuuriaan ja valtaansa muslimiyhteisöihin. Profetiat lupaavat kuitenkin paratiisiin palaavan, mikäli nyt ryhdytään taisteluun pahaan vastaan.

Kuva 7 (al-Hayat Media Center 2016)

Kuvallisessa ilmaisussaan Isis luottaa vahvasti profetioissa ennustettuihin mustan lipun alla taisteleviin sotajoukkoihin, joiden käyttämää erityisen raakaa väkivaltaa aiemmissä luvuissa on jo käsiteltykin. Kuva 7 on oivallinen kuvituskuva *hadithien* ennustuksista mustan lipun alla taistelevasta sotajoukosta, joka ylistää jumalaa ja kulkee pelkäämättömänä kohti suurta taistelua väärauskoisia vastaan. Lopun aikojen profetioiden arkkityypin yksi keskeisimpiä visuaalisia ja sanallisia osia ovat mustan lipun alle kerääntyneet sotajoukot, jotka toistuvat videoissa useasti.

Myös Qutb puhuu lipun alle kerääntyneistä sotajoukoista puhuessaan taistelusta väärauskoisia vastaan. Hänen (2006, 85, 142) mukaansa valittuja ovat kaikki ne, jotka kerääntyvät Allahin lipun alle yhteen ryhtyäkseen taisteluun vihollista vastaan. Rodulla ja kansalaisuudella ei Qutbin mukaan ole väliä, sillä islamilaisessa valtiossa usko yhdistää niitä voimakkaammin. Qutbin yhteiskuntamalli rakentuu siis pan-islamismille arabinationalismiin sijaan (D'Souza, Dinesh 2002, 16). Isis onnistuikin muslimeita globaalisti yhdistävällä ja puhuttelevalla propagandallaan houkuttelemaan riveihinsä Syyriaan ja Irakiin ennennäkemättömän vierastaistelijoitten virran 2010-luvun alkupuoliskolla, joten tältä osin teoria ja käytäntö jälleen kohtaavat.

Isisin tapa kuvata taistelevia joukkoja on hyvin erilainen verrattuna siihen, miten se kuvaa yksittäisiä taistelijoita. Kuvatessaan taistelevia joukkoja henkilöillä on järjestään lähes täydellinen taisteluvarustus maastopukuineen ja taisteluliiveineen, kun yksittäisen

taistelijan varustus koostuu lähinnä vain hänen omista vaatteistaan ja aseesta. Tämä erilainen tapa kuvata taistelevia henkilöitä voi olla perusteltua, mikäli taistelijoiden kuvaamisella on eri tarkoituksia. Jos katsojan halutaan samaistuvan yksittäiseen taistelijaan, tämän habitus kannattaa pitää mahdollisimman tavanomaisena ja saavutettavana. Joukkojen on puolestaan tarkoitus osoittaa voimaa ja kykyä kannattajilleen sekä toisaalta toimia pelotteena ja uhkana vastustajalle, jolloin ulkoisen olemuksen näyttävyydellä ja ammattimaisuudella vahvistetaan tätä mielikuvaa. Yhtenäinen ulkonäkö ja toiminta implikoivat joukossa vallitsevaa kuria ja tehokkuutta, jotka ovat sodankäynnissä menestymisen kannalta elintärkeitä ominaisuuksia.

Yksilön lisäksi romanssilla voidaan innostaa joukkoja ja tehdä koko joukosta yksi sankari. Romanssin on tarkoitus saada yksilöt liittymään yhteen taistelemaan vihollista vastaan, mikä sekin voi olla usean yksilön yhteenliittymä. Kuten yksilö, myös joukko kehittyy tarinan myötä sankarina. Romanssi on rakenteeltaan kuusivaiheinen kertomus, jonka ensimmäiset kolme vaihetta ovat sankarin synty, viaton nuoruus ja itsensä etsintä (Frye 1957, 198). Isisin lopun aikojen narratiivin romanssissa joukon sankaritarina alkaa jäsenten, eli hyveellisten muslimien, kerääntymisestä mustan lipun alle; näin syntyy sankari, joka kaikessa hyveellisyydessään on samalla myös viaton. Isisiin liittyminen ja muiden kanssa harjoittelu sekä yksittäiset taistelut ovat etsimisen vaihe, jonka aikana joukko tiivistyy ja muotoutuu yhdeksi toimijaksi valmistautuessaan lopulliseen koitokseen. Neljättä romanssin vaihetta mukaillen myös profetiat lopun ajoista huipentuvat viimeiseen taisteluun, kun idästä saapuva hyveellisten muslimien sotajoukko kohtaa roomalaisten armeijan ja tappaa näitä raaemmin kuin koskaan ennen. Romanssin tapaan myös profetioissa puhutaan jumalaisesta olenosta, *mahdista*, joka lopulta johdattaa muslimit voittoon viimeisessä taistelussa ja vapauttaa heidät vihollisen uhasta lopullisesti. On huomattava, että *mahdin* ohella myös koko sotajoukko itsessään voi olla jotain ylempää ja tätä maailmaa suurempaa, sillä juuri se toteuttaa ennustuksen tuomipäivästä ja islamin lopullisesta voitosta. Kliimaksin jälkeen romanssin tapaan myös profetioissa aletaan hiljalleen laskeutua rauhaisaan paratiisiin, johon koko yhteiskunta taistelun jälkeen pääsee. Itse elämää paratiisissa kuvataan enää vähän ja kertomus päätetään. Tämän jälkeen romanssin juonirakenne voi jälleen alkaa alusta tavoitellen uutta paratiisia.

Isis kuitenkin muistuttaa, että ennen sankaruutta ja paratiisia, olosuhteet täytyy järjestää profetioiden toteutumisen edellytysten, ja sen omien etujen, mukaisesti. Ennen paratiisia

on perustettava kalifaatti ja noudatettava vaadittua, puhdasta islamin tulkintaa mukailevaa elämäntapaa.

Apokalyptiset teemat ja tavoitteet ovat Liangin (2015, 1) mukaan tyypillisiä nimenomaan Isisin viestinnälle ja viittaamalla avoimesti tuomiopäivään ja sen profetioihin Isis tekee jälleen tietoista eroa al-Qaidaan ja muihin ääri-islamistisiin järjestöihin. Al-Qaidan ja muiden, niin sanotusti perinteisten, ääri-islamististen järjestöjen sekä suurimman osan maailman muslimiväestön mielestä lopun ajoilla spekulointi ja niihin vetoaminen on, tai on ainakin ollut, paheksuttavaa. Tuomiopäivän pohdintaa ei ole pidetty soveliaana hurskaalle muslimille, vaan se on perinteisesti näyttäytynyt suurimmalle osalle muslimiväestöstä halpana ja rahvaanomaisena toimintana. Iso osa muslimeista alkoi kuitenkin vuoden 2011 arabikevään myllerrysten yhteydessä uskoa lopun aikojen todella koittaneen. (McCants 2015, 145–146.)

Isis ottaa kaiken hyödyn irti muuttuneista mielipiteistä ja pyrkii omalla toiminnallaan ylläpitämään ja vahvistamaan muuttunutta mielipiteiden ilmapiiriä. Narratiivit muokkaavat kuvittelua ja sitä, mikä kuvitellaan mahdolliseksi (Bruner 2010, 45). Vankkumaton lopun aikojen profetioiden narratiivin hyödyntäminen propagandassa on saanut ihmiset uskomaan, että profetiat lopun aikojen tapahtumista voivat sittenkin olla juuri nyt toteutumassa. Tämä antaa jälleen lisätukea ja ennen kaikkea -oikeutusta Isisin vahvaa vastustusta ja ristiriitoja herättävälle toiminnalle.

Vaikka islamilaisen valtion perustaminen on Qutbin teorian keskeisin tavoite, hän ei viittaa lopun aikoihin sen perustamisesta puhuessaan. Ääri-islamisteille tyypilliseen tapaan hän toteaa, että sen saavuttamiseksi on taisteltava, mutta tuomiopäivä ja sen lähestymisestä kertovat ennusmerkit eivät esiinny hänen puheissaan. Tuomiopäivä onkin kenties suurin ja selkein yksittäinen ero Qutbin teorian ja Isisin toiminnan välillä. Muutoin Isisin propaganda mukailee toisinaan vahvastikin Qutbin ajatuksia, mutta profetiat ja tuomiopäivä ovat Isisin propagandan selvä muista erottava ominaispiirre myös tästä näkökulmasta.

Käyttämällä lopun aikojen narratiivia Isis poikkeaa jälleen omasta vaatimuksestaan uskonnollisesta puhtaudesta omien tarkoitusperiensä saavuttamiseksi. Jos tuomiopäivällä spekulointi ei ole sopivaa kunnan muslimille, on sen käyttö keskeisenä narratiivina kyseenalaista. Mutta toisaalta Isis on kiinnostunut vain tavoitteensa saavuttamisesta, ei muiden mielipiteistä.

AND NOW THE TIME HAS COME FOR THE BATTLES TO BE WON, SHAHADAH ON
OUR TONGUES AS OUR HEARTS BEAT AS ONE, THE SUNNAH IS ALIVE, KHILAFAH
ON THE RISE

THE FLAG OF TAWHEED SHINING BRIGHT BEFORE OUR EYES x2

(Al-Hayat Media Center 2015)

Tässä sitaatissa kiteytyy Isisin näkemys lopun aikojen profetioista. Sitaatissa ilmoitetaan suoraan lopun aikojen ja sitä edeltävien voitokkaiden taisteluiden olevan käsillä. Seuraavaksi määritellään joukkoa, jota voitokkuus koskee. Se koskee vain sunneja, jotka *shahadaha*, eli muslimien uskontunnustusta, toistamalla osoittavat hyveellisyyttä. Sydämen yhtäaikaisella sykkeellä korostetaan joukon yhtenäisyyttä. Tämän joukon ansiosta ja heitä varten *khilafah*, eli kalifaatti nousee ja jälleen yksi tärkeimmistä symboleista, eli jumalan ykseyttä, mitä käsite *tawheed* tarkoittaa, julistava lippu, on toiminnan keskipisteessä. (Qutb 2006, 392.)

Apokalyptisuuden ohella Isisin lopun aikoihin viittaavalle propagandalle on tyypillistä ajatus pyrkimyksestä globaaliin hallintaan. Kalifaatti on ensimmäinen askel kohti islamin, ja nimenomaan Isisin edustaman salafi-jihadistisen islamin tulkinnan, totaalista maailman hallintaa. (Heck 2017, 244, 255.) Isisin globaalin hallinnan suunnitelmat noudattavat Qutbin islamille ja sen levittämiseksi asettamia vallankumouksellisia tavoitteita. Qutbin (2006, 69–85) mukaan taistelussa *jahiliyyahheita* vastaan muslimien tulee ajatella maailmanlaajuisesti. Puhdasta islamia ja islamilaista valtiota ei voi olla ennen kuin *jahiliyyahhit* on hävitetty ja kaikki maailman ihmiset on vapautettu järjestelmistä, jotka perustuvat ihmisten auktoriteetti- ja valta-asemiin. Koska islamin luonne on aloitteellinen, se ei voi Qutbin sanoin jättää yhtäkään ihmisryhmää tai maantieteellistä aluetta pahuuden valtaan, vaan sillä on oikeus vapauttaa ihmiset uskomaan. Vallankumouksella hävitetyt, harhaoppiset järjestelmät korvataan puhtaan islamilaisella yhteiskuntamallilla, jossa jumala on ainoa suvereeni.

Qutb esittää puhtaan islamin ja islamilaisen yhteiskuntajärjestyksen levittämisen muslimien elämäntehtävänä. Hänen argumentoinnistaan syntyy mielikuva, että koko islaminusko häviää tai jää pysyvästi turmeltuneeseen tilaan, ellei sen vuoksi ryhdytään toimiin. Qutb maalaa saman kohtalon uhkaavan myös koko ihmiskuntaa. Pelastuskeinoksi niin muslimeille, islaminuskolle kuin kaikille maailman ihmisille esitetään, ei enempää

eikä vähempää, kuin koko maailman saattaminen islamilaisen yhteiskuntajärjestyksen piiriin. Tämä näkemys palvelee myös Isisin tavoitteita, joka tarjoaa muslimeille paitsi kosta ja oikeutuksen tunnetta, myös pelastusta. De Graaffin (2015, 50) mukaan Isis esittääkin itsensä koko islamin lopullisena utopiana. Taistelussaan vääräuskoisia vastaan islamilaisen valtion perustamiseksi Isis voi myös esiintyä jumalan lähettämänä taivaallisena vapauttajana ja hyväntekijänä.

Asetettujen tavoitteiden mahtipontisuus on jälleen keino Isisille erottua edukseen muista ääri-islamistisista ja -jihadistisista liikkeistä, jotka ovat tavoitteissaan maltillisempia ja harkitsevampia. Lyhyellä aikavälillä röyhkeän itsevarma esiintyminen ja vallankumouksellisten tavoitteiden asettaminen herättää yleisössä innostusta ja ihailua, sillä se tuntuu tuoreelta ja kaivatulta vaihtoehdolta vanhoille ja paikallaan pysyville toimijoille.

White (1975) mainitsee juonellistamisen lisäksi muitakin keinoja lisätä narratiivin vaikuttavuutta. Ensimmäinen on muodollisella argumentilla selittäminen, jonka tarkoituksena on selittää narratiivin tapahtumia tieteellistä selittämistä muistuttavalla tavalla. Tavoite on löytää tapahtumien kulusta kausaalisuutta eli selittää valitun tapahtumaketjun prosessi auki. Neljästä Whiten mainitsemasta selitystavasta Isisin narratiiviin sopii parhaiten kontekstuaalinen argumentti, eli totuuden ja selityksen teoria, jonka keskiössä on funktionaalinen käsitys tapahtumien tarkoituksesta tai merkityksestä. (White 1975, 11–17.) Toisin sanoen Isis pyrkii selittämään reaali maailman tapahtumat ja oman toimintansa lopun aikojen profetioiden kautta.

Toinen tapa lisätä käytetyn narratiivin vaikuttavuutta on selittää kertomuksen tapahtumia ideologisella implikaatiolla, eli vedota järjen, tieteen tai realismin auktoriteetiksi tunnistettavaan arvojärjestelmään. Ideologisia positioita on neljä, ja ne erottuvat toisistaan suhtautumisillaan muutokseen ja utopiaan. Isis hyödyntää propagandassaan ehdottomasti radikalismia, onhan se radikaali-islamistinen organisaatio. Radikalismi kuvaa erityisen hyvin Isisin suhtautumista muutokseen, koska kyseiselle ideologiselle implikaatiolle on ominaista uskomus muutoksen nopeuteen ja katalyyttisyyteen. Myös utopian, eli romanssin juonityypissä paratiisin, tavoittelun suhteen Isis on selvästi radikalismiin kannalla, sillä radikalistisen position mukaan utopia voidaan saavuttaa juuri tässä hetkessä vallankumouksen avulla. (White 1975, 22–27.) Lisäksi radikalismi sopii yhteen romanssin juonirakenteen kanssa, jolloin ne voimistavat toistensa narratiivista vaikuttavuutta.

Innostunut suhtautuminen vallankumouksellisiin julistuksiin ei kuitenkaan kestä kovin pitkään, ellei niitä esittävä toimija kykene tarjoamaan yleisölle myös tekoja puheiden tueksi. Etenkin 2010-luvun alkupuolella Isis onnistui hämmästyttämään niin kannattajansa kuin vastustajansa toimintansa tehokkuudella, mikä antoi sen suureellisille puheille uskottavuutta. Onnistumisten ohella Isis on kuitenkin kokenut myös tappioita. Takaiskujen selittämiseksi se voi kuitenkin tukeutua jälleen profetioihin, sillä profetioissa kerrotaan muslimien kohtaavan vaikeuksia matkalla kohti lopullista taistelua ja sen voittoa. Jumala koettele muslimien uskoa matkalla viimeiseen taisteluun, jolloin jokainen takaisku on todiste viimeisen taistelun lähestymisestä. Näin ollen profetiat ovat itseään toteuttavia ja Isis kaikessa toiminnassaan niiden ilmentymä. (De Graaff 2015, 50.)

Kuten sanottua, narratiivien yksi päätehtävä on selittää kuulijalleen ympäröivää maailmaa ja sen tapahtumia. Isis hyödyntää todellisen maailman muutoksia ja kriisejä esittämällä niille profetioiden avulla uskonnollisen, ja näin ollen hyväksyttävän, selityksen. Sen oma toiminta tukee profetioista saatavaa selitystä, jolloin skeptisimmätkin alkavat pohtia, voisiko Isisin väite todella pitää paikkansa, ja näin ollen heidän äärimmäinen väkivaltansakin olisi vain osa profetian toteutumista. Ingram (2015, 729–735) huomauttaa Isisin myös muokkaavan ja polarisoivan yleisön käsityksiä tapahtumien todellisesta kulusta mieleisekseen massiivisen viestintä- ja propagandatoimintansa, eli informaatio-operaatioiden, avulla. Muunneltu totuus onkin ollut 2010-luvun puolivälin jälkeen ahkerassa käytössä poliittisesta viestinnästä ja vaikuttamisesta puhuttaessa.

Seuraavassa alaluvussa analysoin, miten Isis kuvailee sanoin ja kuvin kalifaattia ja elämää siellä, sekä mitä osia se liittyy kalifaatin arkkityyppiin.

5.2 Kalifaatti

Isis kuvaa videoillaan taistelun, vihollisen, hyvän muslimin esikuvan ja profetioiden lisäksi myös itse kalifaattia, sillä 2010-luvun puolivälissä se tosiasiallisesti hallitsi kalifaatiksi julistamaansa maa-aluetta, missä se rakensi ja piti yllä kansallisvaltiota muistuttavaa yhteiskuntajärjestystä. Tässä alaluvussa tarkastelen, millaisena Isis videoillaan esittää kalifaattia ja sen arkea, sekä mitä kuuluu Isisin mukaisen kalifaatin arkkityyppiin.

...AND TODAY THERE HAS EMERGED THE DAWN OF THE
KHILAFAH...THERE HAS BEEN ESTABLISHED WITH CLARITY THE
LEGITIMATE KHILAFAH AND WITH THE RETURN OF THE
KHILAFAH ALL THE LANDS HAVE BECOME LIKE ROSES.

(Al-Hayat Media Center, 2016)

Kaikkea kalifaatin kuvailua yhdistävä tekijä on se että, kalifaattiin liitetään mahdollisimman myönteisiä mielikuvia. Kuten tässä sitaatissa julistetaan, kalifaatin synty on kuin aamunkoitto, ja kalifaatin paluun myötä kaikki maat ovat muuttuneet ruusuiksi. Kalifaatti itsessään halutaan esittää uuden aikakauden alkuna ja maanpäällisenä paratiisina. Vanha murheellinen menneisyys jää taakse ja kokonainen uusi aikakausi alkaa muslimeille. Kalifaatin arkkityypin ensimmäinen osa on siis sen paratiisimaisuus ja absoluuttinen paremmuus verrattuna kaikkiin muihin olemassa oleviin yhteiskuntamuotoihin.

Kaiken ihanuuden lisäksi halutaan kuitenkin korostaa myös kalifaatin legitimizeettiä. Paratiisin lisäksi kalifaatin imagoon halutaan liittää valtiollisia ominaisuuksia, sillä uskottavuus on Isisille ja sen toiminnalle erityisen tärkeää. Tästä syystä Isis pyrkii propagandassaan markkinoimaan itseään ja kalifaattia nimenomaan valtiona ja kalifaatin toinen arkkityypin osa muodostuu kaikista niistä piirteistä, joilla pyritään korostamaan kalifaatin valtionkaltaista asemaa.

Markkinoimalla itseään kansallisvaltioihin verrattavana toimijana Isis tekee jälleen eroa al-Qaidaan ja erottuu edukseen muista ääri-islamistisista tai -jihadistisista järjestöistä, sillä muut eivät ole toimintansa aikana onnistuneet perustamaan vastaavaa itsehallintoaluetta ja nostamaan itseään edes nimellisesti hetkellisesti suvereeniksi toimijaksi. (Galloway 2016, 584.) Kaiken taistelun ja väkivallan rinnalla Isis korostaa kalifaatista puhuessaan omaa kykyään ja vastustajan kyvyttömyyttä huolehtia vakaudesta ja turvallisuudesta, sillä sen propaganda on suunnattu kaukaisen yleisön lisäksi myös sen lähiyleisölle, eli Lähi-idän alueen ihmisille (Ingram 2015, 736). Kalifaatti ja Isis sen perustajana näyttäytyvät näin lähiyleisölle levottomuuksien lopettajana ja vastakohtana kaikille niille paikallisille ja ulkopuolisille toimijoille, jotka ovat aikojen saatossa aiheuttaneet Lähi-idän eri valtioissa vallitsevan epävarmuuden ja -vakauden. Lähi-idän levottoman historian vuoksi vetoaminen kykyyn tarjota vakautta ja turvallisuutta on erinomainen keino saada toiminnalle ja kalifaatille legitimizeettiä lähialueiden kansalaisten silmissä.

Isisin lähitulevaisuuden tärkein tavoite on ollut ja on edelleen oman islamilaisen valtion perustaminen ja ylläpitäminen. Tämän vuoksi se haluaa luonnollisesti korostaa puheessaan ensisijaisesti profetioita kalifaatista ja muista lopun aikoja edeltävistä tapahtumista. Videot on julkaistu aikana, jolloin Isisillä oli vielä kohtuullisen laajoja maa-alueita hallussaan, joten se voi videoissa julistaa kalifaatin olevan syntymässä tai jo syntynyt joutumatta valehtelemaan yleisölle. Lahoudin ja Pieslakin (2018, 159) tutkimuksen mukaan Isisin *nasheedien* sanoitusten yksi keskeisistä teemoista onkin alueellinen vahvuus, josta käytetään arabiankielistä käsitettä *tamkin*. *Tamkinilla* viitataan nimenomaan jumalan muslimeille lupaamaan kalifaattiin. Vaikka oma kalifaatti on Isisin tärkein lähitulevaisuuden tavoite, se ei itsessään riitä perusteluksi heidän kaikelle toiminnalleen, minkä takia lopun aikojen profetiat ovat erittäin tärkeä keino oikeuttaa esimerkiksi juuri väkivallan käyttö tavoitteen saavuttamiseksi. Kynnys kyseenalaistaa uskonnollisin perustein oikeutettua toimintaa on korkea.

Calvertin (2004, 30–32) mukaan Qutbin, kuten muidenkin radikaali-islamistien ja -jihadistien, islamilaisen ihanneyhteiskunnan tavoittelun teorian keskiössä on myytti islamin uudelleensynnystä. Myyttiä Calvert pitää ideologian dramaattisena ilmaisuna, ja sen tarkoituksena on esittää narratiiviset elementit tosina, vaikka todellisuudessa ne voivat olla sekä tosia että kuvitteellisia. Qutbin islamin uudelleensynnyn myytin narratiiviset elementit ovat vahvasti sidoksissa uskontoon ja uskomuksiin. Myyttiä markkinoidaan yleisölle käyttämällä ja luomalla mielikuvia, joilla vedotaan yleisön uskonnolliseen puoleen ja saadaan heidät tavoittelemaan tarjottujen mielikuvien kaltaista tulevaisuutta. Qutb kuvaa islamilaista valtiota ja lopulta kokonaan islamilaiseksi muutettua maailmaa lähes täydellisen yhteiskunnan ilmentymäksi. Tällainen mielikuva, jos mikä, vetoaa yleisöön.

Kuznar (2017, 43–45) on tutkinut Isisin viestinnän narratiivien kehitystä vuodesta 2004 vuoteen 2017, ja toteaa, että toiseksi yleisin teema Isisin viestinnässä, eli uskonto, on pysynyt sisällöltään koko tarkasteluajan lähes muuttumattomana, mukaan lukien näkemykset väkivallasta välttämättömyytenä kalifaatin perustamiseksi ja näitä tapahtumia seuraavasta tuomiopäivästä. Mahood ja Rane (2017, 20–33) ovat puolestaan erottaneet Isisin rekryointipropagandasta toiseksi tärkeimmäksi temaksi *jahiliyyahhin*, jolle Isisin kalifaatti luonnollisesti esitetään täydellisenä vastakohtana, mikä oikeuttaa kaikki toimet sen saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi.

Islaminusko ja kalifaatti ovat Isisin propagandassa niin tiiviisti sidoksissa toisiinsa, että ne ovat lähes erottamattomia. Isis esittää kalifaatin, ja erityisesti sen perustamisen, kiinteänä ja luonnollisena osana islaminuskoa ja uskon harjoittamista.

Kuva 8 (Al-Hayat Media Center, 2016).

Kalifaattia kuvatessaan Isis antaa itsestään ja jäsenistään hyvin erilaisen kuvan kuin yleensä propagandassa. Kalifaatin arki on vastakohta kaikelle sen saavuttamiseksi käytävälle taistelulle, mikä on järkevä ratkaisu juuri lähiyleisöön vetoamisen kannalta. Kalifaatin arjessa aurinko paistaa, lapset leikkivät ulkona, opiskelevat moskeijassa, käyvät huvipuistossa ja aikuiset pitävät heistä huolta. Kalifaatti on kuvissakin hyveellisten muslimien paratiisi, jossa onnelliset aikuiset elävät normaalia elämää ja pitävät hyvää huolta iloisista lapsista. Tässä yhteiskunnassa ei ole kyse pelkästä nuorten miesten taistelusta, kyse on rauhallisesta yhteiskunnasta, jossa on sijansa myös vanhuksille, lapsille ja naisille. Taistelu kalifaatista oikeutetaan esittämällä yleisölle, miten hyvä muslimien siellä on elää, kunhan sodat on sodittu ja vääräuskoiset hävitetty. Tämä korostaa entisestään kalifaatin arkkityypin paratiisimaisuutta.

Lasten ja naisten esittäminen propagandassa on huomionarvoista, sillä usein radikaali-islamistiset ja -jihadistiset ryhmät keskittyvät propagandassaan vetoamaan ja kuvaamaan miehiä, joko taistelevia taistelijoita tai seuraajille puhuvia järjestön johtohahmoja. Isisin lähestymistapa on kuitenkin kokonaisvaltaisempi ja se erottuu siksi jälleen muista ryhmistä. Naisten ja heidän mukanaan myös lasten saaminen kalifaattiin on Isisille tärkeää,

sillä yhteiskunta ja valtio tarvitsevat ylisukupolvista jatkuvuutta. Arvioiden mukaan 2010-luvun puolivälissä Irakin ja Syyrian konfliktialueelle Isisiin liittymistä ja kalifaattiin muuttamista varten matkustikin lähes 5000 naista ja lähes 4700 lasta (Cook, Vale 2018, 3). Naisia sisältävien videoiden lisäksi Isis on myös kohdistanut osan rekrytointipropagandastaan pelkästään naisille. Naisiin kohdistettu rekrytointi ja propagandan levittäminen tapahtuvat tyypillisimmin sosiaalisen median avulla ja sitä tekevät muut Lähi-itään matkustaneet ja kalifaattiin liittyneet naiset (Balker 2015, 5). Vaikka Isisin toiminta on vahvasti miesten johtamaa, on naistenkin merkitys toiminnan menestyksen kannalta oivallettu. Kokonaisvaltainen propagandan yleisön huomioiminen on varmasti yksi merkittävimmistä Isisin menestyksen syistä.

Qutb ei puhuttele teoriassaan naisia tai miehiä erikseen, mutta myös hän rohkaisee kaikkia muslimeita muuttamaan islamilaiseen valtioon, kun sellainen perustetaan. Yksi Qutbinkin (2006, 132) monista määritelmistä oikealle uskovaiselle on muslimi, joka paitsi taistelee, myös muuttaa islamilaiseen valtioon. Kalifaattiin muuttamisen ja puhtaasti islamilaiseen yhteisöön liittymisen tulee olla muslimin elämän korkein prioriteetti, sillä vain näin hän voi varmistaa oman uskonsa puhdistumisen ja tehdä täydellisen eron kaikkeen aiemmassa elämässä vallinneeseen *jahiliin*. Myös Isis on koko olemassa olonsa aikana kannustanut jäseniään ympäri maailman matkustamaan järjestön luo ja liittymään osaksi kalifaattia. Tämä on ollut sen toiminnan jatkumiselle välttämättömyys, jota on voitu markkinoida Qutbin teorian hengessä merkittävänä uskonnollisena hyveenä. Näin on voitu yhdistää sekä hyveellisen muslimin että lopun aikojen narratiivisia pääteemoja toinen toisensa tavoitetta tukien.

Kalifaatin arkkityypin legitiimiä puolta tukee kuvallisessa ilmaisussa se, että kalifaatin arkea kuvaavat osuudet on todennäköisesti kuvattu Isisin kalifaatin alueella. Molemmat videot on kuvattu Isisin alueellisen hallinnan lakipisteen aikoihin, eli vuoden 2014 jälkeen, kun Isis julisti kalifaattinsa perustetuksi toisen kerran, mutta ennen vuonna 2017 alkanutta massiivista valloitetujen maa-alueitten menetystä. (Kaleva 2018, 194). Tämä antaa siis olettaa, että videot on kuvattu juuri kalifaatin alueella markkinointimielessä. Videomateriaalillaan Isis pystyy osoittamaan yleisölle *de facto*, että kaikki sen sanoin kertomat lupaukset kalifaatista ja elämästä siellä on mahdollista toteuttaa tai ne on jo toteutettu. Isis on siis onnistunut luomaan islamilaisen valtion, jossa noudatetaan puhdasta islamia ja jossa vallitsevat yhteiskunnalliset olosuhteet ovat vakaat. Olot kalifaatissa ovat niin vakaita, että sinne on voitu muuttaessa tuoda lapsia mukana ja synnyttää paikan päällä

uusina. Tällaiset olosuhteet luoneen järjestön toiminnan ja sen tuloksena syntyneen yhteiskunnan legitimitetille on vahvat perusteet.

Myös Qutb perusteleo islamilaisen valtion legitimiyyttä vastakkainasettelun keinoin verraten sitä muiden yhteiskuntajärjestysten mukaan toimiviin valtioihin. Qutbin (2006, 107) mukaan ainoastaan islamilainen valtio voi olla sivistynyt, sillä muissa yhteisöissä ja yhteiskunnissa vallitsee eläimellinen moraalinen rappio. Qutb siis kyseenalaistaa kaikkien muiden paitsi islamilaisen valtion legitimitetin, sillä jos yhteiskunta ei ole sivistynyt, voisiko se mitenkään olla myöskään legitiimi. Shepard (2003, 226) avaa Qutbin vastakkainasettelua islamilaisen valtion legitimiyyden ja *jahiliyyahhien* legitimiyyden välillä tulkitsemalla Qutbin käsitystä legitiimin valtion vastakohdasta, eli *jahiliyyahhista* ja siellä vallitsevien olosuhteiden ja osa-alueiden pimeyden kautta. Pimeys johtuu muun muassa vääristä mielipiteistä, myyteistä, uskomuksista, kontrolloimattomista haluista ja intohimoista, ohjauksen puutteesta, turvattomuudesta ja pirstaloituneista moraalista tasoista. Tiivistetysti Qutb siis esittää, että *jahiliyyahheissa* on kaikki se pielessä, mikä puhdasta islamia noudattaen korjaantuisi automaattisesti. *Jahiliyyahhit* ovat pimeyttä, ja islamilainen valtio valo, jolla pimeys karkotetaan. Näin ollen islamilaisen valtion perustaminen on prosessi, joka oikeuttaa itse itsensä.

Myös valittu juonellistamisen keino tukee Isisin itsestään esittämää kuvaa legitiiminä toimijana ja muslimien johtajana. Romanssi on johtamisen juonityyppi. Erityisesti valtion johto käyttää sitä puhuessaan kansalaisille, kun näiltä vaaditaan uhrauksia tai omistautumista johdon esittämien asioiden eteen (Frye 1957, 136). Videoiden julkaisuajankohtana Isis oli hallussaan pitämiensä maa-alueiden ja niiden hallinnon myötä valtionkaltainen toimija, minkä ansiosta romanssin uskottava käyttö viestinnässä oli sille mahdollista. Vastikään saavutettuna tällainen tila ei kuitenkaan ole niin vakaa, että sitä ja sen uskottavuutta muiden silmissä olisi millään tavalla varaa horjuttaa esimerkiksi väärin valitulla narratiivin juonityypillä. Siksi Isisin käyttämä juonityyppi on vakava, dramaattinen ja täynnä suuria lupauksia. Näin se herättää yleisössä kiihkoa, innostusta sekä ennen kaikkea kunnioitusta.

Isis pysyttelee tiiviisti videoissaan romanssin juonityypissä. Toisinaan painotus on jommassakummassa ääripäässä, eli tragediassa tai komediassa, mutta vain hetkellisesti kontrastia ja tarinan kerronnalle syvyyttä tuodakseen. Traagisesta sorron ajasta on puhuttu jo ensimmäisessä analyysiluvussa. Komediaalisia piirteitä on havaittavissa nimenomaan

kalifaattia ja sen elämää kuvaavassa narratiivissa. Iloinen, seesteisyys ja tavallisen arjen kuvaaminen on lähes komediallista, värit ovat kirkkaita ja elämä hyvin tasaista. Romanssille ominainen eepinen seikkailu ja dramatiikka ovat hetken sivussa. Tragedian tapaan komediakin siirretään kuitenkin nopeasti syrjään ja videoissa palataan romanssin mukaiseen taisteluun kiihottamiseen. Komedia ei nimittäin herätä samanlaista kiihkoista kansannousun henkeä yleisössä kuin romanssi, vaan tunnelma on pikemminkin mukava ja siihen pysähtynyt.

Isisin videoissa komedia onkin tragedian tapaan tehokeino. Katsoja saa hektisen taisteluiden, uhon ja vihan keskelle hengähdys hetken mukavan, komediallisen, kalifaatin arjessa. Se on kuin keidas autiomaassa, jota kohden katsoja lähtee kulkemaan. Seuraavassa hetkessä katsoja kuitenkin repäistään pois keitaan ääreltä takaisin paahtavan auringon alle. Syypäinä tähän ovat tietenkin muualta tulleet sortajat sekä vääräuskoiset. Isis asettaa sortajat ja vääräuskoiset katsojan ja keitaan välille. Ja katsoja on valmis kaikkiin Isisin kehotuksiin päästäkseen takaisin keitaan äärelle.

Mitä Isisin videoissa ei esiinny lainkaan on satiiri. Isis ei ole tarpeeksi vakaa ja vahva voidakseen heikentää asemaansa tai uskottavuuttaan yleisön silmissä käyttämällä huumoria viestinsä viemiseen. Vaikka kalifaattia ja sen ihmisiä kuvatessa näytetään iloa, mukana ei ole huumoria. Ilo ja onnellisuus ovat tavoittelemisen arvoisia asioita, joiden eteen seuraajien halutaan näkevän vaivaa mutta heidän velvollisuutensa on myös tälle tasolle päästä. Kalifaatissa on oltava iloinen tosissaan ja kurinalaisesti. Totalitääriäinen ilo on kollektiivista.

O THOSE WHOSE HEART IS SPLIT, DO NOT HAVE ANY DOUBT, THERE IS NO
OPPRESSION TODAY IN THIS KHILAFAH

(Al-Hayat Media Center, 2016).

Isis käyttää kalifaatin elämästä kertomisessa pääasiallisesti kuvallista ilmaisua. Kuitenkin myös *nasheedeista* löytyy mainintoja, millaista arki uudessa islamilaisessa valtiossa on tai millaista sen luvataan olevan. Jälleen Isis luottaa kalifaatin määrittelyssä ja legitimiuden perustelussa vastakohtiin vertaamiseen. Sorto on kenties keskeisin käytetty osa Isisin luodessa kaukaisen vihollisen arkkityyppiä. Siksi on merkittävää, että Isis vetoaa sortoon myös kalifaatin elämää kuvatessaan, mutta käyttäen hyväksi sen olemattomuutta. Isis

taistelee sortajaa vastaan ja päättää sorron aikakauden, joka on saanut muslimien sydämetkin halkeamaan, kuten sitaatin alussa tunteellisesti ilmaistaan. Uusi aikakausi alkaa kalifaatista, jossa ei ole sortoa, eikä tätä väittämää tohdi edes epäillä, kuten *nasheedissa* sanotaan. Sorrottomassa kalifaatissa muslimien särkyneet sydämetkin voivat parantua jälleen ehjiksi.

Isis vakuuttaa jälleen toimivansa muiden parhaaksi ja samalla tekee sen toiminnan sisäisen arvostelun vaikeaksi, ellei mahdottomaksi. Jos Isis perustaa profetioissa luvattun islamilaisen valtion, ja tähän lupaukseen sisältyy sorrottomuus, on mahdollisesti havaittavan sorron tuominen esiin ja sen arvosteleminen jälleen rikkomista islamia ja jumalaa vastaan. Sisäiset vastaväitteet hiljennetään jo ennen kuin ihmiset ovat välttämättä edes siirtyneet kalifaatin alueelle. Sortoa ei yksikertaisesti voi olla, jos profetioissa niin luvataan. Ja hyveellistä muslimia määritellessään Isis on tehnyt hyvin selväksi, ettei sen, sen toiminnan tai niiden taustalla vaikuttavien uskonnollisten perusteluiden arvosteleminen ole hyväksyttävää.

Hannah Arendtin (1958, 348–432) mukaan tällainen on hyvin tyypillistä totalitaristisiksi kehittyneille vallankumouksellisille liikkeille. Totalitaristisen hallinnon tuottaman propagandan väitteet ja profetiat eivät voi olla väärässä, sillä ne on esitetty itseään toteuttavassa muodossa ilman yhteyttä siihen, mitä todellisuudessa tapahtuu. Totalitaristinen hallinto on siis aina oikeassa tapahtumien lopputuloksesta riippumatta. Kansalaiset eristetään ulkomaailmasta ja sieltä tulevasta informaatiosta, jolloin jäljelle jää vain hallinnon kertoma totuus. Totalitaristisen hallinnon sisällä kansalaisilta vaaditaan ehdotonta uskollisuutta, joka pyritään saavuttamaan erottamalla kansalaiset toisistaan. Atomisoinnin myötä kansasta tulee joukko yksilöitä, jotka voivat luottaa vain itseensä. Näin syntyy tarkkailun ilmapiiri, joka johtaa kansalaisten toiminnan ja mielipiteiden itsesäätelyyn. Jatkuvasta tarkkailusta ja rangaistuskäytäntöjen mielivaltaisuudesta johtuen vastarinta ja mielipiteen vapaus käytännössä lakkaavat olemasta. Näin propagandan tuottaja, joka uskoo täysin sanomaansa, saa hallinnon kaikki jäsenetkin uskomaan siihen niin ehdottomasti, että propagandan ja sen esittämien väitteiden kyseenalaistamisesta tulee yksinkertaisesti mahdotonta. Uskon ja epäilyksen erolla ei tässä tilanteessa oikeastaan ole merkitystä, koska kaikki toiminta ja kommunikaatio joka tapauksessa tapahtuu yhden narratiivin ja siihen kuuluvan sanaston sisällä. Tilanteen muututtua jokainen voi toki jälkikäteen ilmoittaa ymmärtäneensä kaiken olleen huijausta, mutta ollessaan tilanteen

sisällä se ei ole mahdollista. Totalitäärinen tilanne ei suvaitse ironista otetta. Se vaatii täydellistä omistautumista.

Yleisesti tiedetty totuus on, että Isisin 2010-luvun puolivälissä hallitseman kalifaatin hallinto perustui asukkaiden tiukkaan valvontaa ja ankaraan rangaistuskulttuuriin, jossa keskeistä roolia näytteli julkinen väkivalta kidutuksen ja teloitusmuodossa. Heckin (2017, 255) mukaan Isisin kalifaatissa vallitsi totalitaarinen hallinto, jossa Isisillä oli oikeus ja kyky päättää ihmisten elämästä ja kuolemasta. Tämä voisi kuulostaa kansalaisten sorrolta ja olla siten vahvassa ristiriidassa Isisin lupauksen kanssa, mutta Isis määrittelee sorron varsin tyypillisesti radikaalien vallankumouksellisten liikkeiden tavoin. Sen oma kurinpito ei voi määritelmällisesti olla sortoa. Jos Isisin tarkoittama sorto on lähempänä Qutbin kuvailemaa islaminuskon ja siihen uskovien kulttuurillista sortoa yhteiskunnissa, jotka ovat hylänneet ensimmäisen islamilaisen yhteisön puritanistisen islamin tulkinnan ja elämäntavan, onnistui Isis vapauttamaan kalifaattinsa alueen ihmiset sorrosta. Islamilaisessa valtiossa todella noudatettiin islamia sen ankarimman tulkinnan mukaan. Vieraan vallan ja vääräuskoisten aiheuttaman sorron hävittäminen tukee samanaikaisesti sekä kalifaatin arkkityypin paratiisimaisuutta että legitiimiyyttä.

Väkivaltaan perustuvassa hallinnossa on kuitenkin ongelmansa, etenkin jatkuvuuden näkökulmasta. Machiavellin (1984, 41–44) mukaan, jos uuden valtion valloittanut hallitsija käyttää väkivaltaa, hänen tulee käyttää sitä hallintansa alkuvaiheessa nopeasti ja riittävän voimakkaasti. Tällöin hän kitkee uusista alamaisistaan riittävästi vastustavaa ainesta pois ja toisaalta jäljelle jääneet eivät uskalla ryhtyä uusin vastatoimiin muistaessaan ensimmäisten hallitsijaa vastustaneiden kohtalon. Hallitsija ei myöskään kasvata kansalaisten vihaa pitkän ajan kuluessa, jos hänen ei alun jälkeen tarvitse turvautua väkivaltaan hallintonsa ylläpitämiseksi. Isis kuitenkin hyödynsi väkivaltaa hallintonsa ylläpitämiseksi jatkuvasti.

Arendtin (1981, 45–48) mukaan väkivallan hallintoa on mahdollista ylläpitää vain niin pitkään kuin sitä varten luotu koneisto on kasassa. Toimiakseen väkivallan hallinnon on ulotuttava kaikille yhteiskunnan tasoille ja sillä on oltava niistä täysi kontrolli. Väkivalta on välineellistä, eikä se perustu ihmisten yhteiseen toimintaan saman päämäärän saavuttamiseksi. Tästä syystä väkivallan hallinto voidaan kaataa välineettömästi, eli vallalla, kun ihmiset liittyvät yhteen vastustamaan väkivaltaa. Arendtin ajattelu perustuu saksan käsitteiden *Macht* ja *Gewalt* merkityseroihin. *Macht*, eli valta, tarkoittaa ihmisten toimintaa yhdessä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi, kun taas *Gewalt* on organisoitua

valtaa, jota tuetaan fyysisen väkivallan potentiaalin avulla. Äärimmillään puhtaasti teoreettisesti tulkittuna Arendtin teorian mukaan väkivalta ei koskaan voi olla legitiimiä, mutta valta on ja siksi toisen hallitessa toista ei voi olla. Tämä on kuitenkin teoreettinen väite, jonka pitävyys empiirisessä tilanteessa on kyseenalainen. Isisin hallinnoima kalifaatti on tästä hyvä esimerkki. Kuten tiedetään, Isis onnistui hallitsemaan valloittamiaan maa-alueita useita vuosia ja yhtenä hallinnan muotona se käytti nimenomaan väkivaltaa. Useita vuosia kestänyt hallinta ei onnistu, ellei riittävä osa väestöstä hyväksy hallinnan muotoja, eli anna legitimitettä hallitsijalle. Toisin sanoen osa kalifaatin väestöstä piti väkivaltaa legitiiminä hallinnan muotona, ja Isisillä oli Arendtin vallan teoriaakin mukaillen valtaa. Isisi siis yhdisti hallinnossaan väkivallan ja kansalta saadun legitimitetin suoman vallan. Tämä yhdistelmä on tyypillinen, kun tarkastellaan totalitääristen valtioiden hallintamuotoja ja Arendt (1958, 302) itse asiassa huomauttaakin totalitarismia teoretisoidessaan, että kaikki totalitarististen hallintojen johtajat ovat riippuvaisia juuri massojen tuesta ja suosiosta.

Väkivallalla ylläpidetty hallinto on ainakin osittain ristiriidassa myös Qutbin kuvaukseen islamilaisesta valtiosta. Qutb (2006, 29–49) kyllä ohjeistaa ryhtymään taisteluun *jahiliyyahhien* hävittämiseksi ja islamilaisen valtion perustamiseksi sekä noudattamaan perustetussa valtiossa ainoastaan islamia ja sen *sharia*-lakeja. Qutb vaatii myös muslimeita ehdottomasti pidättäytymään kaikesta vääräuskoisesta, niin ihmisistä kuin kulttuurista. Väkivallasta islamilaisen valtion sisällä Qutb ei kuitenkaan mainitse mitään. Päinvastoin hänen mukaansa islamilainen valtio on koko ihmiskunnan maanpäällinen paratiisi. Qutbin islamilaisessa valtiossa tuodaan rakkaudella yhteen eri rodut ja kansallisuudet (Sheprad 2003, 226). Myöskään Qutbin (2006, 70) asettama vaatimus islaminuskon harjoittamisen vapaaehtoisuudesta ei Isisin kalifaatissa toteudu. Isisin kalifaatti luotti hallinnossaan enemmän pakottavaan voimaan ja väkivaltaan kuin rakkauteen ja vapaaehtoisuuteen, eikä se osoittautunutkaan siellä asuville muslimeille sellaiseksi maanpäälliseksi paratiisiksi kuin Qutb yhteiskuntateoriassaan islamilaisen valtion tarkoittaa ja Isis videoillaan lupaa.

Isisin profetioihin ja kalifaattiin liittyvien narratiivien suurimmaksi heikkoudeksi onkin arveltu nimenomaan kalifaatin täydellisyyden puute ja osittain sen tästä johtuva sortuminen. Arendtin teoria väkivallalla perustetun ja ylläpidetyn hallinnon kestättömyydestä on hyvä pitää tässä tulkinnallisena ohjenuorana. Niin Arendt (1970, 80) kuin Fanon (2003, 66) ymmärtävät samalla tavalla väkivallan käytön perimmäisen ongelman. Väkivaltaa käyttämällä ei voi luoda parempaa väkivallatonta maailmaa, sillä

väkivalta luo lähes aina uutta väkivaltaa. Sen poistamiseen ja paremman maailman luomiseen tarvitaan muita keinoja. Mutta Isis on noudattanut Qutbin mallia – ennen saarnaamista on taisteltava. Taistelu jatkuu edelleen.

Isis on siis koko olemassa olonsa ajan erottunut ideologialtaan muista ääri-islamistista ryhmittymistä juuri kalifaatti- ja tuomiopäiväkeskeisyydellään kahden muun päänarratiivin lisäksi. Muiden pitäessä tuomiopäivästä puhumista epäsovinnaisena Isis on ottanut sen yhdeksi keskeisistä agendoistaan, mikä on erottanut sen muista kaltaisistaan. Lopun aikojen profetioihin ja kalifaattiin vetoaminen ovat paitsi olleet uutta ja erottuvaa sisältöä yleisölle, myös vankka peruste oikeuttaa taistelua ja muuta islamilaisen valtion perustamiseen ja ylläpitämiseen tähtäävää toimintaa.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen tarkoitus oli tarkastella ja analysoida ääri-islamistisen terroristiryhmän Isisin propagandavideoita ja analysoida, miten Isis selitti ja oikeutti videoillaan toimintansa kolmen päänarratiivinsa avulla sekä miten sen toiminta selittyy islamistisen yhteiskuntateorian kautta. Jokainen päänarratiivi muodosti oman analyysilukunsa, joissa tarkasteltiin narratiivin eri osia ja niiden ilmenemistä Isisin propagandavideoilla. Narratiivianalyysin metodina hyödynsin Northrop Fryen juonellistamisen teoriaa ja erityisesti romanssin juonityyppiä, ja teoreettinen perspektiivi muodostui Said Qutbin *Milestones*-teoksessaan esittelemästä islamistisesta yhteiskuntateoriasta. Tutkimalla, miten Isis selitti ja oikeutti toimintansa, pyrin myös ymmärtämään, miksi sen tuottama propagandamateriaali vetosi ja kenties vetoaa edelleen niin tehokkaasti yleisöön. Jokaisessa analyysiluvussa tarkastelin, mistä osista päänarratiivi muodostui ja miten se noudatti romanssin juonirakennetta sekä toisaalta miten kyseinen päänarratiivi ja Qutbin teoria islamistisesta yhteiskunnasta ja sen saavuttamisesta suhteutuivat toisiinsa. Näitä analyyseja tuin muiden Isisin viestintää ja propagandaa tutkineiden tutkijoiden johtopäätöksillä.

Ensimmäisenä tarkastelin, miten Isis oli rakentanut ja hyödyntänyt sorron uhrin narratiivia toimintansa oikeuttamiseen. Tämän narratiivin keskiössä oli ulkopuolisen sortajan aiheuttama tyrannimainen sorron aika, jonka uhreja muslimit ovat olleet. Sorron traagisuus on suoraan verrannollinen sitä vastaan käytävän taistelun massiivisuuteen. Toisessa narratiivisessa pääteemassa analysoin, miten Isis määritteli itseään hyveellisenä muslimina, eli narratiivin sankarina lähes täydellisenä vastakohtana vääräuskoiselle lähiviholliselle. Isis ja sen jäsenet olivat urheita sekä uskonnollisesti puhtaita, ja he muodostivat tiiviin yhteisön. Viholliselta oli sen sijaan riisuttu inhimillisyyttä, hän oli heikko ja yksin. Viimeisenä tarkastelin, miten Isis kuvasi videoillaan profetioiden lopun aikoja sekä kalifaattia. Profetioiden hyödyntämisessä oli selkeimmin nähtävissä Isisin opportunistinen suhtautuminen islamiin. Se käytti omia tarkoituksiaan palvelevia uskonkappaleita häpeilemättä hyväksi, vaikka perinteisesti tällaista toimintaa on pidetty paheksuttavana. Kalifaatti puolestaan esitettiin muslimien maanpäällisenä paratiisina, jonka legitimitetti oli kiistaton.

Kolme narratiivia, kolme erillistä tarinaa, jotka nivoutuivat yhteen toinen toistaan tukien. Tarinoiden lisäksi oli merkittävää, miten ne kerrottiin. Kuten olen tuonut esille, yksi

merkittävimmistä eroista Isisin ja muiden ääriryhmien tuottaman propagandan välillä on niiden esitystapa. Erityisesti juuri Isisin videot erottuvat massasta edukseen. Ne tehtiin taidolla ja ajatuksella, toisinaan lähes elokuvamaisesti. Videoiden kulku käsikirjoitettiin etukäteen, kohtauksia kuvattiin eri kuvakulmista, erikoistehosteilla korostettiin haluttuja asioita, äänet, kuvat ja tekstit toimivat lähes saumattomasti yhteen. *Nasheedit* ovat mieleenpainuvia ja niiden sanoitukset kertovat vuorollaan kaikkia kolmea narratiivia. Kuvat elävöittävät laulua ja tempaavat hektisyydellään katsojan mukaansa. Tekstityksen avulla kenen tahansa englantia ymmärtävän on mahdollista ymmärtää videoiden viesti, jolloin sisällön tavoitavuus on globaali. Videoiden tunnelma välittyy ilman tekstityksiäkin, mutta arabiaa ymmärtämättömän olisi hyvin vaikea seurata niiden kulkua ja kuvien merkitystä ymmärtämättä *nasheedien* kerrontaa. Narratiivien pääsisältö on tekstissä, ja kuvat olivat tekstin tärkeä tuki. Yhdessä teksti, kuva ja ääni muodostavat kokonaisuuden.

Isisin jälki oli siis kaikin puolin viimeisteltyä ja yleisöystävällistä. Lisäksi se oli tarjolla siellä, missä kohdeyleisökin, eli sosiaalisessa mediassa. Isis oli yksi parhaiten sosiaalisen median tarjoamia rekrytointi- ja propagandan levitysmahdollisuuksia hyödyntänyt ääriryhmä. Äärimmäisen kustannustehokkaat materiaalin levityskanavat yhdistettynä kerta toisensa jälkeen kuohuttavaan sisältöön takasivat Isisille poikkeuksellisen näkyvyyden ja huomion. Näistä syistä Isisin toimintaa verkossa voisi hiukan toisesta näkökulmasta tarkasteltuna tutkia myös hybridi-vaikuttamisena, josta jo johdannossa mainitsin. Niin laajamittaista ja organisoitua järjestön toiminta oli etenkin huippuvuosina.

Fryen konstruoima romanssin käsite valaisee hyvin Isisin videoiden elokuvamaisuutta ja viestin välittymistä, sillä universaalit juonityypit ovat kaikissa kulttuureissa kerrotuista tarinoista tuttuja ja siten jokaisen tunnistettavissa. Kun tarina kerrotaan tutun rakenteen kautta, se on helppo omaksua.

Arkkityypit, eli tarinan keskeiset osat mukautuvat ominaisuuksiltaan kunkin narratiivin mukaan. Isis määritteli uudelleen kaikki romanssin keskeiset arkkityypit vastaamaan sen kertomaa tarinaa. Sankari on urhea taistelija, hyveellinen muslimi sekä kaikkien yksittäisten hyveellisten taistelijoiden muodostama tiivis yhteisö. Vihollisen arkkityyppi koostuu kaukaa tulevasta sortajasta sekä läheisestä vihollisesta, eli vääräuskoisista muslimeista. Vihollisen arkkityyppi on ominaisuuksiltaan sankarin vastakohta, se on syntinen, yksinäinen ja lopulta täysin sankarille alistainen hahmo. Sankarin ja vihollisen käymän taistelun arkkityyppejä kuvataan kaikissa narratiivisissa päätteemoissa. Taistelu on

raskasta, kunniaakasta, välttämätöntä muun yhteiskunnan pelastamiseksi ja se vaatii sankarilta uhrauksen, jonka tämä tekee ilolla, sillä vain uhraamalla itsensä muiden ja islamin tähden sankari voi todella kohota sankariksi ja saada palkintonsa. Myös paratiisin arkkityyppiä, mennyttä ja tulevaa, kuvataan videoiden narratiiveissa. Paratiisi on sortajista ja vääräuskoisista puhdistettu maailma, jossa muslimit elävät puhtaan islamin opetusten mukaisesti. Paratiisissa ei ole sotaa ja paratiisissa on paikka kaikille muslimeille, sekä miehille ja naisille että vanhuksille ja lapsille. Isis tarjoaa paratiisia kaikille, mutta sen saavuttamiseksi on ensin taisteltava.

Isisin romanssin painopiste olikin videoissa nimenomaan taistelu. Sankari, yksittäinen taistelija tai kaikkien muslimien yhteen liittynyt joukko, taistelee suurimman osan videoista vihollista vastaan. Ensin taistellaan sortajaa vastaan, sen jälkeen vääräuskoisia ja viimeisenä taistellaan lopun aikojen ja tuomiopäivänä käytävän viimeisen taistelun merkiksi sekä kalifaatin saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi. Mukana on hiukan romanssin juonen alkuvaiheita, eli sankarin syntyä, viatonta nuoruutta ja etsikkoaikaa. Videoissa näitä osia ovat taistelijoiden, jotka ovat toisinaan vasta lapsia, kouluttaminen, heidän sotajoukkona kehittymisensä ja uskon harjoittamisen kohdat. Myös paratiisin, eli kalifaatin, vaihetta esitetään hiukan, mutta vain houkuttimen verran. Paratiisin saavuttaminen on mahdollista, jos yleisö liittyy taisteluun, muutoin se jää saavuttamattomaksi haaveeksi.

Qutbin teoria rakentuu paratiisin saavuttamisen ympärille ja sen vastakohtana olevien *jahiliyyahhien* hävittämiseksi. Qutbin teoriaan on helppo nojata, kun tarkastellaan Isisin toiminnan ideologisia motivaattoreita. Qutbin tekstistä välittyy vilpitön usko islamin ylivertaisuudesta verrattuna kaikkiin muihin uskontoihin, kulttuureihin ja yhteiskuntamalleihin. Islamin ja muslimien velvollisuutena onkin vapauttaa maailman ihmiset heitä sortavista rakenteista ja luoda tilalle tasavertainen, ihmisarvoa kunnioittava järjestelmä, joissa yksilöillä on todellinen vapaus elää. Tällaiset perustelut ovat niin yleviä, että niillä perusteltuja toimia vastaan on lähes mahdotonta argumentoida. Näillä perusteilla Isisinkin toiminta olisi voinut vaikuttaa humanilta ja hyväntahtoiselta.

Ongelmallisen Qutbin tavoitteesta tekee hänen keinonsa saavuttaa vapaus. Taistelu ja *jahiliyyahhien* sekä kaiken *jahilin* hävittäminen maailmasta yhdistettynä näiden toimenpiteiden ympäripyöreään kuvaukseen antaa Isisin kaltaisille toimijoille mahdollisuuden oikeuttaa kaikista äärimmäisimmätkin tekonsa hyvin tarkoitusten tähden.

Kenties Qutb jättää tarkoituksella taistelun, tuhoamisen ja hävittämisen käsitteen abstraktille tasolle. Näin hän säilyttää tekstinsä teoreettisen tason, sillä konkreettisempaan ja yksityiskohtaisempaan se voitaisiin tulkita pikemminkin manifestina.

Miten tahansa Qutb tarkoittaakaan tekstinsä käytännössä tulkittavan, luulen, että Isis oli joka tapauksessa tulkinnassaan huomattavasti ekstremistisempi kuin Qutb radikaaleimmillaankaan tarkoitti. Siinä missä Qutb käsittää taistelun välttämättömänä pahana paratiisin saavuttamiseksi ja koko maailman vapauttamiseksi, tuntui Isisin tavoitteena olleen itse taistelu, jota vain oikeutettiin paratiisin tavoittelulla. Toinen merkittävä ero on suhtautumisessa itse paratiisiin. Qutb haluaa vapauttaa kaikki maailman ihmiset ja saattaa heidät islamin autuuteen. Isis sen sijaan oli hyvin selektiivinen näkemyksessään, kenelle sen islamilaisessa valtiossa oli paikka. Isisillä ei ollut tarkoitukseen ottaa kaikkia mukaan sen luomaan uuteen maailmaan, vaan se valitsi ne, jotka täyttivät asetetut kriteerit. Joten vaikka Isisin toiminnan ideologinen perusta mukaillee Qutbin islamistista teoriaa, on niissä selkeitä painotus- ja sävyeroja. Isis teki Qutbin unelmasta painajaisen.

Calvertin (2004, 30) mukaan sekä Qutbin että ylipäänsä kaikkien ääri-islamististen ryhmien ideologioiden ja toiminnan taustalla vaikuttaa voimakas tunne siitä, etteivät asiat ole menneet islaminuskon ja muslimien historiassa luvutulla tavalla, vaan jotain on perustavanlaatuisesti väärin. Ääritulkinnat islamista ja niillä oikeutettu toiminta ovat ikään kuin reaktioita tähän tunteeseen ja pyrkimyksiä korjata vallitsevaa tilannetta sellaiseksi kuin sen pitäisi olla. Koraanissa luvutun islamin ylivertauuden ei koeta toteutuneen ja jokainen ääriryhmä kokee olevansa se voima, joka voi tuoda luvutun kukoistuksen mukanaan. Isis kuului tähän joukkoon.

Kaikissa narratiivisissa pääteemoissaan Isis pyrki vahvaan vastakkainasetteluun meidän ja muiden välille. Se määritteli joka kerta itseään ja vastustajaansa vastakohtien kautta, oli kyseessä sortaja ja sorretti, hyveellinen muslimi ja vääräuskoinen tai kalifaatti ja muut yhteiskunnat. Joka kerta Isis muodosti videoidensa narratiivien vastaparien ominaisuudet siten, että sillä itsellään oli oikeus, yleensä jopa velvollisuus, toimia kuten se todellisuudessa toimi tai oli toiminut. Sorretun tuli taistella sortajia vastaan, hyveellisten tuli hävittää langenneet vääräuskoiset ja islamilainen valtio oli perustettava, koska kukaan muu ei pystynyt tarjoamaan maailman muslimeille samanlaista turvaa ja uskonnollisesti oikeaoppista elinympäristöä. Joka kerta toimintatapa oli sama, taistelu. Vastakkainasettelu

hyvän ja pahan välillä oli jyrkkää, eikä kompromisseja tehty. Tällainen propaganda on röhkeän itsevarmaa, mikä voi olla yksi vetoava seikka lisää. Isisin videoilla muslimit ovat sankareita ja voittajia, jotka eivät peittele vakaumustaan, vaan päinvastoin julistavat sitä kovaan ääneen. Etenkin länsimaisessa populaarikulttuurissa islaminusko on lähes olemattomassa asemassa. Esimerkiksi elokuvaan ja sarjoihin käsikirjoitetaan hyvin harvoin, jos koskaan muslimihahmoja protagonistin rooliin ja julkisuudessa esiintyy hyvin niukasti avoimesti islaminuskoisia henkilöitä suhteessa heidän määräänsä. Isis teki videoillaan muslimeista esikuvia, joihin samaistua.

Jokaisella narratiivisella pääteemallaan Isis vetosi tiettyyn yksilöityyn yleisöön ja heidän tiettyihin tunteisiinsa. Se asettui yleisön asemaan, tunnisti kunkin tilanteen ongelmat, niiden herättämät tunteet ja tarjoasi ratkaisua.

Sorron narratiivilla puhuteltiin kaikkia niitä, jotka ovat kokeneet muiden kuin muslimien aiheuttamaa vääryyttä. Tälle yleisölle Isis halusi tarjota kosta ja oikeutuksen tunnetta. Liittymällä taisteluun sortajia vastaan jokainen saattoi kostaa kokemansa vääryyden. Katselemalla sortajan hitaan ja tuskallisen teloituksen saattoi tuntea tyydytystä, kun sortajan ja sorretun roolit oli käännetty päinvastoin. Teloittamalla sortajiin kuuluvan henkilön Isis rankaisi koko sortajien yhteisöä. Teloitettava yksilö kärsi maailman silmien edessä kaikkien sortajien vuoksi syylistymättä itse välttämättä lainkaan sortoon.

Hyveellisen muslimin narratiivilla Isis vetosi muslimien uskonnolliseen puoleen. Se näytti ja kertoi yleisölle, miten liittymällä sen joukkoon jokainen voi olla parempi muslimi ja osallistua koko islamin pelastamiseen. Hyveellisessä muslimissa on pelkkiä ihailtavia piirteitä, joiden ansiosta hän on koko yhteisön arvostama. Isis tarjosi yleisölle identiteettiä, joka takaa kenelle tahansa ehdottoman hyväksynnän ja ryhmää, joka ottaa kaikki identiteetin omaksuneet avosylin vastaan. Vielä ei ollut myöhäistä jättää hairahtunutta yhteisöä ja elämäntapaa taakseen, parannus oli mahdollista tehdä heti. Vääräuskoisilta sen sijaan riisuttiin ihmisarvo; he ovat häpeäksi itselleen, yhteisölleen ja islamille. Jos he eivät ole minkään arvoisia, vaan päinvastoin pelkkää painolastia islaminuskolle, on velvollisuus kaikkia kohtaan hävittää heidät. Tämän velvollisuuden Isis tarjoutui auliisti täyttämään ja rohkaisee samaan myös yleisöä.

Viimeisellä narratiivisella pääteemalla vedottiin etenkin ihmisen perustarpeisiin. Lopun ajat ja niiden merkinä perustettu kalifaatti tarjoaisivat muslimeille sen, mitä monelta puuttui, eli turvallisen elämän. Turva ja suoja ovat ihmisen perustarpeita, ja Isis esiintyi

ainoana toimijana, jolla oli kompetenssia tarjota niitä muslimeille. Kaikki eivät halua liittyä taisteluun eivätkä kaikki innostu viholliseen kohdistetusta väkivallasta, mutta rauhaa ja turvaa kaipaa jokainen, etenkin ne, joilla sitä ei ole. Tämän takia taistelun markkinoiminen viimeisenä taisteluna oli tehokas tapa vedota yleisöön. Väkivaltaa vastustavankin on helpompi hyväksyä sen käyttäminen, jos sillä saavutetaan pysyvä rauha ja vakaus. Iloiset lapset ja tyynet aikuiset aurinkoisessa ja vehreässä kalifaatissa ovat monelle kaukaiselta tuntuva haave, jonka Isis toi nyt käden ulottuville. Tarjous, josta kenen tahansa on vaikea kieltäytyä.

Moni tarttui tarjoukseen ja monella ei ollut muutakaan vaihtoehtoa. Todellisuus ei kuitenkaan osoittautunut luvatus laiseksi. Kalifaatti ei ollutkaan vapautettujen muslimien paratiisi, vaan totalitääriin koneisto, jossa jokaista valvottiin ja rikkeistä rangaistiin ankarimman kautta. Kalifaatin sisällä kytenyt tyytymättömyys ja ulkopuolelta tulleet vastatoimet johtivat lopulta hallinnon murenemiseen ja kalifaatin sortumiseen. Herää kysymys, oliko islam ja sen säilyttäminen todella koko ajan Isisin toiminnan kirkkain johtotähti, vai oliko järjestön johtajien todellinen tavoite sittenkin vain maallinen valta, joka verhottiin uskonnollisen hyveellisyyden ja oikeutuksen verhoon, kuten historian saatossa on lukemattomat kerrat tehty. Kenties tulevaisuuden historiantutkimus antaa tähän kysymykseen vastauksen, tämän tutkimuksen kirjoitushetkellä asiaa voidaan vain spekuloida.

Olisi yltiöoptimistista ja naiivia ajatella, että Isisin tarina päättyi kalifaatin sortumiseen 2010-luvun lopussa. Sillä on edelleen tuhansia, ellei jopa kymmeniä tuhansia, jäseniä diasporassa ympäri maailman. Yksittäisiä iskuja lukuun ottamatta järjestö viettäneen hiljaiseloa jonkin aikaa, ja etsii itselleen uutta tilaisuutta nousta. Se pääsi tarinassaan lähemmäs onnellista loppua kuin yksikään toinen sen vertaisista aikalaisista. Tämä tappio oli vain yksi jumalan koettelemus matkalla tarinan lopulliseen voittoon. Romanssin hengessä on väistämätöntä, että tämäkin tarina alkaa alusta aina uudestaan ja uudestaan. Jonakin päivänä riittävän suurelle joukolle Isisin kalifaatin aika saattaa näyttäytyä kultaisena menneisyytenä ja siitä tulee jälleen tavoiteltavaa. Kenties tuolloin jokin ryhmä onnistuu johdattamaan sorretun kansan Qutbin maalaamaan paratiisiin.

LÄHDELUETTELO

Aineisto

Koska videoiden tekijöiden nimet eivät ole tiedossa, ilmoitan tekijäksi Al-Hayat Media Centerin, eli videoiden tekemisestä vastanneen Isisin mediaelimen. Videolla 1 ei ole ilmoitettua nimeä, joten käytän sen nimenä videon alussa huudettua ja videon aloittavan kertosäkeen ensimmäistä lausetta *For the sake of Allah*. Tekijän, vuosiluvun ja videon nimen lisäksi ilmoitan sen verkkosivun, jolta videot olen itse löytänyt, linkin sen etusivulle sekä viittauspäivämääräksi sen päivämäärän, jolloin olen tallentanut videot itselleni kyseiseltä sivulta. Linkin esittämisellä en pyri houkuttelemaan ketään organisaation sivuille etsimään videoita, mutta tieteellinen esitystapa vaatii lähteiden riittävän eksaktia esittämistä.

Video 1

Al-Hayat Media Center. 2015. *For the sake of Allah*. Clarion Project. <https://clarionproject.org/>. Viitattu 29.5.2018.

Video 2

Al-Hayat Media Center. 2016. *Nashid video – Make takbir, o muwahid*. Clarion Project. <https://clarionproject.org/>. Viitattu 30.5.2018.

Tutkimuskirjallisuus

Arendt, Hannah. 1958. *The Origins of Totalitarianism*. Cleveland and New York. The World Publishing Company.

Arendt, Hannah. 1970. *On Violence*. San Diego. Harcourt Brace.

Arendt, Hannah. 1981. *Macht Und Gewalt mit einem Interview von Adelbert Reif*. München. Piper.

Awan, Imran. 2017. Cyber-Extremism: Isis and the Power of Social Media. *Society*. 54:2, 138–149.

Bruner, Jerome. 2010. Narrative, Culture, and Mind. Teoksessa Schiffrin, Deborah; De Fina, Anna; Nylund, Anastasia (toim.). *Telling stories: Language, narrative, and social life*. Washington, D.C. Georgetown University Press. 45–50.

- Calvert, John. 2004. The Mythic Foundations of Radical Islam. *Orbis*. 48:1, 29–41.
- Cook, Joana & Vale, Gina. 2018. *From Daesh to 'Diaspora': Tracing the Women and Minors of Islamic State*. International Centre for the Study of Radicalisation. King's College London. https://icsr.info/wp-content/uploads/2018/07/Women-in-ISIS-report_20180719_web.pdf. Viitattu 6.3.2019.
- Cunningham, Daniel; Sean, Everton; Robert Schroeder. 2014. Social Media and the ISIS Narrative. *White Paper*. Monterey, CA. Defence Analysis Department. Naval Postgraduate School.
- Czarniawska-Joerges, Barbara. 2004. *Narratives in a social science research*. London. Thousand Oaks.
- Degraaff, Bob. 2015. How to keep our youth away from IS: The need for narrative analysis and strategy. *Journal of Strategic Security*. 8:5, 48–52.
- Derrick, Douglas; Sporer, Karyn; Church, Karyn; Ligon, Gina Scott. 2016. Ideological Rationality and Violence: An Exploratory Study of ISIL's Cyber Profile. *Dynamics of Asymmetric Conflict*. 9:1–3, 57–81.
- D'Souza, Dinesh. 2002. Osama's brain: Meet Sayyid Qutb, intellectual father of the anti-Western jihad. *Weekly Standard*. 7:32, 16–18.
- Eliade, Mircea. 1958. *Cosmos and History: the Myth of the Eternal Return*. New York. Harper & Brothers.
- Fanon, Franz. 2003. *Sorron yöstä*. Helsinki. Like ja Suomen Rauhanpuolustajat.
- Friis, Simone M. 2018. "Behead, burn, crucify, crush": Theorizing the Islamic State's public display of violence. *European Journal of International Relations*. 24:2, 243–267.
- Friis, Simone M. 2015. "Beyond anything we have ever seen": Beheading videos and the visibility of violence in the war against ISIS. *International Affairs*. 91:4, 725–746.
- Foucault, Michel. 1975. *Tarkkailla ja rangaista*. Helsinki. Otava.
- Frye, Northrop. 1957. *Anatomy of Criticism: Four Essays*. Princeton. Princeton University Press.
- Galloway, Chris. 2016. Media jihad: What PR can learn in Islamic State's public relations masterclass. *Public Relations Review*. 42:4, 582–590.

- Heck, Axel. 2017. Images, visions and narrative identity formation of ISIS. *Global Discourse*. 7:2–3, 244–259.
- Hegghammer, Thomas. 2017. *Jihadi Culture: The Arts and Social Practices of Militant Islamists*. New York. Cambridge University Press.
- Heikkinen, Hannu L. T. 2010. Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena. Teoksessa Aaltola, Juhani ja Valli, Raine (toim.). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä. PS-kustannus. 143–159.
- Hudson, Ray. 2006. Regions and place: Music, identity and place. *Progress in Human Geography*. 30:5, 626–634.
- Ingram, Haroro J. 2015. The strategic logic of Islamic State information operations. *Australian Journal of International Affairs*. 69:6, 729–752.
- Kaleva, Atte. 2018. *Jihad ja terrori*. Helsinki. Otava.
- Kauppinen, Marko. 2006. *Canon vs. charisma: "Maoism" as an ideological construction*. Jyväskylä. Jyväskylän yliopisto.
- Kraidy, Marwan M. 2017. The projectilic image: Islamic State's digital visual warfare and global networked affect. *Media Culture and Society*. 39:8, 1194–1209.
- Kuznar, Lawrence A. 2017. The stability of the Islamic State (IS) narrative: Implications for the future. *Dynamics of Asymmetric Conflicts*. 10:1, 40–53.
- Lahoud, Nelly; Pieslak, Jonathan. 2018. Music of the Islamic State. *Survival*. 60:1, 153–168.
- Lasswell, Harold. 1971. *Propaganda Technique in World War I*. Cambridge, MA and London. The MIT Press.
- Liang, Christina. 2015. Cyber Jihad: Understanding and Countering Islamic State Propaganda. *Geneva Centre for Security Policy, Policy paper*. 2015:2, 1–12. [https://www.jugendundmedien.ch/fileadmin/user_upload/3_Medienkompetenz/Gegennarrative/Cyber Jihad - Understanding and Countering Islamic State Propaganda.pdf](https://www.jugendundmedien.ch/fileadmin/user_upload/3_Medienkompetenz/Gegennarrative/Cyber_Jihad_-_Understanding_and_Countering_Islamic_State_Propaganda.pdf).
- Viitattu 16.11.2018.

- Loersch, Chris; Arbuckle, Nathan. 2013. Unraveling the Mystery of Music: Music as an Evolved Group Process. *Journal of Personality and Social Psychology*.105:5, 777–798.
- Lozon, Jeffrey; Moshe Bensimon. 2014. Music Misuse: A Review of the Personal and Collective Roles of "problem Music". *Aggression and Violent Behavior*. 19:3, 207–218.
- Machiavelli, Niccolo. 1984. *Ruhtinas*. Porvoo. WSOY.
- Mahood, Samantha; Rane, Halim. 2017. Islamist narratives in ISIS recruitment propaganda. *The Journal of international Communication*. 23:1, 15–35.
- Malkki, Leena; Saarinen, Juha. 2019. Jihadistinen liikehdintä Suomessa. *Sisäministeriön julkaisuja*. 2019:14.
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161501/SM_14_2019_%20jihadisten%20liikehdinta%20suomessa.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 6.7.2019.
- McCants, William. 2015. *Isis ja ilmestys. Islamilaisen valtion historia, strategia ja tuomiopäivän visio*. Helsinki. Terra Cognita.
- Pieslak, Jonathan; Lahoud, Nelly. 2018. The Anashid of the Islamic State: Influence, History, Text, and Sound. *Studies in Conflict and Terrorism*. 1–26.
- Pietikäinen, Sari; Mäntynen, Anne. 2009. *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere. Vastapaino.
- Qutb, Sayyid. 2006. *Milestones*. Birmingham. Maktabah Booksellers and Publishers.
https://www.kalamullah.com/Books/Milestones%20Special%20Edition.pdf?_cf_chl_jschl_tk_=4ae4b31d05a2e02da2b24fa98b901a6b36eaf87-1579191436-0-AX4cs-RuBTRotblT9P2cwwC9Po_XtjvLMzvafoQ2pILq4N_suKbidmohRMO2SNwnobLCdtUJ2dihujeFel8MD0LjLcSS286clVqI8OjWEIZv_FdJ3G4yI2G2WO55cpINmI9mPUpqCU3qx6PwoJDFxb2XGDUMfUSQGqeKih7tO6dH8-ehlaMLOXJd7cONUfE4qum01DAWv6500EYv-FgVqKwFXEWanA7bUrF-vALr-S8swZaXEB6bKmVpqOLavZ0EjSIsS0yxKTP6m9bw7e5bn5S04Kucq4ajEUSHn3zzSA5A75UFUkrtUMtRMC-B6OrA. Viitattu 14.3.2020.
- Robinson, Leonard C. 2017. Just Terror: The Islamic State's Use of Strategic "Framing" to Recruit and Motivate. *Orbis*. 61:2, 172–186.
- Sartre, Jean-Paul. 2003. Esipuhe. Teoksessa *Sorron yöstä*. Fanon, Franz. Helsinki. Like ja Suomen Rauhanpuolustajat. 13–32.

Schimmel, Annemarie. 1998. *Islam: An Introduction*. Albany. State University of New York Press.

Shepard, William. 2003. Sayyid Qutbs Doctrine of Jhiliyya. *International Journal of Middle East Studies*. 35:4, 521–545.

Shepard, William. 2009. *Islam, the Ebook: an Online Introduction*. Providence, Utah. Journal of Buddhist Ethics Online Books.

Tarr, Bronwyn; Launay, Jacques; Dunbar, Robin. 2014. Music and Social Bonding: ‘self-other’ Merging and Neurohormonal Mechanisms. *Frontiers in Psychology*. 5, 1–10.

White, Hayden. 1975. *Metahistory: The Historical Imagination in the Nineteenth-century Europe*. Baltimore. Johns Hopkins University Press.

Zur, Ofer. 1991. The love of hating: *The psychology of enmity*. *History of European Ideas*. 13:4, 345–369.

Medialähteet

Burtsov, Petri & Heikkilä, Markus. 2019. *Amerikkalaismediat: Yhdysvaltain armeija tappoi Isis-johtaja al-Baghdadin*. YLE. <https://yle.fi/uutiset/3-11039134>. Viitattu 3.3.2020.

Clarion Project. 2018. *About Clarion Project*. <https://clarionproject.org/about-us/>. Viitattu 6.3.2019.

Kotimaisten kielten keskus. 2015. *Isis, Isil, IS-ryhmä vai Daesh?* <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/517>. Viitattu 12.11.2018.

Pruitt, Sarah. 2019. *Islam's Sunni-Shia Divide, Explained*. History. <https://www.history.com/news/sunni-shia-divide-islam-muslim>. Viitattu 4.3.2020.

Takkunen Juho. 2019. *Isisin kalifaatti on kukistettu, mutta nukkuvat solut ovat yhä uhka - tietokirjailija Ylelle: "Kaikki Isis-taistelijat tuotava oikeuden eteen"*. YLE. <https://yle.fi/uutiset/3-10704261>. Viitattu 29.3.2019.

Zaghdoudi, Pirjo. 2002. *Fiqh-as-Sunnah*. <https://www.islamopas.com/fiqh/copyr.html>.
Viitattu 17.3.2019.

LIITE 1

Al-Hayat Media Center, 2015

FOR THE SAKE OF ALLAH! (Huudahdus)

Nasheed sanat:

FOR THE SAKE OF ALLAH WE WILL MARCH TO THE GATES OF THE
PARADISE WHERE OUR MAIDENS AWAIT. WE ARE MEN THAT LOVE DEATH
JUST AS YOU LOVE YOUR LIFE,

WE ARE THE SOLDIERS THAT FIGHT IN THE DAY AND THE NIGHT x2

GOING FORTH, PREPARING TO ROAR ARE THE BROTHRES OF LIGHT WITH
KUFFAR IN SIGHT. THEIR RANKS ARE MANY AND WEAPONS ARE HEAVY

BUT SOLDIERS OF ALLAH ARE MORE THAN READY x2

FOR THE SAKE OF ALLAH WE WILL MARCH TO THE GATES OF THE
PARADISE WHERE OUR MAIDENS AWAIT. WE ARE MEN THAT LOVE DEATH
JUST AS YOU LOVE YOUR LIFE,

WE ARE THE SOLDIERS THAT FIGHT IN THE DAY AND THE NIGHT x2

DEFENDING THE PRIDE OF OUR SISTERS WHO HAVE CRIED FOR FEARING
NONE BUT THE ALMIGHTY AS ONE. THEIR VOICES MOTIVATED THE MEN
WHO MIGRATED

TO FULFILL THEIR DUTY OF MAKING GOD'S WORD THE GREATEST x2

FOR THE SAKE OF ALLAH WE WILL MARCH TO THE GATES OF THE
PARADISE WHERE OUR MAIDENS AWAIT. WE ARE MEN THAT LOVE DEATH
JUST AS YOU LOVE YOUR LIFE,

WE ARE THE SOLDIERS THAT FIGHT IN THE DAY AND THE NIGHT x2

O MY BROTHER JIHAD IS THE WAY TO BRING BACK THE HONOR OF OUR
GLORIOUS DAYS. THE PROMISE OF ALLAH WILL ALWAYS REMAIN

THE FIGHTING FOR HIS SAKE IS THE ULTIMATE GAIN x2

FOR THE SAKE OF ALLAH WE WILL MARCH TO THE GATES OF THE
PARADISE WHERE OUR MAIDENS AWAIT. WE ARE MEN THAT LOVE DEATH
JUST AS YOU LOVE YOUR LIFE,

WE ARE THE SOLDIERS THAT FIGHT IN THE DAY AND THE NIGHT x2

AND NOW THE TIME HAS COME FOR THE BATTLES TO BE WON, SHAHADAH
ON OUR TONGUES AS OUR HEARTS BEAT AS ONE, THE SUNNAH IS ALIVE,
KHILAFAH ON THE RISE

THE FLAG OF TAWHEED SHINING BRIGHT BEFORE OUR EYES x2

LIITE 2

Al-Hayat Media Center, 2016

NASHID VIDEO – MAKE TAKBIR, O MUWAHHID

Alun puhe

”SO GLAD TIDINGS O UMMAH OF ISLAM AND EXPECT GOOD FOR YOUR SONS FROM THE SOLDIERS OF THE ISLAMIC STATE TODAY ARE TOUGHER, STRONGER, AND MORE DETERMINED – BY ALLAH’S FAVOR” – Abu Bakr al-Bagdadi

Lopun puhe

“SO REJOICE, O MUSLIMS EVERYWHERE, FOR INDEED THE KHILAFAH IS PERSEVERING BY ALLAH’S VIRTUE AND GRACE, ITS TOWER CONTINUES TO RISE HIGH AND GROW STRONGER AND FIRMER DAY AFTER DAY, AND TO ALLAH BELONG ALL PRAISE AND FAVOR. IT CONTINUES TO BE VICTORIOUS.” – Abu Muhammad al-Adnani

Nasheed sanat:

THOSE TEARFUL EYES SILENCED BY THE TYRANNY OF THE OPPRESSORS, TODAY THEY HAVE BECOME HONORED AND THOSE SAD FACES HAVE REJOICED x2

TAKBIR IS BEING MADE EVERYWHERE BY OUR STEADFASTNESS, TODAY EVERY TAGHUT IS JOLTED BY OUR FEAR AND TERROR x2

THOSE WHO RUSH TO HAVE THEIR BLOOD SPILLED TO ATTAIN SHAHADAH SACRIFICE THEIR LIVES FOR ALLAH, THEY ARE THOUSANDS AND THOUSANDS IN NUMBER AND HAVE AMBITIONS THAT TRANSCEND ALL AMBITION x2

THEY EMBODY THE MEANING OF MANHOOD AND THEY ARE COMPANIONS IN PARADISE, THEY ALWAYS SEEK ALLAH’S PLEASURE x2

BY THESE MEN AND BY THEIR PURE BLOOD, ISLAM SPREAD ITS LIGHT BY THE SUPPORT OF THE ANSAR, THE RELIGION THRIVED LIKEWISE BY THE

BLOOD OF THE MUHAJIRIN AND TODAY THERE HAS EMERGED THE DAWN OF THE KHILAFAH AND WE DREW OUR STRENGTH FROM OUR CREATOR, SO WE HAVE BECOME STRONG, BY HIS GRACE AND THERE HAS BEEN ESTABLISHED WITH CLARITY THE LEGITIMATE KHILAFAH AND WITH THE RETURN OF THE KHILAFAH ALL THE LANDS HAVE BECOME LIKE ROSES JOYFUL AT THE DEPARTURE OF OPPRESSION SUCH IS EVERY WOUNDED HEART

AND THE OPPRESSED MUSLIM WHO WAS WEEPING BEFORE IS NOW DESTROYING THE TAWAGHIT AND THEIR DESTRUCTION INCREASES DAY AFTER DAY x2

AN ERA OF HUMILIATION WE BID FAREWELL TO IT LIKE A DREAM AND THERE DOES NOT REMAIN IN OUR HEARTS TODAY FEAR OF THE DISBELIEVERS x2

O THOSE WHOSE HEART IS SPLIT, DO NOT HAVE ANY DOUBT, THERE IS NO OPPRESSION TODAY IN THIS KHILAFAH x2

FOR ALLAH IS WITH US, AND FOR THAT REASON WE HAVE REJOICED AND WE HAVE NOW UNDERSTOOD THE MEANING OF HONOR x2

THE DISBELIEVERS TODAY ARE HEADING TOWARDS EXTREMINATION FOR WE ARE ALIVE AND WE SHAKE THEM WITH TREMORS OF RETRIBUTION AND VENGEANCE AND WE NEVER DO THAT EXEPT WITH THE DISBELIEVERS AND WE WILL NOT GIVE THEM RESPITE, SO THAT THEY DON'T EXPERIENCE

O BELIEVERS, IF YOU HAVE A GOOD INTENTION THEN DON'T FEAR DEATH FOR DEATH WILL INEVITABLY COME TO YOU AND THIS VICTORY IS LOOMING AND THE RELIGION'S NOBLENES IS MANIFEST FOR THERE HAS BEEN ESTABLISHED WITH CLARITY THE KHILAFAH TODAY

SO JOIN THE RANKS IN THE ARENA OF HONOR AND DIGNITY SO THAT YOU MAY JOIN THE CARAVAN OF THE PURE SHUHADA x2

BE A SLAVE THANKFUL TO ALLAH SO THAT YOU MAY ATTAIN REWARDS WITHOUT RECKONING, IS THERE ANY HONOR GREATER THAN THIS x2

EVEN IF YOU HAVE THOUSAND TROUBLES AND SORROWS THEN COMPLAIN
TO ALLAH ALONE THE KHILAFAH HAS NOW BEEN ESTABLISHED SO
ENDEAVOR TO LIVE WITHIN IT x2